

DEMOKRACIJA

EVROPSKA UNIJA

Uspešno slovensko
predsedovanje

Poslanec SD Milan
M. Cvikl je povsem
razvrednotil pomen
parlamentarnih
preiskovalnih komisij
z vodenjem komisije,
ki preučuje nakup
oklepnikov.

CIRKUSANT **v** PARLAMENTU

KOLUMNA

Dr. Janez Jerovšek
Zakaj ni pluralnih
medijev?

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoaparati
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ **vsak mesec podarja 5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedani naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 30. aprila 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno*
 4 x letno (9 % popusta)
 2 x letno (10 % popusta)
 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec invalid
 brezposeln študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA

ID za DDV: _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 24 47 204.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Mivka 25, Ljubljana

Konec obdobja aneksov?

Metod Berlec

V ponedeljek sta minister za obrambo Karl Erjavec in načelnik generalštaba Slovenske vojske (SV) Albin Gutman predsedniku republike Danilu Türku predstavila letno poročilo o pripravljenosti Slovenske vojske. Türk je po predstavitvi poročila dejal, da je stanje pripravljenosti v naši vojski dobro. Pri pregledu je predsednik pozornost namenil štirim skupinam vprašanj. Prva je povezana s t. i. človeškim faktorjem, ko določen del pripadnikov vojske odhaja, prihajajo pa novi. Vprašanje je, kako pridobiti čim več novega kadra. Drugi sklop obravnava zmogljivosti in usposobljenost SV. Pri tem so največ pozornosti posvetili vprašanjem, povezanim z opremo in oborožitvijo, računalniško opremo in strokovno usposobljenostjo pripadnikov SV. Na srečanju so govorili tudi o sodelovanju slovenskih vojakov v mednarodnih operacijah. Türk meni, da bi morali vojakom, ki odhajajo v te operacije, ponuditi psihološko svetovanje. Sicer pa misli, da so napotitve slovenskih vojakov v mednarodne operacije občutljivo vprašanje, zato se zavzema, da bi pri tem razvili mehanizem odločanja, ki bi vključeval tudi državni zbor in civilno družbo. Na srečanju je Türk posebej izpostavil pomen uvedbe domovinske vzgoje, kar je novost v razmišljanju slovenskih predsednikov republike, saj njegova predhodnika o tem praktično nikoli nista govorila. Nedvomno gre za pozitiven premik naprej.

Pomenljivo je tudi mnenje predsednika republike o nakupu osemkolesnih oklepnikov. Ti so minuli teden zaposlovali tako parlamentarno preiskovalno komisijo, ki jo burkaško vodi poslanec SD Milan M. Cvikel, kot slovensko javnost. Če nekateri iz nakupa oklepnikov delajo slona in na veliko zavajajo, je predsednik republike Danilo Türk pri tem objektivnejši. Meni namreč, da je pri tem prišlo »do mnogih pretiravanj«. Po njegovo je prav, da obstaja zavzetost državnega zbora, da se o tem vprašanju razpravlja, vendar je »celotna javna razprava okoli tega vprašanja zelo pregreta«. Zato se Türk zavzema, da bi

bila razprava o nakupu »čim bolj tehnična in skoncentrirana«. Kar se tiče nakupov vojaške opreme je po Türkovih besedah treba ravnati po predpisih, ki jih imamo. »Domnevam, da se je pri nakupu oklepnikov tako ravnalo. Nimam nobenih osnov, da bi sklepal, da so bili predpisi kršeni. O tem se navsezadnje vodi razprava v parlamentu,« je podal svoje misli predsednik republike. Seveda gre pri nakupu oklepnikov 8x8 predvsem za razočaranje Systemske tehnike, ker ni dobila posla, za katerega je menila, da bi ga morala avtomatsko dobiti. Pri razpisu se ni niti potrudila, da bi oddala konkurenčno ponudbo, ampak je pričakovala, da jo bo država še naprej čezmerno financirala kot v preteklosti. Na ministrstvu za obrambo so v nasprotju z ravnanjem prejšnjih vlad in ministrov za obrambo v tem primeru ravnali odgovorno in na podlagi javnega razpisa izmed dveh ponudnikov – Systemske tehnike in podjetja Rotis izbrali ponudbo slednjega. Za to imenovana komisija je namreč ugotovila, da je v vseh treh elementih (tehnične zmogljivosti vozila, cena in gospodarske koristi) boljša ponudba podjetja Rotis. Verjetno je bila ta odločitev posledica preteklih ravnanj Systemske tehnike, ki se je v času Ropove vlade znašla v lasti njegovih strankarskih kolegov iz družbe Viator & Vektor. Kot je razkril obrambni minister Karl Erjavec, so na obrambnem ministrstvu ugotovili, da so prejšnje vlade poleg pogodbe s Systemsko tehniko za nakup oklepnikov 6x6, ki je bila podpisana leta 1995, pozneje sklenili še 25 aneksov. Poleg tega je številnim oklepnikom 6x6 zaradi slabe izdelave počil oklep. Zgodba torej precej spominja na anekse, ki jih je doslej z državo sklepalo gradbeno podjetje SCT.

Ob tem je vsakomur lahko jasno, da je bil skrajni čas, da je država ustavila ta škandalozni način poslovanja, kakršnega si zasebno podjetje prav gotovo ne bi nikoli privoščilo. Seveda pa bo morala poskrbeti, da se bodo pogodba o oklepnikih 8x8 kot tudi številne druge izvajale tako, kot je treba. **D**

Na obrambnem ministrstvu so ugotovili, da so prejšnje vlade poleg pogodbe s Systemsko tehniko za nakup oklepnikov 6x6, ki je bila podpisana leta 1995, pozneje sklenili še 25 aneksov. Zgodba spominja na anekse, ki jih je Dars podpisoval s SCT.

UVODNE STRANI

- 9 Med zahtevami in realnostjo
10 **Pogledi:** Ankete na udaru
11 **Kolumna:** Zakaj ni pluralnih medijev?

POLITIKA

- 12 Uspešno v drugi del predsedovanja
15 Cviklova komedija zmešnjav
18 Evropa – dedinja treh totalitarizmov
20 Podeželje med tradicionalizmom in globalizmom

SLOVENIJA

- 22 Plusi in minusi aktualne dohodnine
26 Cestna represija kot nujnost?
28 Pomurski cestni križi in težave
30 Čedalje dražje komunalne storitve

TUJINA

- 32 Slovenci ob reki Vardar
34 Boj za prevlado, moč in nafto
36 **Globus:** Putin prihodnji ruski premier?
37 **Tuji tisk:** Enciklopedija genocidov

INTERVJU

- 38 Mag. Andrej Lovšin

DOMOZNANSTVO

- 42 Pokop strahinjskih žrtev
45 Od Jakoba do Jakoba
46 **Osebnosti:** Janez Puch
50 **Naši kraji:** Rimske Toplice
54 Zvezde na ljubljanskem odru

OGLEDALO

- 56 **Film:** Razpad Las Vegasa
58 **Avtomobilizem:** Škoda fabia combi
60 **Zdravje:** Zdravju jo bo zagodlo vreme
62 **Šport:** Slovenci in nogomet
64 **Črna kronika:** Mladina kaznovana
66 **Rumeno:** Tjaša in njeni načrti
68 **TV Kuloar:** Filozofov kompleks
74 Nezadovoljen z odločitvijo Evropskega sodišča

38 Intervju: mag. Andrej Lovšin

Menim, da uprava uspešno uresničuje zastavljeno vizijo in strategijo razvoja koncerna Intereuropa. O tem pričajo številni rezultati, predvsem na finančnem področju.

12 Uspešno predsedovanje

Minili so trije meseci slovenskega predsedovanja EU. V Bruslju prevladuje mnenje, da Slovenija to funkcijo opravlja dobro. Predsednik evropske komisije José Manuel Barroso je čestital premierju Janezu Janši in njegovi ekipi za profesionalnost.

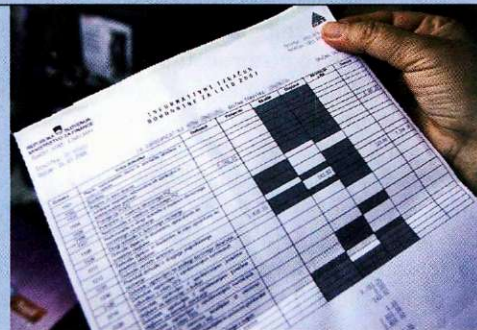

15 Cviklova komedija zmešnjav

Preiskovalne komisije sodijo med nestalna parlamentarna delovna telesa, ustanovljena za preiskovanje okoliščin nekega dogodka ali dogajanja. Zato so tudi instrument nadzora nad morebitnimi nezakonitimi dejanji.

22 Plusi in minusi dohodnine

Pri dohodnini za leto 2007 so velike novosti. Države ne kreditiramo več, posredni in neposredni učinki so ocenjeni na več sto milijonov evrov. Nekatere odpravljene olajšave so zajete v višji splošni olajšavi.

DEMOKRACIJA,

Mivka 25, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 24 47 205 (uredništvo), urednik@demokracija.si;
01/ 24 47 200 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si
Faks: 01/ 24 47 204

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babačić, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, dr. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošče, Miran Mihelič, Marija Vodišek

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), Andreja Velušček, agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poština plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepevedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Odlage sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: Buenos Dias, fotomontaža

DNEVNE NOVICE od PONEDELJKA do PETKA!

DEMOKRACIJA spletna

V središču | Uvodnik | Politika | Slovenija | Intervju | Kultura | Črna kronika | Šport | Rumeno | Osebnosti | Tujina | Forum | Blog | Knjigarna

ZADNIJH 8 NOVIC

- 28.03.2008 Simpozij Kultura, družba in tehnologija
- 28.03.2008 Na Brdo vabljen tudi kosovski premier Thaci
- 28.03.2008 SDS pred SD
- 28.03.2008 V spomin Rudolfu Maistru
- 28.03.2008 Pozivi k dialogu glede Tibeta
- 28.03.2008 Zgodovina kot vir miru in ne vojne
- 28.03.2008 Vlada podprla novogradnjo mariborske Medicinske fakultete
- 28.03.2008 18. aprila začetek splošne zdravniške stavke

V novi Demokraciji ne prezrite **EKSKLUZIVNO** Francoski Clearstream in slovenska Sova

VREMENSKI OBVEŠČEVALEC

DANES	JUTRI	SREDA	ČETRTEK
4 °C 16 °C	4 °C 16 °C	3 °C 16 °C	3 °C 12 °C

28.03.08 | 0 komentarjev Dnevne novice Simpozij Kultura, družba in tehnologija

Včeraj in danes je v organizaciji Inštituta za kulturo Pučnika potekal simpozij Kultura, družba in tehnologija. Razpravljavci, med drugim so številni ugledni misleci, so se lotili razmerjem, ki jih obravnava ljudska knjiga pokojnega Jožeta Pučnika. Ta pojem kulture širi na celostnost kulture in človeškega razvoja v času, v katerem živimo. ... več >>

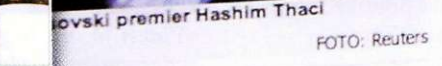

Simpozij z naslovom Kultura, družba in tehnologija
FOTO: Gregor Pohleven

28.03.08 | 0 komentarjev Dnevne novice Na Brdo vabljen tudi kosovski premier Thaci

Neformalnega srečanja zunanjih ministrov EU na Brdu pri Kranju se bodo jutri udeležili tudi ministri iz držav Zahodnega Balkana. Kot je pred začetkom srečanja potrdil predsedujoči zunanji ministrom, vodja slovenske diplomacije Dimitrij Rupel, je s Kosova vabljen premier Hashim Thaci. ... več >>

Neformalnega srečanja zunanjih ministrov EU na Brdu pri Kranju se bodo jutri udeležili tudi ministri iz držav Zahodnega Balkana. Kot je pred začetkom srečanja potrdil predsedujoči zunanji ministrom, vodja slovenske diplomacije Dimitrij Rupel, je s Kosova vabljen premier Hashim Thaci. ... več >>

Kosovski premier Hashim Thaci
FOTO: Reuters

28.03.08 | 0 komentarjev Dnevne novice SDS pred SD

Po raziskavi oddelka za raziskave in razvoj SPEM Komunikacijske skupine bi največ glasov v primeru volitev političnih strank za državni zbor to nedeljo dobila Slovenska demokratska stranka (SDS) - volilo bi jo 20,8 odstotkov anketiranih. ... več >>

Po raziskavi SPEM SDS pred SD
FOTO: arhiv Demokracije

28.03.08 | 0 komentarjev Dnevne novice V spomin Rudolfu Maistru

Delegaciji obrambnega ministrstva, ki jo je vodil državni sekretar na ministrstvu Franc Žnidaršič, in Slovenske vojske, na čelu z namestnikom načelnika Generalštaba Slovenske vojske Alojz Šteiner, sta danes pri spomeniku generala Rudolfa Maistra omd.

NAGRADNA IGRA

Z Demokracijo do novega telefona

Tržnica Demokracija je svetovni vodilni proizvajalec mobilnih telefonov. Vsi imamo svoj mobilni telefon. Če želite dobiti novega telefona, se pridružite naši nagradni igri. Priznanje dobite 31. decembra 2007.

DEMOKRACIJA

KORISTNE POVEZAVE

KOLOSEJ
Vzvišitev zibove

BANKA SLOVENIJE

www.kolosej.si
Kino sporedi in opisi filmov

www.bsi.si
Tečajna in menjalna lista

ANKETONAT

Kateri strankarski voditelj bo prevzel vodstvo na tranzicijski levici?

V tej anketi ste že sodelovali

Gregor Golobčič	39 %
Bojan Šrot	4 %
Kari Erjavec	3 %
Sašo Poča	5 %
Borut Pahor	24 %
Katarina Kresal	2 %
Nihče od naštetih	22 %

Do sedaj je glasovalo 198 obiskovalcev

Peklenska lestev

Aleksander Škorc

Lestvica bogatih je po pričakovanju vzbudila kup zavisti, kar je tudi temeljni namen bogastva. A je vsaka zavist povsem odveč, ker največji reveži tega sveta so prav bogataši. Nikoli nimajo dovolj in za vrat jih stiska strah stalno grozečih izgub. Dnevno si morajo kupovati prijatelje, ki to niso, bolešno skrbijo za zdravje in videz, a oboje jim nezadržno polzi iz rok. Boleče se zavedajo, da jih žene "ljubi-jo" in znanci "spoštujejo" samo zaradi denarja. Zato jim je za stalno izmikajočo se lastno potrditev neobhodna družba žensk dvomljivega slovesa, ostudnost nizkotnih občutkov, ki se jim ob plačani zlorabi omenjenih žensk porajajo, pa jim je beden nadomestek nečesa, česar nikakor in nikoli ne zmorejo občutiti. Ljubezni namreč. Vsakovrstne izkrivljene občutke zmore priklicati bogastvo, ljubezni nikoli. Kakor reveži zmorejo v objemu ljubezni z upanjem, zaupanjem in s trdno vero v lepši jutri reševati porazne družinske finance, tako bogataši zmorejo ob (ne)delitvi svojega pogubnega zaklada proizvesti kvečjemu zavist in sovražstvo. Ljubezen jim je neznana in svoboda revežev nedoumljiva.

Ne zavidajte jim torej, ker njihovi strahovi daleč presegajo vaše v navideznem pomanjkanju rojene skrbi.

Sicer pa so skrbi smrtno nevarna stvar. Z vseh strani vas znajo nadlegovati. Najprej nekako mimogrede, z leti pa vse močneje in nazadnje se obnašate kot zasvojenec, ki brez njih sploh ne more več živeti. Sposobni ste jih najti celo v kozarcu marmelade. In končno, v primernih okoliščinah nekoč drobcene skrbi prerastejo v neobvladljive strahove, hinavsko vas povabijo v varen objem klinike, kjer vas popeljejo do odprtega okna visoko nad tlemi in vas zahrbtno pretentajo, da skočite v lažno svobodo, ki se nezmotljivo konča v popolnem peklju. Če se nočete nekoč znajti v podobni situaciji, se je upirati skrbem več kot priporočljivo. Pravite, da je težko "ne skrbeti" ob kupu neplačanih položnic? Obstaja način. Kadar imate nekoga nesebično radi, zanj zmorete storiti vse. Vse strahove zmorete premagati in še tako težka situacija vas ne more zlomiti. Vsakovrstnim grozečim skrbem zmorete obrniti hrbet, ker ni sile na tem svetu, ki bi premagala ljubezen.

Da pa ne boste preveč skrbeli, vam poklanjam darilo, ki ga noben bogataš ne more sprejeti. Poklanjam vam večnost. Brez panike! Ne kličite pogrebcev, ker to ni takšne vrste večnost, in ne brskajte po predalih, ker še ni prispela. Dobite jo prihodnji teden.

H-umor

»Moj namen je, da postavimo kip Janezu Drnovšku in ne Janezu D.«

(Zagorski župan Matjaž Švagan si sredi svoje občine želi kip predsednika države in ne guruja.)

»Družina Petek je pomladni hit.«

(Poslanec SD Dušan Kumer rad sledi trendom.)

»Jasno je treba povedati, da smo se med mandatom te vlade zadolžili do grla!«

(Predsednica LDS Katarina Kresal s svojo oceno zadolženosti zamuja štiri leta.)

»Nekdanji predsednik je pozabil na ta del balkanske zgodovine, najbolj žalostno pa je, da je pozabil na lastno zgodovino in lastne izjave, tudi iz leta 1989, ko je v Can-karjevem domu protestiral proti nasilju nad starotrškimi rudarji.«

(Zunanji minister Dimitrij Rupel ni navdušen nad pozabljenostjo Milana Kučana, ki je sicer zelo kritičen do politike Evropske unije pri reševanju statusa Kosova.)

»Iz komisije je naredil konjsko tržnico.«

(Poslanec NSi Alojz Sok ni navdušen nad vodstvenimi sposobnostmi poslanca Milana M. Cvikla, zato je izstopil iz preiskovalne komisije, ki se po njegovo preveč ukvarja s konji.)

»Prilike marsikaj omogočajo.«

(Levičarski kolumnist Vlado Mihelj je prepričan, da priložnost dela tatu, dokaz za to pa je našel pri aktivnostih SDS v spletnih anketah.)

»Tam je pač najboljša akustika.«

(Novi član skupine Čuki Jernej Tozon je svoj pevski talent pogosto preizkušal tam, kamor gre tudi cesar peš.)

»Kradli smo vse, kar je prišlo pod roke. Večina folka, s katerim sem se družil, je kradla. Žurat smo hodili tja, kjer se je kradlo telefone.«

(Reper Zlatan Čordić-Zlatko je imel nek-daj dolge prste, vendar ni bil izbirčen.)

»Videti je, da je gospod Cvikl celo boljši vedeževalec od Mete Malus.«

(Poslanec SLS Josip Bajc je prepričan o neverjetnih sposobnostih predsednika ene od preiskovalnih komisij.)

»Društvo je torej vsakemu bimbotu in bimbeti, ki se spakuje pred kamero, dalo jasno vedeti, da je na pravi poti.«

(Miha Mazzini je neprijetno presenečen, ker je nagrado Društva novinarjev Slovenije prejel Ali Žerdin, šele ko je v resno prilogo spustil nepomemben trač.)

»Če bo SDS vodila Slovenijo še en mandat, bo to slabo. Spremenila se ne bo, ne živimo v času čudežev.«

(Kolumnist Janko Lorenci ne verjame v čudeže, hkrati pa ni navdušen nad čedalje večjo verjetnostjo, da bo SDS tudi po naslednjih volitvah največja vladna stranka.)

Kmalu spet javna prodaja

Pozavarovalnica Sava in Slovenska odškodninska družba (Sod), ki je 99,87-odstotna lastnica te največje slovenske pozavarovalnice, sta objavili namero za prvo javno ponudbo (IPO) delnic pozavarovalnice v drugem letošnjem četrtletju. Delnice naj bi po izvedbi IPO uvrstili na Ljubljansko borzo. Ponudba bo vsebovala delnice, ki jih bo ponudila Pozavarovalnica Sava v sklopu povečanja kapitala, in obstoječe delnice Pozavarovalnice Sava, ki so v lasti Soda. Sod pri dokapitalizaciji ne namerava sodelovati, po končani ponudbi pa naj bi obdržal najmanj 25 odstotkov plus eno delnico pozavarovalnice. Ponudba malim vlagateljem bo predvidoma potekala od 26. aprila do 6. maja, zbiranje naročil institucionalnih vlagateljev pa se bo predvidoma začelo 26. aprila in končalo 8. maja. Pri tem v družbah dodajajo, da bo razpon cene predvidoma objavljen pred začetkom ponudbe malim vlagateljem in pred začetkom zbiranja naročil v okviru ponudbe institucionalnim vlagateljem.

Javna prodaja delnic Pozavarovalnice Sava

Ponudba obstoječim delničarjem naj bi se začela prav tako 26. aprila, končala pa predvidoma 9. maja. Pri tem bodo obstoječi delničarji imeli pravico za nakup delnic po ponudbeni ceni še nadaljnjih 14 dni po objavi ponudbe. Družba ima ta čas zelo dober položaj za javno prodajo, poznavalci razmer pa pravijo, da bodo šle njene delnice za med. Upravni odbor Soda je soglasje za začetek prodaje po modelu IPO, kot se je to pred časom zgodilo z delnicami NKBM, ob sočasni dokapitalizaciji v vrednosti do 80 milijonov evrov podal že januarja letos. Javna prodaja pozavarovalnice je že pred dnevi sprožila odzive nekaterih strank; v SDS jo na primer podpirajo, v SD pa ji nasprotujejo. Družba namerava prihodke iz ponudbe uporabiti za financiranje rasti in prihodnjih prevzemov na trgih, kjer deluje, ter za namene splošnega poslovanja. V. K.

Modrost tedna

»... krivce /za visoke cene/ ne gre iskati samo na globalni ravni, saj jih hitro lahko najdemo že za prvim vogalom. Eni od njih so zagotovo trgovci oziroma oligopolna tržna struktura, kjer igro vodijo trije veliki. Podobno ali še slabše je tudi pri proizvajalcih.«
(Novinarka Katarina Matejčič)

»Danes opažamo, da vsi tisti, ki jih tako zelo skrbi 'neodvisnost' organov za ocenjevanje kakovosti v visokem šolstvu, dejansko merijo drugam. Prav tako nekateri, ki med drugim trdijo, da danes Slovenija nima dovolj usposobljenih profesorjev za (vsaj) še eno univerzo. Brez dvoma jih ima, samo zraven ne morejo priti, ker so prevečkrat vrata zanje še vedno nepredušno zaprta. Neodvisnost in kakovost sta nadvse pomembni, toda če ju zahtevajo tisti, ki so bili dolgo časa in so še danes zasvojeni z odvisnostjo in nekakovostjo (diplome, »pridobljene« na jugu!), ta zahteva ni prepričljiva.«
(Publicist dr. Andrej Fink)

Odprava administrativnih ovir

Odprava administrativnih ovir in s tem povezan program, ki ga izvaja ministrstvo za javno upravo (MJU), dosega velike uspehe. Pomembni ukrepi so bili sprejeti v prid državljanom, in sicer predvsem na področju upravnih notranjih zadev in pri uveljavljanju socialnih pravic. Zelo pomembne poenostavitve so bile tako za gospodarstvo kot tudi za državljane izvedene na področju financ, davkov in dohodnine. Z realizacijo programov za odpravo administrativnih ovir za leti 2006 in 2007 so bili z uporabo mednarodne metodologije za merjenje administrativnih stroškov (SCM)

pri nekaterih ukrepih posebej analizirani tudi prihranki za državljane in gospodarske subjekte, ki naj bi jih bilo skupaj prek 250 milijonov evrov. Resorno ministrstvo je tudi lani sistematično pregledovalo predpise, da bi preprečilo nastajanje novih administrativnih ovir oziroma da bi odpravilo ovire v obstoječih predpisih. Posebno pozornost so namenili sodelovanju zainteresirane javnosti pri pripravi predpisov, saj je potekala stalna komunikacija s predstavniki gospodarstva in z drugimi nevladnimi organizacijami. Pregledanih predpisov za leti 2006 in 2007 je več kot 2.500, pri čemer jih je ministrstvo, da bi preprečilo administrativne ovire, zavrnilo približno 40 odstotkov. V letu 2007 je bilo na elektronski naslov oao.predlogi@gov.si poslanih 600 predlogov za odpravo administrativnih ovir in večina je zajeta v programu vlade za leto 2008/2009. Vlada se je namreč zavezala, da bo do leta 2010 na tem področju znižala administrativne stroške za najmanj 25 odstotkov. V. K.

Zaradi ukrepov prihranili 250 milijonov evrov.

Dokapitalizacija NLB

Vlada je sprejela odločitev, da Republika Slovenija kot delničarka Nove Ljubljanske banke, d. d. (NLB) uveljavlja prednostno pravico do vpisa 103.549 novih delnic NLB po 334 evrov za delnico. Vpis bo potekal od 17. 4. 2008 do 30. 4. 2008, sredstva za financiranje prednostne pravice do vpisa delnic pa so zagotovljena iz proračunskih postavk. Pri tem se je vlada odločila, da bo država pravico do vpisa 165.737 novih delnic NLB po 334 evrov prenesla na Zavarovalnico Triglav, d. d., prednostno pravico do vpisa 48.810 novih delnic NLB po 334 evrov pa na Družbo za svetovanje in upravljanje, d. o. o., ki bosta prednostno pravico do vpisa delnic financirali iz lastnih virov. Dokapitalizacija NLB je potrebna zaradi zagotavljanja kapitalske ustreznosti in zaradi širitve na tuje trge v okviru Evropske unije. Predvidena dokapitalizacija je v sklopu obstoječe delničarske strukture in veljavnih predpisov edini mogoči ukrep, saj so druge možnosti izčrpane in bodo na razpolago šele po izvršeni dokapitalizaciji. NLB je v preteklih nekaj letih ustvarila strateške pozicije, še posebej v tujini, ki ji ob ustreznem povečanju kapitala omogočajo povečanje obsega poslovanja in ustvarjanja dobička za lastnike. V. K.

Banko bodo dokapitalizirali.

Obletnica prvega dviga slovenske zastave

Društvo Heraldica Slovenica je nedavno pripravilo vrsto praznovanj ob 160. obletnici prvega izobešenja slovenske narodne zastave, ki je z dodanim državnim grbom tudi uradna državna zastava.

Sedmega aprila 1848 je slovenski rodoljub Lovro Toman prvič izobesil slovensko narodno zastavo v gostilni Pri zlati zvezdi, zato je na zgradbi na Wolfovi ulici v Ljubljani, kjer je nekdanj bila omenjena gostilna, vzdana spominska plošča z napisom: »Kdor to bereš, greš mimo davnih sanj, ki jim bo vedno ime domovina«. Na tem mestu je društvo Heraldica pod vodstvom Jožeta Lajevca 7. aprila 2008 organiziralo kulturni program, ki ga je vodil Tone Kuntner. Vseslovensko praznovanje pa je bilo v nedeljo, 13. aprila, v Geometričnem središču Slovenije (GEOSS) v Slivni pri Vačah, kjer je bil tudi zbor občinskih zastav ter praporov veteranov za samostojno Slovenijo, medtem ko so člani SDM v sprevedu nosili evropske zastave. Osrednji govornik je bil državni sekretar na ministrstvu za zunanje zadeve Andrej Šter. Omenjena proslava je bila že enajsta, saj želi društvo z njeno pomočjo doseči, da bi 7. april postal dan zastave. Pro-

Vseslovensko praznovanje 160. obletnice izobešenja slovenske zastave v Geoss pri Vačah

Foto: Niko Lapajna

slava ob 160. obletnici izobešenja prve slovenske zastave sodi v sklop letošnjih obletnic, ki zaznamujejo slovenske korenine, in sicer 500. obletnice rojstva Primoža Trubarja, 250. obletnice rojstva Valentina Vodnika in dvajset let od

afere JBTZ oz. procesa proti četverici, ki je mobiliziral Slovence v prizadevanjih za demokracijo in samostojnost Slovenije. G. B.

O Cerкви v preteklosti

Zveza združenj borcev NOB je v sodelovanju z Društvom piscev zgodovine NOB 10. aprila predstavila zbornik Škof Rožman v zgodovini. Na predstavitvi sta med drugimi sodelovala predsednik ZZB Janez Stanovnik in zgodovinar Janko Pleterski. Kot je dejal Pleterski, namen zbornika ni vodenje kampanje proti Rožmanu, temveč gradivo, ki z usti Rožmana samega govori o dejanjih, ki so vodila v kolaboracijo. Sicer pa zbornik, kot pravi Janez Stanovnik, ni interpretacija, temveč nabor dokumentov, potrjuje pa navedbe pastirskega pisma škofa Antona Vovka, ki so ga prvič pre-

brali na zadnjem srečanju foruma za dialog med vero in kulturo. Stanovnik je v svojem nagovoru poudaril, da je temelj za spravo samo resnica. Prepričan pa je, da je bila razveljavitev sodbe proti škofu Rožmanu v javnosti napačno interpretirana, češ da gre za rehabilitacijo takrat obsojenih, pri tem pa tudi meni, da »obstaja nevarnost, da se to pretvori v nov stereotip napačne razlage zgodovine, kar bi se lahko sprejemalo kot resnica«. Po njegovem mnenju zgodovinskih dejstev ne smemo pozabiti, saj pozaba ni pot k spravi. Sprava je lahko zavestno dejanje, s katerim lahko »svojo vest prisilimo, da nekaterih stvari ne misli. Prav tako osnova sprave ni odpuščanje, saj je to lahko najbolj grdo farizejstvo,« je dejal Stanovnik.

Stanovnik je na vprašanje, kaj je dejansko zakrivil škof Rožman, dejal, da vsi kazenski zakoniki po svetu sodelovanje z okupatorjem kvalificirajo kot zločin in narodno izdajo, ki se kaznuje s smrtjo. Po Stanovnikovi navedbah se je Rožman leta 1942 pogovarjal s takratnim generalom Robbotijem, ki je bil vojaški okupacijski poveljnik v Ljubljanski pokrajini. Zato je po njegovem mnenju Rožman sodeloval z okupatorjem. Stanovnik je tudi opozoril na navedbe škofa Vovka o pobojih med vojno in po njej, češ da so zmagovalci po vojni morili v imenu revolucije in brez sodnega nalo-ga. Stanovnik je izrazil obžalovanje zaradi napada na škofa Vovka leta 1952 v Novem mestu, saj naj bi bil škof Vovk po njegovo obžaloval krivdo zaradi ravnanja Cerkve med drugo svetovno vojno. G. B.

Predsednik ZZB NOB Janez Stanovnik

Poziv k ukrepom

Finančni minister Andrej Bajuk se je v torek, 15. aprila, po zasedanju Mednarodnega denarnega sklada in Svetovne banke udeležil zasedanja ekonomskega in socialnega sveta Združenih narodov

Finančni minister Andrej Bajuk

v New Yorku. Na zasedanju je Bajuk kot predstavnik EU pozval k ustreznim ukrepom za preprečevanje pretresov, ki so v zadnjem času zajeli svet, pozval pa je tudi k utrditvi vloge Mednarodnega denarnega sklada s pomočjo reform. Po njegovih besedah je mednarodna finančna stabilnost prvi pogoj za trajno rast in višji življenjski standard ljudi, zato je v interesu vseh, da se iz sedanjih pretresov nekaj naučijo in sprejmejo ustrezne ukrepe. Analize pretresov sicer še niso končane, kljub temu pa Bajuk meni, da so imele banke doslej 200 milijard dolarjev izgube zaradi težav na ameriškem nepremičninskem trgu, kar je pripeljalo do kreditne stiske in propada slabih naložb v drugorazredna hipotekarna posojila. Omenil je tudi, da so pretresi razkrili slabosti obstoječe svetovne finančne arhitekture, zato so ukrepi za zagotovitev stabilnosti nujni. Zavzel se je za večji nadzor delovanja finančnih ustanov, večjo preglednost njihovega delovanja, večjo tržno disciplino in zgodnje opozarjanje. Za vse ukrepe, pravi Bajuk, pa je potrebno mednarodno sodelovanje. G. B.

Zahteve in realnost

Vida Kocjan, foto: Andreja Velušček

Zahteve po zvišanju plač Zahtevki za povečanje plač se v zadnjem času kar vrstijo. Neposredno pred uvedbo novega plačnega sistema za zaposlene v javnem sektorju se torej zapleta, najbolj pri pogajanjih o dvigu plač zdravnikov, šolnikov in sodnikov. Vsi navedeni so že zagrozili s stavko. Zdravniki jo napovedujejo za 18. april, sodniki bodo o stavki odločali junija, šolniki pa naj bi stavkali v začetku septembra. Glavni vladni pogajalec Gregor Virant, minister za javno upravo, ki je bil doslej vedno optimističen in je pri pogajanjih dosegal dobre izide, je prvič javno priznal, da na stvari ne gleda več z optimizmom, pač pa s pesimizmom, kljub temu pa napoveduje, da vlada ne bo popuščala.

Grožnje s stavkami Če pogledamo po posameznih dejavnostih, ugotovimo, da je vlada zdravnikom ponudila zgornjo mejo dviga zdravniških plač, in sicer jim je ponudila za 14 odstotkov višje plače. Sindikat Fides s tem ni zadovoljen in zahteva povprečno 30-odstotni dvig, kar je Virant ocenil za nespodoben predlog. Sodniki so svoje nezadovoljstvo že izrazili s krajšim protestom, zdaj grozijo tudi s stavko, minister Virant pa zatrjuje, da zaradi sodniških plač vlada ne bo spreminjala systemskega zakona o plačah, kakor zahtevajo sodniki. V reševanje se je vključil tudi pravosodni minister Lovro Šturm in napovedal, da bo sodniškemu društvu predstavil izračune in merila, poskušal bo poiskati tudičasno rešitev v okviru zakonskih možnosti. Sodniki so namreč vladi dali čas do 1. junija, da jim ugodijo, sicer bodo stavkali. Od vlade zahtevajo, da pripravi spremembe zakona o sistemu plač v javnem sektorju in zakona o sodniški službi. V torek so za pogajalsko mizo vnovič sedli tudi predstavniki ministrstva za šolstvo in štirih šolskih sindikatov in se poskušali dogovoriti o kolektivni pogodbi za vzgojo in izobraževanje. V Sindikatu vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture Slovenije (Sviz), ki ga vodi Branimir Štrukelj, so opozorili, da se bodo, če ne bo prišlo do dogovora, odločali o opozorilni stavki od vrtcev do univerz, pridružili pa naj bi se jim tudi v raziskovalni dejavnosti. Sindikati zahtevajo, da se ohrani primerljivost učiteljskega poklica z delovnimi mesti v javni upravi in zdravstvu. Nov plačni sistem naj bi po mnenju šolnikov povzročal nove razlike, ki jih je odpravil prav aneks za vzgojo in izobraževanje leta 2002. Glavni vladni pogajalec, minister za javno upravo Gregor Virant, pa je ob tem spomnil, da so se plače v vzgoji in izobraževanju dvigoval v obdobju 2002–2006, to je v času, ko so bile plače drugih zaposlenih v javnem sektorju zamrznjene. Pogajati pa so se začeli tudi predstavniki delodajalcev in sindikati zasebnega sektorja. Sindikati pričakujejo, da bodo našli tudi rešitev za izredni dvig plač za leto 2007 zaradi visoke inflacije.

Guverner opozarja Na vse zahteve po povišanju plač, kar bi močno obremenilo javne finance, saj gre za za-

Guverner Banke Slovenije Marko Kranjec (v sredini) svari pred dvigi plač.

V Banki Slovenije so zaskrbljeni zaradi zahtev po povečanju plač, ki se pojavljajo v zadnjem času, guverner Marko Kranjec pa ob tem poziva sindikate in vse pogajalske skupine, naj gledajo bolj naprej kot samo »eno leto ali trenutno leto«.

poslene, ki plače prejema iz državnega proračuna, se odzivajo številni makroekonomisti in opozarjajo na veliko možnost t. i. spiralnega povečanja inflacije, do katerega bi prišlo zaradi nerazumno povišanih plač. Na to je pretekli teden vnovič opozoril guverner osrednje banke Marko Kranjec. »Banka Slovenije je zaskrbljena glede zahtev po povečanju plač, ki se pojavljajo v zadnjem času. Ne zanikamo, da je prišlo do višje inflacije od vzdržne, vendar se je treba zavedati, da plače ne smejo naraščati hitreje od produktivnosti,« je izpostavil Kranjec in dodal: »Apeliram na sindikate in pogajalske skupine, da gledajo bolj naprej kot samo eno leto ali trenutno leto.« Postopno zniževanje inflacije naj bi namreč omogočili pričakovana zmernejša gospodarska aktivnost in vzdržna rast stroškov dela. ■

Vročé spletne ankete

Gašper Blažič

Slovenski pregovor, da priložnost dela tatu, so nekateri mediji v Sloveniji v zadnjem času znova privlekli na dan.

Razlog za to je preprost: Žurnalova spletna anketa, v kateri so se anketiranci lahko opredelili za Janeza Janšo ali za Andrijano Starina Kosem, je pokazala, da jih kar 95 odstotkov navija za Janeza Janšo. »Krivca« za tako plebiscitarni izid so hitro odkrili, in sicer v enem od uslužbencev SDS, ki naj bi bil z računalniškimi pripomočki izid ankete obrnil močno v prid Janši. To je bil seveda povod za vsesplošno zgražanje nad nemoralnim početjem največje vladajoče stranke, še zlasti potem ko je ta odgovorila, da tehnologija pač to omogoča.

Seveda se je mogoče strinjati s tezo, da takšne metode »urejanja« anket niso zgled moralne držbe. Toda manipulacija z anketo bi verjetno ostala obrobni dogodek, če ne bi bila vanjo vpletena največja koalicijska stranka, za katero očitno veljajo strožja merila – vsaj če upoštevamo dejstvo, da prirejanje izidov spletnih anket s pomočjo računalniške tehnologije ni nekaj novega. Pomislimo samo na telefonsko glasovanje na tekmovalnih glasbenih festivalih, kot je npr. Ema. Na takih festivalih še vedno velja, da ne zmaga tisti, ki je najboljši, ampak tisti, ki je najbolje organiziran in seveda tudi tehnološko podprt. V primerjavi s tovrstnimi festivali so spletne ankete obrobne pomena in so na mnogih spletnih straneh le za okras. Poleg tega nimajo določenega vzorca anketirancev, saj glasuje lahko vsak, ki to želi. Zato v merjenju javnega mnenja nimajo pomembne vloge – to velja zlasti za tiste, kjer je možnost glasovanja neomejena (v spletni anketi Demokracije je na primer mogoče pri enem anketnem vprašanju glasovati le enkrat). Prav tako nimajo bistvenega učinka na javno mnenje – razen ko gre za zelo obiskane spletne strani.

Čeprav bi sporni dogodek sodil kvečjemu v rumeni tisk, se je znašel tako rekoč na prvi strani enega od slovenskih dnevnikov, ki slovi po svoji tendenciozni protivladni usmeritvi. To jasno priča o stanju duha in o tabloidizaciji medijev, ki naj bi sicer veljali za »resne«. Hkrati isti mediji molčijo pri očitnih manipulacijah z javnomnenjskimi anketami v preteklosti, ko so naročniki in izvajalci javno mnenje ne samo merili, pač pa tudi ustvarjali. Medijskim gurujem se takšno početje ni zdelo sporno. Če pa dandanes katera od anket pokaže, da narašča podpora vladnim strankam, je izvajalec anket »zanesljivo« povezan z družino Petek.

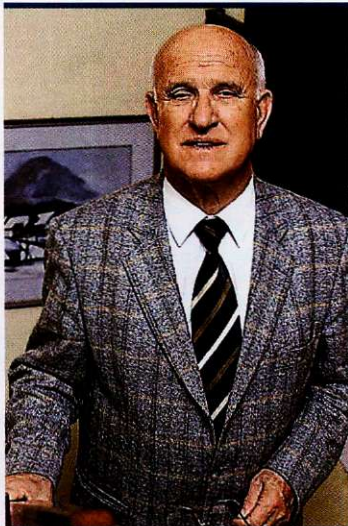

Muke nekega poslanca

Igor Gošte

Dogaja se prav tisto, kar smo že pred časom napovedali. Prihaja čas nervoze na eni strani in čas kimavcev na drugi.

V Zasavju je imela LDS dolga leta praktično vse vzvode oblasti v svojih rokah, tudi ob izdatni pomoči pokojnega Janeza Drnovška. Prva večja razpoka se je pojavila v Trbovljah, ko je sedaj že pokojnega LDS župana Ladislava Žgajnarja zamenjal Bogdan Barovič iz SNS. Ni sicer veliko manjkalo, da bi jo pred časom zapustil, a si je po "nasvetih" lokalnih strankarskih funkcionarjev (dva sta podžupana) čez noč premislil. V Hrastniku je LDS obdržala politično moč, saj je na županskem mestu ostal njihov Miran Jerič, podobno tudi v Zagorju, kjer je Matjaž Švagan med vsemi županskimi kandidati prejel najvišji odstotek podpore, njegova lista, pomešana z Drnovškovim gibanjem, pa absolutno večino v 25-članskem občinskem svetu. Potem pa so se začele težave, ki jih doslej ni bil vajen. Zgodila se je Katarina Kresal, ki mu je prizadejala prvi politični poraz. Protikandidatki je v svoji nervozi očital bogastvo in stvari so se začele odvijati naprej v neželeno smer. Aleš Gulič, dolgoletni urednik Radia Trbovlje, je zaslužil priložnost in se po zgledu Baroviča in Barbare Žgajner Tavš (oba sta delala na tem radiu) še sam ponudil volivcem v izvolitev ter bil izvoljen za poslanca. Takrat že dodobra razpadla stranka ga je izvolila za predsednika sveta stranke. Postal je pomembnejši od Švagana. Si lahko mislite? Guličev položaj in njegove retorične sposobnosti v državnem zboru ter njegov položaj v stranki so njun odnos še ohladili. Za nameček se je pojavila še stranka Zares. Tista, ki se je tako hvalila s socialno noto, ko se je kot Golobičev protikandidat pojavil sindikalist Ivan Cencelj, in nanjo potem kmalu pozabila. Glede na objavljene ankete, v katerih Zares redno prehitava LDS, so očitno svojo priložnost začutili tudi nekateri Švaganovi občinski svetniki, se priključili novi politiki (hm?) in Švagana začeli najprej potihoma, potem pa tudi glasneje kritizirati. Tudi tisto, za kar so ga prej hvalili ali molčali. Kar nenadoma je postal problem mladinski center, ki ga v Zagorju ni. In krivec Švagan. Saj je! A kje so bili zadnjih 10 let, ko ga prav tako ni bilo? Švaganu so pred leti prikimali, karkoli si je izmislil. Danes ne. Sedaj je čas za kritike. Tisto, kar je bilo včasih vredno hvale, je danes vredno posmeha in prezira. Bo to izkoristil Gulič in kandidiral v obeh občinah? Nam je rekel da ne in dodal, da je kandidat v Zagorju še vedno Švagan. S poudarkom na še. Medtem ko se vrh stranke še ni odločil, se je on kot predsednik sveta že. Župan z več kot 5 tisoč občani ne more biti hkrati tudi poslanec. Vidite. Švaganu preostane njegova druga najljubša stranka – SDS. Zares?

Zakaj ni pluralnosti?

Dr. Janez Jerovšek

V Sloveniji kar 60 odstotkov anketiranih zaupa v verodostojnost dnevnih medijev. Tako visokega odstotka zaupanja ni mogoče najti v drugih uveljavljenih demokracijah. V Angliji, ki je izvorno dežela demokracije, zaupa dnevnim medijem manj kot 20 odstotkov prebivalstva. Slovenija nima pluralnih medijev že 68 let. Večina prebivalcev zato nima nobenih izkušenj, kako pluralno je videti medijski prostor. V Evropi smo edini otok z nepluralnimi mediji.

Glede na več kot polstoletno indoktrinacijo z monolitnimi in enobarvnimi mediji določen del prebivalcev niti nima velike potrebe po pluralnih medijih. Ob odpravi in preusmeritvi Maga kot desnega pluralnega tednika v levega monolitnega se soočamo z demokratično regresijo na medijskem področju. Demokracija je definirana ne samo s politično pluralnostjo, temveč s temu ustrezajočo medijsko pluralnostjo. Naši dnevni mediji pa so pretežno levo vsebinsko usmerjeni, vsi so enaki in tudi pretežno levo kadrovsko zasedeni. Ker vsi dnevni mediji pišejo enako, ljudje ne vedo, da so z enako vsebino predmet propagande in uredniško načrtovane politične usmerjenosti proti sedanjji vladi. Niti ne vedo, kako uredniki informacije filtrirajo, da bralcev o nekaterih stvareh ne informirajo, n. pr. o odkritju grobov z več tisoč po vojni pomorjenimi. Niti se večina bralcev ne zaveda, da dnevni mediji z načinom svojega pisanja in selekcioniranja informacij ustvarjajo v Sloveniji vedno bolj histerično ozračje in vzpodbujajo raznotera sovraštva. Nekateri tovrstno medijsko pisanje celo povezujejo z največjim številom samomorov v Sloveniji.

Glede na to, da velik del prebivalstva verjame v objektivnost naših dnevnih medijev in nima potrebe po medijih, ki bi o istih stvareh pisali različno, in glede na to, da vsa Evropa s Hrvaško in Srbijo vred take različne dnevne medije ima, se moramo vprašati, v čem je razlog za takšno stanje duha na Slovenskem.

Razvoj slovenske družbe po letu 1990 kaže njeno zaostalo mentaliteto, ki nima značilnosti bolj razvitih demokracij. S pluralno spremembo družbenega sistema je bil vrednostni sistem še vedno determiniran s tisto socialistično strukturo, ki je politično ni bilo več. Nastalo je strukturno neskladje med novo socialno stratifikacijo na eni strani in starim vrednostnim sistemom na drugi, ki še danes ni preseženo. V čem se to manifestira?

Egalitarna vrednota iz časa socializma je še vedno močno navzoča, čeprav jo je politični sistem povsem relativiziral, negirala pa jo je nova socialna razporeditev, v kateri se je uveljavil dominantni srednji sloj, delavski razred pa je postal marginalen. Parlamentarni sistem, ki je temeljna značilnost pluralno demokratičnega sistema, v zaznavi ljudi nima posebne teže in vrednosti. Ankete javnega mnenja to že vsa leta potrjujejo. Socializacijski oziroma pro-

pagandni procesi, ki so potekali pol stoletja preko šolskega sistema in preko partijsko nadzorovanih medijev, so se zasidrali v zavest slovenskega človeka, zato tako težko revidira svoje predstave o novejši zgodovini in pridobitvah socializma.

Eno najpomembnejših sredstev za ohranjanje te preživele mentalitete so prizadevanja za kontrolo zgodovine po letu 1941. Ta se kaže v zahtevi, da se zgodovinska dejstva ne smejo in ne morejo spremenjati. Zmagovalci pač pišejo zgodovino po svoji podobi in po svojih interesih. Ker pa zmage in tudi zmagovalci v kasnejšem družbenem dogajanju postanejo relativni, postanejo tudi njihove zgodovine in njihove interpretacije relativne. Politični sistemi in vlade pa se menjajo. Zato zgodovinski dogodki dobivajo različen pomen in različno vrednostno opredelitev. Pri nas pa gre za to, da bi zgodovina vladala družbi in zamrznila vse tiste vrednote, ki niso skladne z duhom novega časa. To zaostalo mentaliteto in matrico mišljenja lahko razložimo tudi psihološko. Pisatelj Marcel Proust je zapisal, da dejstva ne prodrejo v zavest naših verovanj. To pomeni, da tistim, ki so osvojili zgodovino kot verovanje in legendo, s podatki o povojnih pobojih in insceniranih političnih procesih ne morete zamajati njihove vere in matrice njihovega mišljenja. Lahko jim poveste, da je bila Slovenija po vojni največje morišče v Evropi. Lahko poveste, da so sodišča razveljavila že 1.200 političnih sodb, izrečenih v času totalitarizma, lahko ponudite knjigo Angele Vode, predvojne komunistke, in knjigo škofa Antona Volka, ki kažejo grozote, nasilje in brezpravje, posebno v času povojnega terorja. To jih ne zanima ali nočejo o tem ničesar vedeti. To stanje duha opredeljuje tudi razmere v naših dnevni medijih.

Z razvojem sprememb v globalni distribuciji politične moči kot tudi v vseh njenih podsistemih in z uveljavljanjem standardov EU bo v določenem času to neskladje med družbeno strukturo in vrednostnim sistemom prišlo do širše zavesti in takrat bodo nastali pogoji, da se to neskladje odpravi in da bomo prišli v medijske razmere, ki so značilne za razvite demokracije. Zavest o tem neskladju je v nekaterih elitah, socialnih skupinah in pri posameznikih že dolgo navzoča, vendar ni prišla na raven širše in splošne zavesti. Zato ni izražene širše potrebe po pluralnih dnevni medijih. ■

Uspešno v drugi del predsedovanja

Petra Janša, foto: EU, Gregor Pohleven, Bor Slana

Minili so trije meseci slovenskega predsedovanja EU. V Bruslju prevladuje mnenje, da Slovenija to funkcijo opravlja dobro. Predsednik evropske komisije José Manuel Barroso je čestital premierju Janezu Janši in njegovi ekipi za profesionalnost.

Tako je Barroso po spomladanskem vrhu dejal, da je uspešnost predsedovanja treba presojati na podlagi vsebine. Politiki, analitiki in novinarji se povečini strinjajo, da je Slovenija dobro predsedovala omenjenemu vrhu in da doslej ni imela resnejših organizacijskih zapletov. Dodajajo pa, da do zdaj pravzaprav ni bilo veliko medijsko odmevnih dogodkov in tako tudi ne pravih priložnosti za oceno rezultatov, kar pa nas seveda ne preseneča. K takšnemu mnenju je najbrž v veliki meri pripomoglo medijsko dogajanje v Sloveniji, predvsem največji tiskani dnevni časopisi, ki s tem, da predsedovanje Slovenije EU postavljajo na stranski tir, kar je vidno tudi z naslovnih dnevnikov, kažejo le svojo neprofesionalno držo in politično pripadnost. Pohvalimo

pa lahko nacionalno televizijo, ki z različnimi prispevki, zanimiva je oddaja evropa.si, navadnemu državljanu približa aktualno dogajanje v zvezi s slovenskim predsedovanjem. Eno ključnih komunikacijskih orodij je tudi spletno mesto predsedstva www.eu2008.si, kjer so od začetka decembra lani zabeležili več kot 400 tisoč obiskov ali povprečno okoli 3.300 na dan. Obiskovalci so si ogledali skupno kar 2,2 milijona strani, od tega 50 odstotkov v angleščini, 35 odstotkov v slovenščini in 15 odstotkov v francoščini.

Nova slovenska pomlad Na tiskovni konferenci, namenjeni pregledu prve polovice predsedovanja, je oceno podal tudi zunanji minister Dimitrij Rupel, ki je čas predsedovanja Evropski uniji označil za »novo slovensko pomlad«.

»Slovenija vodi EU in uravnava evropsko politiko,« je poudaril in menil, da gre za vrhunec slovenske politike, tudi zunanje.

Pred 20 leti se je začela slovenska pomlad, vključevanje Slovenije v evropsko realnost, je spomnil Rupel. »Tedaj se je Slovenija ravnala po pomladi, ki je bila druga. Letos pa se pomlad ravna po Sloveniji.« Predsedovanje je po njegovih besedah nacionalni projekt Slovenije, ki ji različni dogodki v okviru vodenja unije dvigujejo ugled.

»V treh mesecih predsedovanja na področju zunanje politike ni bilo napak. Prevzemamo odgovornost za svoje delo,

kljubujemo vsem oviram,« je dejal Rupel in napovedal, da bodo nadaljevali z delom. Kot je dejal, je naloga »uspešno izpolniti drugo slovensko pomlad«. Ob tem je priznal, da je bilo v prvem

Predsedujoči zunanjim ministrom in vodja slovenske diplomacije Dimitrij Rupel

Spomladansko
zasedanje Sveta EU

šlo do srečanja. Vesel pa je, da sta lahko tako Jeremić kot Tači na zasedanju predstavila svoja stališča.

Po Ruplovih besedah se mora življenje na Balkanu normalizirati in postati evropsko. Ta proces bo verjetno trajal še nekaj časa, vendar je napredek »že viden«. Glede prihodnosti območja je izrazil upanje, da bo parlament BiH potrdil reformo policije. To je spodnji dom parlamenta nato v resnici sprejel in tako naredil ključni korak v približevanju Evropski uniji. Rupel je glede napredka Balkana omenil tudi možnost, da se v grško-makedonskem sporu o imenu Makedonije doseže začasna rešitev. »Da Makedonija prebrodi to krizo, se nam zdi zelo pomembno,« je dejal Rupel in pojasnil, da bo to med drugim ključno tako za stabilnost države kot območja.

Kar zadeva Srbijo, minister »upa na najboljše« na parlamentarnih volitvah 11. maja. Napovedal je, da bodo skušali narediti korak naprej in prepričati »nejeverne Tomaže«, da bi Beogradu še pred volitvami ponudili v podpis sporazum o stabilizaciji in pridruženju. Glede Kosova je minister dejal, da kljub priznanju številnih držav na Kosovu države v pravem pomenu besede še ni, saj morajo v Prištini še sprejeti ustavo.

delu predsedovanja tudi nekaj »neprijetnih stvari«, vendar to po njegovih besedah »spada zraven«. Tu naj spomnimo na dva medijsko odmevna konstrukta, in sicer na podpisovanje peticije zoper cenzuro in politične pritiskne na novinarje v Sloveniji s prvim podpisanim Blažem Zgago in Matejem Šurcom ter uhajanje diplomatske pošte z MZZ in njeno objavo tik pred razglasitvijo neodvisnosti Kosova.

Med dosežki predsedovanja je predsedujoči zunanjim ministrom in vodja slovenske diplomacije Dimitrij Rupel izpostavil sklepe zasedanj Sveta EU za splošne zadeve in zunanje odnose. Kot je dejal, so januarja na zasedanju dosegli dogovor o začasnem političnem sporazumu s Srbijo, februarja so poenotili stališča glede Kosova, marčno zasedanje pa je bilo v znamenju priprav na evropski svet, ki je bil ocenjen kot zelo uspešen.

»Slovenija kot predsedujoča EU dela vse, kar se od predsedstva pričakuje, in vse, kar EU v tem času potrebuje,« je dejal državni sekretar za evropske zadeve Janez Lenarčič.

Prednostne naloge slovenskega predsedovanja Svetu EU

Predsedstvo je opredelilo pet prednostnih področij svojega delovanja, ki so bila v veliki meri določena v 18-mesečnem programu predsedovanja Nemčije, Portugalske in Slovenije ter v pregledu podredovane agende Sveta EU:

1. prihodnost Evrope – pravočasna uveljavitev lizbonske pogodbe,
2. uspešen zagon novega ciklusa lizbonske strategije,
3. korak naprej v reševanju energetske-podnebnih vprašanj,
4. nova pozornost Zahodnemu Balkanu,
5. spodbujanje dialoga med različnimi kulturami, prepričanju in izročili v okviru evropskega leta medkulturnega dialoga.

Na očitke, da je Slovenija med predsedovanjem preveč pozornosti posvetila Hrvaški in zaščitni ekološko-ribolovni coni v Jadranu, pa je minister odgovoril, da je bila to »dodatna obremenitev«. »Hrvaške nismo postavili na dnevni red stvari, ki jih je treba urediti,« je dejal. »To je bila komplikacija, prispevali smo k

Državni sekretar Janez Lenarčič

temu, da se zaključi, v resnici pa to ni bil del našega predsedovanja,« je dodal Rupel.

Med večjimi izzivi, ki Slovenijo še čakajo med predsedovanjem, je Rupel omenil junijski vrh EU in ZDA, ki se ga bo, kot je zavrnil, udeležil tudi ameriški predsednik George Bush. ZDA v Sloveniji ta čas nimajo veleposlanika, vendar naj bi po podatkih ministra prišel še ta mesec. Minister je še dejal, da

so zapleti z veleposlanikom notranjepolitični problem ZDA.

Predsedujoči zadovoljen Predsednik Sveta EU premier Janez Janša je med večje izzive, ki Slovenijo še čakajo med predsedovanjem, prav tako postavil junijski vrh EU in ZDA, v pogovoru za TV Slovenija kot tudi že prej v DZ pa je prvo polovico slovenskega predsedovanja EU ocenil kot uspešno.

Januarja je v Sloveniji potekalo neformalno srečanje ministrov ▶

► EU za pravosodje in notranje zadeve ter ministrov za zaposlovanje, socialne zadeve in enakost spolov, februarja neformalno srečanje obrambnih ministrov držav članic EU, marca pa neformalno srečanje ministrov za trgovino, ministrov za šport ter ministrov za zunanje zadeve. Med najpomembnejše dogodke lahko štejeemo spomladanski vrh EU 13. in 14. marca v Bruslju, prvega pod slovenskim predsedovanjem. Tako je v DZ predsedujoči že konec marca poslancem podrobno predstavil vse glavne poudarke vrha, od zagona novega cikla lizbonske strategije, energetske-podnebnega svežnja do krize na finančnih trgih. Kot je poudaril, je slovensko predsedstvo v celoti odgovorilo na te izzive.

V zvezi z lizbonsko strategijo je premier Janša poudaril, da je doslej pokazala dobre rezultate, ki so »daleč najbolj ugodni od leta 2000, ko je bila lizbonska strategija sprejeta«. »To je bila tudi ključna ovira, da finančna kriza ni prizadela tudi Evrope,« je poudaril Janša in se zavzel, da

Lizbonska strategija je evropska strategija za rast in delovna mesta.

ni nobenih razlogov, da bi nadaljevanje reform v okviru lizbonske strategije ustavili.

V pogovoru za TV Slovenija pa je poudaril predvsem socialno dimenzijo v praktično vseh usmeritvah, ki so jih sprejeli v zvezi z

drugim ciklom lizbonske strategije, »saj je socialni vidik razvoja za Evropsko unijo, za evropski socialni model, za evropsko kvaliteto življenja tako ključen, kot je gospodarski ali okoljski vidik«. Tako ta drugi cikel lizbonske strategije »izhaja iz ravnotežja, iz načel trajnostnega razvoja«.

V pogovoru sta se z voditeljico dotaknila tudi vprašanja pete svoboščine oziroma prostega pretoka znanstvenikov in znanja po Evropi. Janša meni, da Slovenija šele oblikuje sistem, kjer bo sta znanstvenoraziskovalna sfera in gospodarstvo bolj povezana.

Premier je v DZ izpostavil tudi pomen dogovora o časovnem okviru energetske-okoljskega svežnja, ki so ga sprejeli na vrhu. Pri tem je opozoril predvsem na globalni problem okoljskih sprememb in na to, da si mora EU za boj proti podnebnim spremembam prizadevati na globalni ravni. »EU sama ne bo zmogla nič,« je dejal Janša. Izpostavil je predvsem pomen ZDA in Kitajske v tem boju. Toda dobro je, da je Evropa pri tem zgled, je še poudaril predsedujoči EU v poročilu parlamentu po prvi polovici slovenskega predsedovanja.

Glede hrvaškega približevanja EU je predsedujoči v pogovoru za nacionalno televizijo dejal: »Če mejno vprašanje ne bo rešeno ali pa če ne bo vsaj na dobri poti reševanja z nekimi realnimi obeti,

da bo dosežen dober kompromis, potem je v Sloveniji mogoče vse glede na to, da mora vsak tak korak, kot je tudi širitev EU, ratificirati slovenski parlament in da je v zvezi s to odločitvijo mogoč tudi naknadni zakonodajni referendum, kar je v Sloveniji ustavna pravica.«

Slovenija je kos tej nalogi!

»Slovenija kot predsedujoča EU dela vse, kar se od predsedstva pričakuje, in vse, kar EU v tem času potrebuje,« je dejal državni sekretar za evropske zadeve Janez Lenarčič. Ko je pregledal glavne dogodke in dosežke predsedovanja, je sklenil: »Glede na vprašanja in dvome, ki so se pojavljali pred začetkom predsedovanja, lahko danes z gotovostjo ugotovimo, da je Slovenija kos tej nalogi in da je pričakovanja v marsičem tudi presešla, morda tudi zato, ker so bila relativno nizka.«

Zanimivi so tudi podatki, ki jih je predstavila širša delovna skupina za predsedovanje. V prvi polovici predsedovanja je v Sloveniji potekalo 64 dogodkov na ministrski in podministrski ravni, na katerih je sodelovalo več kot 6.000 udeležencev. V Bruslju je bilo do zdaj nekaj manj kot 1.100 dogodkov. Najodmevnejši med njimi je bilo zasedanje evropskega sveta. Dogodkov na ministrski ravni je bilo 33, največ, kar 980, pa jih je potekalo na ravni pripravljalnih teles Sveta EU.

Na kadrovske področju je ta čas v projekt predsedovanja vpetih nekaj več kot 2.100 javnih uslužbencev, od tega jih malo več kot polovica opravlja vsebinske, drugi pa koordinacijske, logistične ali organizacijske naloge. Od 315 dodatnih zaposlitev, ki jih je za čas projekta odobrila vlada, je dejansko zaposlenih 292 ljudi.

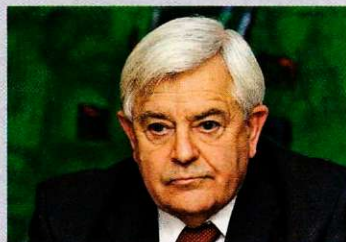
Delovna skupina je pregledala tudi finančni vidik predsedovanja. Ugotovili so, da se izdatki po zdajšnji oceni gibljejo v okviru načrtovanega. Kot je znano, je vlada za celotni projekt predsedovanja namenila 62 milijonov evrov. Graditev Kongresnega centra na Brdu, kjer poteka večina dogodkov v Sloveniji, pa se je izkazala za dobro odločitev, saj omogoča učinkovito organizacijo srečanj. **D**

»Nekvalificiran in škodljiv prispevek«

Zunanji minister Dimitrij Rupel je pojasnil, da v svoji politični analizi govora nekdanjega predsednika Milana Kučana 4. aprila na konferenci menedžerjev JV Evrope v Portorožu ni govoril o zaroti, je pa Kučanov nastop po njegovih besedah vseeno nekvalificiran in škodljiv prispevek. V pojasnilu so na MZZ zapisali, da »minister Rupel v Kučanovem nastopu in v njegovih ocenah evropske politike ne vidi zarote, ampak nekvalificiran in škodljiv prispevek k sicer pomembni razpravi«.

Kučan se je na spletnem portalu vest.si odzval na zapise zunanjega ministra Rupla v časniku Delo, izrazil presenečenje in zapisal, da vidi Rupel v njegovih stališčih zaroto. Za vest.si je Kučan dejal, da je »vesel, da se je gospod minister začel zanimati za njegova stališča«. Presenečen pa je, da njih vidi zaroto zoper sebe, zoper slovensko zunanjo politiko, zoper Slovenijo in zoper Evropsko unijo. »Gre za zelo resna in relevantna vprašanja in seveda bi pričakoval, da bo tudi morebitna polemika o tem na ravni zahtevnosti in relevantnosti teh vprašanj.«

Rupel je pred tem odločno zavrnil kritike Kučana, ki jih je ta na račun politike EU do Kosova izrekel na omenjeni konferenci menedžerjev JV Evrope v Portorožu. Minister je med drugim zapisal, da gre v primeru Kučanovih izjav za stališča, ki pritrjujejo Srbiji in Rusiji, po drugi strani pa za »odkrito nasprotovanje slovenskemu predsedovanju EU in slovenski politiki do Zahodnega Balkana.«

Milan Kučan o zunanji politiki

Cviklova komedija zmešnjav

Gašper Blažič, foto: Buenos Dias, Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Preiskovalne komisije sodijo med nestalna parlamentarna delovna telesa, ustanovljena za preiskovanje okoliščin nekega dogodka ali dogajanja. Zato so tudi instrument nadzora nad morebitnimi nezakonitimi dejanji.

Kljub temu pa dosedanja praksa kaže, da so parlamentarne preiskovalne komisije v Sloveniji nemalokrat brez prave moči, čeprav je mogoče vabljene priče na sejo komisije privedi tudi prisilno. Dostikrat se tudi zgodi, da komisije, ki se ukvarjajo s preučevanjem odgovornosti aktualnih ali nekdanjih nosilcev javnih funkcij, ne pridejo do pravih sklepov, njihovo delo pa s koncem mandata poslancev pogosto ostaja nedokončano. Zato so komisije nemalokrat poligon za predvolilni boj ter

zadovoljevanje interesov strank in posameznikov.

Poplava komisij Od prvih demokratičnih volitev dalje je bilo v slovenskem parlamentu ustanovljenih več preiskovalnih komisij, med katerimi velja omeniti komisijo, ki se je med letoma 1992 in 1996 ukvarjala s povojnimi poboji, vodil pa jo je Jože Pučnik (zato so jo nekateri imenovali Pučnikova komisija). Medijsko precej razvpita je bila komisija, ki se je ukvarjala s prodajo orožja v začetku devetdesetih

let, vodil pa jo je poslanec LDS Rudolf Moge. V prejšnjem mandatu je bila zlasti izpostavljena komisija pod vodstvom Mirka Zamernika (SDS), ki se je ukvarjala z raziskovanjem okoliščin napada na novinarja Mira Petka,

Ivan Prebil, član upravnega odbora družbe Viator & Vektor

sedaj poslanca SDS. V sedanjem mandatu državnega zbora delujejo štiri preiskovalne komisije, od tega se dve ukvarjata z orožarskimi posli. Ena od njiju je komisija, ki preiskuje nakup oklepnikov 8x8 in jo vodi poslanec SD Milan M. Cvikel, raziskuje pa tudi povezave med akterji nabave oklepnikov in trgovine z orožjem med letoma 1991 in 1993. Zanimivo je, da se druga preiskovalna komisija, ki jo vodi poslanec SDS Zvonko Černač, ukvarja z odgovornostjo nosilcev javnih funkcij v zvezi z ▶

► nakupom oklepnikov 6x6, vladnega letala, havbic, sistema za upravljanje ognja in letal pilatus skupaj z obnovo tankov T-55, in sicer v povezavi z odgovornostjo nosilcev javnih funkcij ob razorožitvi teritorialne obrambe leta 1991. Od preiskovalnih komisij naj omenimo še komisijo, ki se ukvarja z oškodovanjem državnega premoženja s prodajo deležev Slovenske kapitalske družbe (KAD) in Slovenske odškodninske družbe (SOD), vodi pa jo poslanec SDS Branko Marinič. V tem mandatu je bila ustanovljena še preiskovalna komisija za ugotavljanje odgovornosti nosilcev javnih funkcij v obdobju 2000–2004 v zvezi z delom tožilcev.

Sporno izvedensko mnenje

Zanimivo pa je, da od štirih preiskovalnih komisij v tem mandatu samo eno vodi poslanec opozicije, to je Milan M. Cvikl, vendar pa zaradi njegovega načina vodenja postaja ozračje v državnem zboru vse bolj pregreto. Poslanec

Milan M. Cvikl (v sredini) zlorablja poslovnik za politične igre.

NSi Alojz Sok je tako 10. aprila javnosti sporočil, da izstopa iz te preiskovalne komisije, saj po njegovih besedah Cviklovo vodenje presega vse meje demokratičnosti, zato delovanje v komisiji ni več mogoče. Kot je še dejal Sok, je Cvikl na zaslišanjih do

prič žaljiv, trije člani komisije pa lahko sami sprejmejo kateri koli sklep. To naj bi se bilo pokazalo, ko so trije člani komisije sprejeli sklep, da dokazni sklep razširijo s predlogom za zaslihanje štirih dodatnih prič, kar je po poslovniku sicer dovoljeno, vendar bi

morala obstajati zdrava mera. Poleg tega so trije člani komisije naročili izvedensko mnenje pri Ivanu Prebilu, ki je član upravnega odbora v družbi Viator & Vektor, omenjena družba pa je lastnica podjetja Sistemska tehnika, ki je sodelovalo na razpisu za nakup oklepnikov 8x8, vendar ni bilo izbrano. Sok je prepričan, da takšna oseba ne more nepristransko pripraviti poročila.

Izvedensko mnenje Ivana Prebila je vznemirilo tudi podpredsednika komisije Roberta Hrovata (SDS), ki se obravnave Prebilovega izvedenskega mnenja ni želel udeležiti prav zaradi pripravljaveve povezave s Sistemska tehnika. Hrovat je že v začetku aprila s proceduralnim predlogom želel doseči, da bi obravnavo omenjenega izvedenskega mnenja umaknili z dnevnega reda, vendar Cvikl predloga ni dal na glasovanje z izgovorom, da je rok za proceduralne predloge že potekel. Hrovat opozarja, da lahko pride do škandala mednarodnih razsežnosti, ker gre pri družbi Viator & Vektor kot lastnici Sistemske tehnike za »zainteresirano stranko v postopku« in za primer vohunjenja, saj bi imel predstavnik konkurenčnega podjetja dostop do zaupnih dokumentov in poslovnih skrivnosti podjetja Rotis, ki je zmagalo na razpisu. Cvikl na ta očitek odgovarja, da je škandal že to, da se je sklenil netransparenten posel, kar naj bi bila potrdila že štiri izvedenska mnenja. Robert Hrovat zavrača Cviklove navedbe, naj bi omenjena izvedenska mnenja kazala na netransparenten nakup. Tako naj bi bil Aleksij Mužina dejansko samo uredil gradivo, medtem ko sta Bojan Gričar in Mitja Klavara napisala skupno poročilo, v katerem sta na podlagi gradiva nanizala samo dogodke brez vrednostnih sodb. Zanimivo pa je, da vsa dosedanja izvedenska mnenja Cviklu in opozicijskim poslanecem niso zadostovala, Prebil pa je postal član upravnega odbora družbe Viator & Vektor prav na dan, ko so opozicijski člani komisije zahtevali, da se dokazni sklep dopolni z odredbo še enega izvedenca, to je Prebila.

Na spornost Prebilove vloge je opozoril tudi direktor Rotisa Ivan Črnkovič, ki je bil pred komisijo

Ostri odzivi na Kovačičevo poročilo

V kontekstu preiskovalnih komisij je zanimivo tudi poročilo preiskovalne komisije, ki se ukvarja z delom tožilstva v obdobju 2000–2004, vodi pa jo Dimitrij Kovačič. V poročilu, ki mu nasprotuje član komisije Dušan Kumer (SD), je Kovačič zapisal, da stanje na tožilstvih v tem obdobju ni bilo zadovoljivo, pri tem pa je izpostavil politične in kapitalske pritiske na tožilce. Za takšno stanje je po njegovem mnenju najbolj odgovorna tedanja generalna državna tožilka Zdenka Cerar, ki naj bi bila imela pri nekaterih zadevah politični interes. Slabo stanje na tožilstvih ima po Kovačičevih besedah korenine v komunističnem režimu, ko so bili tožilci podaljšana roka komunističnih oblastnikov, po osamosvojitvi pa ni prišlo do odločilnega premika od ideološke angažiranosti k povsem profesionalni držbi tožilcev. Zato so, kot je dejal Kovačič, idejno usmerjeni tožilci imeli »velike težave pri prilagajanju novemu

Dimitrij Kovačič, Zdenka Cerar, Rado Bohinc

konceptu učinkovitega pregona novih oblik gospodarskega kriminala, ki se je najbolj razbohotil prav v tranzicijskem obdobju vladavine LDS«.

Zanimivo je, da je Kovačičevo poročilo poleg Dušana Kumra, ki je napovedal ločeno mnenje, in nekdanje generalne državne tožilke Zdenke Cerar, ki je zavrnila očitke z navedbo, da je tožilstvo v času, ko ga je vodila ona, obravnavalo »dva vplivna člana LDS« (Borisa Šuštarja in Dimitrija Rupla), vznemirilo tudi nekdanjega notranjega ministra Rada Bohinca, ki je poročilo označil za »inkvizicijsko sodbo« oziroma »nož v hrbet pravni državi«. Bohinc je še dejal, da ga skrbi za slovensko parlamentarno demokracijo, ki jo po njegovih besedah »najedajo oblasti željni kandidati za poslance na naslednjih volitvah, ki parlament kot svetišče demokracije zlorablja za svoje predvolilne igre«. Poročilo Bohincu očita vplivanje na tožilstvo v času, ko je vodil resor, zato njegov ostri odziv ne preseneča.

Obrambni minister Karl Erjavec razkril napake na oklepnikih 6x6.

Izbira oklepnikov patria je za tranzicijsko levico moteča.

zaslišan 9. aprila. Ocenil je, da gre za industrijsko špijonažo, saj naj bi imel Prebil, ki ga plačuje neposredna konkurenca, vpogled v dokumentacijo, s čimer bi prišel tudi do tehničnih rešitev Patrie, ki so edinstvene na svetu. Predsednik komisije Cvikl je zanikal, da bi imel Prebil dostop do dokumentacije, in se na Črnkovičevo pripombo odzval v vprašanju, ali tehnični del pogodbe vsebuje kaj takšnega, kar bi vsebovalo tehnične rešitve zaupne narave. Črnkovič je na vprašanje odgovoril pritrdilno. Cvikla je tudi zanimalo, kako je mogel Rotis dobiti posel glede na to, da zanj ni ponudil bančnih garancij in tudi nima certifikata kakovosti.

Cvikl želi zaslišati Janeza Janšo in Antona Krkoviča.

Črnkovič je odgovoril, da Rotis izvaja podobne posle po svetu že 15 let in doslej še nihče ni zahteval certifikata kakovosti. Cvikl je kasneje pripomnil, da ima Rotis zaradi posla z državo nenavadno hitro rast, Črnkovič pa je na to pripombo odgovoril, da podjetje v zadnjih desetih letih nikoli ni imelo rasti, manjše od 20 odstotkov.

Nekakovostni oklepniki 6x6

Dan kasneje je Cviklova komi-

sija po nekajkratnih poskusih zaslišala tudi obrambnega ministra Karla Erjavca. Minister je dejal, da se je pri izbiri oklepnikov 8x8 odločil za najboljšega ponudnika, čeprav so mu nekateri svetovali, naj izbere Sistemsko tehniko, če noče imeti težav. Erjavec je razkril, da je pregledal pogodbo za nakup oklepnikov 6x6 s Sistemsko tehniko, s katero so sodelovale prejšnje vlade, in ugotovil, da je bilo od leta 1995 k pogodbi dodanih kar 25 aneksov, medtem ko je trinajstim oklepnikom počil oklep. Z omejenimi oklepniki se ukvarja t. i. Črnačeva preiskovalna komisija, za katero opozicijski krogi pravijo, da je nastala samo kot protiutež Cviklovi komisiji in za zamegljevanje odgovornosti sedanje vlade za sporne nakupe orožja. Erjavec se je čudil Cviklovi pripombi, da ministrstvo ne bo moglo uveljavljati bančnih garancij, ker je te dala Patria, pogodba pa je podpisana z Rotisom, ki je zastopnik Patrie v Sloveniji. Odgovoril je, da Cvikl očitno ne ve, kako se unovčujejo tovrstne garancije, zato naj mu to razložijo pravni svetovalci, ki jih drago plačuje.

Nedemokratično vodenje Cvikl je nedavno napovedal, da bo komisija zaslišala tudi Janeza Janšo, Antona Krkoviča, Andreja Lovšina in Francija Cimermana, ki bi po Cviklovih besedah lahko pojasnili povezavo med nakupi oklepnikov patria in nakupom orožja med letoma 1991 in 1993. Janša je bil namreč tedaj obrambni minister, Lovšin direktor obveščevalno-varnostne službe ministrstva za obrambo (MORS), Krkovič poveljnik specialne brigade Morris, Cimerman pa referent obveščevalno-varnostne službe na MORS. Sklep o zaslišanju omenjene četverice so sprejeli samo trije člani komisije, saj po Cviklovih besedah v komisiji za takšen sklep ni bilo soglasja. Prav to, da trije člani komisije lahko samovoljno odločajo o vsem (3. odstavek 52. člena Poslovnika DZ RS sicer to omogoča, vendar pod določenimi pogoji, glej okvir), postavlja pod vprašaj demokratičnost Cviklovega ravnanja. Podpredsednik komisije Robert Hrovat opozarja, da je zaslišanje omenjene četverice, ki naj bi se bila ukvarjala s prodajo orožja v začetku devetdesetih let, brezpredmetno, saj le-ta ni bila vpletena v nakup oklepnikov 8x8 – če bi namreč bila, bi Janša takoj odstopil. Hrovat je opozoril tudi na Cviklove proceduralne zvižaje, saj običajno Cvikl po zaslišanju sejo zapre za javnost (to pomeni, da se morajo novinarji umakniti) in šele nato da besedo drugim članom komisije. Nič nenavadnega torej, da celo nekateri mnenjski voditelji s tranzicijske leveice menijo, da Cviklovo vodenje preiskovalne komisije sodi le še v cirkus. **D**

Ivan Črnovič iz podjetja Rotis je opozaril na industrijsko špijonažo.

Tretji odstavek 52. člena Poslovnika DZ RS (o sklepčnosti na sejah delovnih teles):

»Če je na seji, ki ni sklepčna, navzoča najmanj tretjina članov, lahko navzoči člani soglasno sklenejo, da obravnavajo tudi vprašanja, o katerih se odloča, in da se odločitve sprejmejo na korespondenčni seji. Navzoči člani se po končani obravnavi opredelijo do predloga, o katerem se odloča. Predsednik delovnega telesa nato skliče korespondenčno sejo in v sklicu pozove člane delovnega telesa, ki niso bili navzoči na seji, da mu v določenem roku sporočijo svojo opredelitev do predloga, o katerem naj bi delovno telo odločilo. Če najmanj tretjina članov delovnega telesa nasprotuje korespondenčni seji, se o predlogu odloča na prvi naslednji seji delovnega telesa.«

Evropa – dedinja totalitarizmov

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Čeprav Evropa oz. Evropska unija temelji tudi na odporu zoper totalitarne režime, ki so Evropo bremenili v preteklem stoletju, se zdi, da se kljub pretekli hladni vojni mnogi še vedno premalo zavedajo predvsem posledic komunizma.

Evropa se vse bolj zaveda tragičnih posledic vseh treh totalitarnih ideologij, svoj prispevek k temu pa je dalo tudi slovensko predsedovanje EU. V torek, 8. aprila, je bila tako v Bruslju konferenca o totalitarnih režimih, ki je, kot je pojasnil državni sekretar na ministrstvu za pravosodje Robert Marolt, neke vrste začetek evropske javne razprave o genocidu, vojnih zločinih proti človeštvu in vojnih zločinih, ki so jih zagrešili totalitarni režimi. Konferenco sta organizirala slovensko predsedstvo EU in evropska komisija.

Slovensko izkustvo Kot je na konferenci dejal Marolt, je bila Evropa priča več totalitarnim režimom, ki so zatirali temeljne človekove pravice, Slovenija pa je kot edina država EU izkusila

Peter Jambreč, eden od moderatorjev konference

vse tri – fašizem, nacionalsocializem in komunizem. Po njegovih besedah je Svet EU za pravosodje in notranje zadeve aprila lani sprejel okvirni sklep o boju proti rasizmu in ksenofobiji ter tudi zavezo za nadaljnje delo in predvsem vpogled v totalitarne režime, katerih zločini so temeljili npr. na razrednih ali političnih motivih, zato so države pozvale evropsko komisijo, naj »preuči, ali so potrebni dodatni instrumenti, ki bi zajemali javno opravičevanje, zanikanje ali grobo zmanjševanje pomena genocida, zločinov proti človeštvu in vojnih zločinov, usmerjenih proti skupini ljudi, ki ni opredeljena glede na raso, barvo kože, vero,

poreklo ali nacionalno ali etično pripadnost, temveč z drugimi merili, kot sta socialni status ali politično prepričanje«. Medtem ko je zahodna Evropa že med drugo svetovno vojno spoznala neperspektivnost fašističnega,

ob njenem koncu pa še propad nacionalsocialističnega totalitarnega režima, se je v državah vzhodne in jugovzhodne Evrope prav takrat na oblast povzpел komunistični totalitarni sistem in se tam ohranil vse do konca 80. let, je dejal Marolt, ki je omenil tudi slovenske izkušnje z vsemi tremi totalitarnimi sistemi. Najprej se je od leta 1922 zahodni del ozemlja današnje Slovenije soočal s fašističnim totalitarnim režimom. Naslednji totalitarni sistem, ki se je izvajal na ozemlju Slovenije in je prizadel Slovence, je bil nacionalsocialistični režim. Tretji in po svojem trajanju časovno najdaljši totalitarni sistem, ki se je izvajal na teritoriju Slovenije, pa je bil po njegovih besedah jugoslovanski komunistični režim. Slednji si je po vojni utrdil svoj položaj v državi z revolucionarnim nasiljem, množičnimi zločini zoper človeštvo in mednarodno pravo, s sistemskimi montiranimi procesi, z zlomom zasebnega gospodarstva z zaplembami premoženja, z delovnimi in s koncentracijskimi taborišči, prepovedjo vsake opozicije. Po Maroltovem mnenju je prav, da se Evropa zave nasilja in krivic, ki so jih v preteklem stoletju povzročili različni totalitarni sistemi. Zgodovino je treba sprejeti takšno, kot je, brez olepšanja, saj se bomo samo tako enkrat za vselej naučili, da nobeno nasilje ne prinese medsebojnega spoštovanja in sožitja, ki sta potrebna za skupno sobivanje v miru in slogi. Dodal je še, da je zato treba skozi vzgojni in izobraževalni sistem s kršitvami človekovih, državljanskih in političnih pravic v totalitarnih sistemih seznaniti zlasti mlade in prek medijev tudi širšo javnost ter tako doseči, da se kaj takega ne bi nikoli več ponovilo.

Slovenci imamo izkušnjo z vsemi tremi totalitarnimi sistemi.

Potreba po inštitutu Del konference je moderiral tudi Peter Jambrek, ki je za STA dejal, da je predvsem 12 novih držav članic EU iz vzhodno- in srednjeevropskih držav dodalo zahodnoevropski izkušnji s fašizmom in nacionalsocializmom še dolgo trajno izkušnjo s komunističnim totalitarnim sistemom. Jambrek je predstavil ugotovitve udeležencev, da sta fašizem in nacizem v nasprotju s komunizmom trajala razmeroma kratko obdobje in da sta bila likvidirana v vojaškem porazu bloka, ki ga je vodila Hitlerjeva Nemčija. Porazu sil osi je sledilo obdobje intenzivne denacifikacije in defašizacije pod nadzorom zmagovalcev druge svetovne vojne, malo kasneje pa je bila »z mirnim preходом v demokracijo končana tudi evropska epizoda španskega fašizma in grškega vojaškega avtoritarnega režima«. Drugače pa je bilo s komunizmom, ki je v različnih oblikah in z različnimi sredstvi preživel vse do padca berlinskega zidu in mu je v tem od 50- do 70-letnem obdobju uspelo preoblikovati

generacije podložnikov v skladu z njegovo ideološko doktrino na podlagi množične indoktrinacije in ustrezne politične propagande. Jambrek je še dodal, da so udeleženci na konferenci, ki sta jo pripravila evropska komisija in slovensko predsedstvo EU, poročali o različnih načinih, kako se soočiti s totalitarno preteklostjo. Predlagali so različne rešitve, kako povečati poznavanje totalitarnih zločinov, in o tem, kako o tem doseči javno ozaveščanje. V razpravi sicer ni bilo veliko misli o Slovencih in spravi v Sloveniji, izpostavil pa je po njegovem tehtno razpravo nizozemskega udeleženca o spravi. Po mnenju slednjega se sprava lahko doseže, če so za to izpolnjeni določeni pogoji. Prva faza je t. i. forenzična sprava na podlagi dejstev in števil. Druga je narativna sprava, ki temelji na pripovedi oz. izpovedi o žalostnih zgodbah, ki tičijo za dejstvi in številkami. Sledi tretja faza – sprava na podlagi družbenega dialoga oziroma javne debate. Pri vsem tem pa je ključno za uspeh to, da se pripoznajo, identificirajo in priznajo zločini iz preteklosti.

Jambrek je tudi pojasnil, da bo kmalu izšel zbornik, ki bo povzel vso razpravo, hkrati pa bo vključeval nekatere avtorske prispevke. Kot je še dejal, so udeleženci predlagali ustanovitev evropskega inštituta za raziskovanje totalitarizmov ter oblikovanje mreže raziskovalnih centrov, inštitutov in projektov, ki se ukvarjajo s preučevanjem totalitarizmov.

Državni sekretar na ministrstvu za pravosodje Robert Marolt

Inštitut za preučevanje totalitarizmov

Za mnenje o ustanovitvi inštituta za preučevanje totalitarizmov smo vprašali slovenska zgodovinarja.

Dr. Stane Granda

»Znanosti ni nikoli preveč. Kljub temu pa je nekoliko naivno pričakovati, da bodo tisti, ki komunizma, kot smo ga spoznali v praksi, še vedno ne smatrajo za totalitarizem, primerljiv s fašizmom in nacizmom, spremenili mnenje. To so verniki in teh je ta čas v generaciji ljudi, starih okoli 50 let, veliko. So pač otroci revolucije.

Pomembno je, da bi resnica o totalitarizem značaju komunizma prišla v šolske programe za osnovne in srednje šole. V tem pogledu bi bilo zelo dobro izmenjati izkušnje v mednarodnem prostoru. Imam vtis, da je v tem pogledu v Sloveniji najslabše. Sile kontinuitete so še vedno ne le močne, ampak tudi sijajno organizirane. Za njimi stoji slovenski velekapital. Odpor proti njemu je šibak. Janković si mirno privoščiti zapreti razstavo o slovenski osamosvojitvi, ki je bila usmerjena tudi proti komunističnemu totalitarizmu, slovenska javnost pa nič. Njegova popularnost je v vzponu, čeprav škoduje slovenski kulturi in demokraciji.

O tem, kaj je mogoče storiti, če so jasni načrti in trdna volja, dokazuje Šturmov skupina zgodovinarjev'. To, da je zgodovinska stroka ni bila sposobna sama formirati, najbolj zgovorno govori o razmerah v njej. Tudi poklicni inštituti so v tem pogledu odpovedali. Vsekakor je potrebna širša družbena volja in moč. Če bi inštitut vsaj malo pripomogel k njej, bi bilo to koristno.«

Dr. Jože Pirjevec

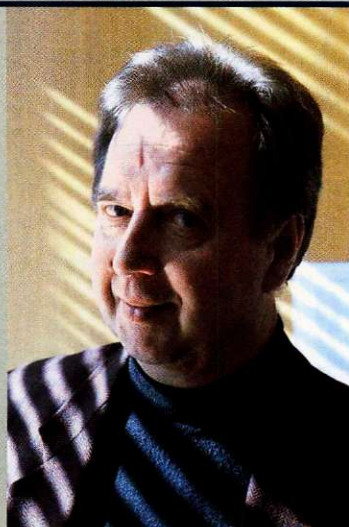
»Mislim, da bi bilo zelo zanimivo, če bi imeli neko središče, kjer bi se lahko soočali s tem zanimivim pojavom, ki se je uveljavil v Evropi po prvi svetovni vojni. To je vezano na polom vojne kot take, kajti vojna, ki jo lahko označimo za državljansko, je uničila Evropo, velike ljudske množice so bile pograne v pekel vojne in so potem iskale izhod iz nje v upanju, da bodo dobili voditelja, ki jim bo dal odgovore na vsa vprašanja. Totalitarizmi, tako desni kot levi, so rezultat te zbežanosti in prisotnosti širokih ljudskih množic, ki se prej niso toliko politično angažirale.«

Sprava kot proces dialoga

Na konferenci se je oglašil tudi Ljubo Sirc in podal svoje videnje kot posebnega primera ozemlja, prek katerega so se ob koncu druge svetovne vojne pomikale vojaške in civilne formacije, ki so v Sloveniji doživele množične poboje, kar ima tudi svoje posledice, predvsem v razkrivanju množičnih grobišč in kolektivni travmi prebivalcev vsega slovenskega ozemlja. Predsednik komisije za prikrita grobišča in zgodovinar Jože Dežman je Sirca dopolnil s konkretni-

mi podatki o tem, da ima Slovenija poimenski seznam vseh žrtev, ki jih je okoli 90.000 oziroma šest odstotkov prebivalstva, vrnjenega je 97 odstotkov odvzetega premoženja, izplačanih je bilo tudi veliko odškodnin, opravljena operacija sprava z več kot 1000 zaslišanimi ipd. Jambrek je povzel misel nizozemskega udeleženca, da je sprava predvsem zelo intenziven proces dialoga in ne prazna ceremonija, pri tem pa precej več kot materialno zadoščenje pomeni priznanje preteklega trpljenja. **D**

Podeželje na prehodu

Dr. Marijan M. Klemenčič, foto: Bor Slana

Slovensko podeželje med tradicionalizmom in globalizmom. Slovensko podeželje je v zadnjih 50 letih doživelo strahovite spremembe. Povojna oblast je z zakonom o 15-hektarskem zemljiškem maksimumu in z zatiranjem zasebnega kmetijstva na eni strani ter z enostransko industrializacijo na drugi v kratkem času spremenila družbenogospodarske razmere na podeželju. Podeželska kulturna tradicija je hitro izginjala; zamenjala jo je »modernizacija«, prizadevanje za dvig materialnega standarda.

Počitniška bivališča in majhni industrijski obrati so prinesli na podeželje elemente sodobne slovenske urbane družbe, ki jih je na prelomu stoletja nadgradilo širše odpiranje svetu – globalizaciji. Tako je slovensko podeželje postalo bolj ali manj kaotičen splet lokalnih in globalnih struktur ter razvojnih teženj, ki nima jasne (državne) razvojne usmeritve.

Tradicionalno podeželje Drobnoposestna kmečka struktura, ki jo je vzdrževala zakonodaja, je vsaj dve desetletji po drugi svetovni vojni ohranjala tradicionalni način kmetovanja in življenja. Prometno odmaknjeni predeli so izgubljali mlado prebivalstvo, ki se je selilo v mesta. Zaradi ostarevanja prebivalstva na teh območjih in pehanja za izboljšanjem življenjskega standarda drugje na podeželju se je razkrajala povezanost vaških skupnosti, povečeval se je individualizem, odmiralo je kulturno in družabno življenje (pevske zbori, ljudski odri, kmečki običaji, veselice). Industrializacija (deagrarizacija) in ideološko poudarjeno zanikanje tradicionalnih vrednot sta v ljudeh močno poplitvila občutek za vrednote vsega, kar je zunaj »modernejša«, na primer podeželsko, meščansko, aristokratsko. Deagrarizirana družba se je znotraj razlikovala po višini standarda oz. statusnih simbolih. Tako je bilo vsaj tri desetletja po vojni manj vredno vse, kar je bilo povezano s podeželjem, saj se ga je držal sloves »kmetavzarstva« in primitivnosti. Na podeželju so bili dobrodošli le kmetijski pridelki, po možnosti podarjeni.

Vdor urbanih struktur na podeželje Že v sedemdesetih letih je podeželje dobilo prve odličnejše goste: t. i. vikendaše. V strokovnih krogih se je ponavljala dilema, ali so »vikendaši« pozitiven dejavnik ohranjanja poselitve podeželja. V večini primerov se je pokazalo, da se novi občasni prebivalci podeželja držijo zase in se ne vključujejo dejavno v vaško življenje. Domačini so morali opustiti upanje, da bodo »podeželski meščani« postali kupci kmetijskih pridelkov in obiskovalci vaških trgovin; večina novih občasnih prebivalcev je vse življenjske potrebnosti pripeljala iz mesta. Da želja me-

ščanov ni bila občasno živeti na podeželju, ampak v »podaljšani dnevni sobi« sredi naravnega okolja, dokazuje postavitev počitniških bivališč zunaj vaških naselij.

Domačini, predvsem nekmetje, so v tem času gradili domove, ki so se bistveno razlikovali od arhitekture tradicionalnih kmečkih domov in so jih nekateri strokovnjaki poimenovali hiše mestnega tipa. Takšno poimenovanje je povsem neprimerno, saj gre za način in arhitekturo graditve, ki jo je prinesla industrijska doba. Podobno velja za razširjeno ponudbo v trgovinah, ki je posledica globalizacije. Prevladujoča mešana delavsko-kmečka struktura kmečkih gospodarstev se je z odraščanjem mlade generacije hitro umikala. Mladi so opustili kmetovanje in so začeli na drugačne načine izkoriščati prosti čas. Ob koncu tega izrazito deagrarizacijskega obdobja se je marsikje vzbudila želja po obnovitvi družabnega in kulturnega življenja. Obnavljala in krepila se je lokalna identiteta, ki je imela v preteklosti pogosto slabšen pomen, v novih razmerah pa je pomenila odličnost, saj je izkazovala (zgodovinsko) posebnost območja.

Navezanost na zemljo in domače okolje izginja. Le manjši del mladih je zadovoljen z domačim okoljem.

Podeželje kot podaljšek mesta Ob koncu 20. stoletja je slovensko podeželje doživelo pomembne kakovostne spremembe. Odrasla je mlada generacija, ki ne pozna tradicionalnega kmečkega dela in načina življenja, ki je prostorsko mobilna in uporablja informacijsko tehnologijo za povezanost z vsem svetom. Podeželje pogosto doživlja kot območje, ki ne daje dovolj možnosti za razgibano življenje mladih, zato se v domačem okolju čuti utesnjeno. Navezanost na zemljo in domače okolje izginja. Le manjši del mladih je zadovoljen z domačim okoljem. Podobna, le obrnjena slika je pri mladih v mestih: le manjšina si želi večjega stika z naravo. Današnja mlada generacija ni več eksistenčno odvisna od dela na zemlji, zato se je od nje odmaknila, ker ima drugačne možnosti za delo in razvedrilo. Od podeželskega prostora jo zanimajo le izbrane točke, povezane z osebnimi interesi. Lahko rečemo, da je njen horizont zanimanja za podeželje zožen na najmanjši mogoči obseg. V ta okvir lahko uvrstimo tudi demografske spremembe v »vikendaških« naseljih. Zaradi izboljšanja

O avtorju

Marijan M. Klemenčič, izredni profesor za družbeno in regionalno geografijo, je bil rojen leta 1947 v Kovorju. Po osnovni šoli v Kovorju in Trziču ter gimnaziji v Kranju je leta 1965 vpisal študij geografije in zgodovine na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Leta 1972 je postal asistent za geografijo na isti fakulteti. V magistrskem delu je preučil socialni prelog kot kazalnik hitrih družbenogospodarskih sprememb v kmetijstvu, z doktorsko disertacijo pa je opredelil prostorske in narodnostne probleme na Tržaškem. Strokovno se je izpopolnjeval na Poljskem in Finskem. Ukvarja se s prostorskimi problemi podeželja in Slovenije ter teoretskimi vprašanji geografije (regija, prostorska struktura in prostorski sistemi).

prometne dostopnosti in naravnega procesa staranja (tudi lastnikov vikendov je velik del vikendov postal stalno bivališče prvotnih, sedaj že ostarelih lastnikov ali pa njihovih otrok, medtem ko so starši ostali v mestu. Stalnim priseljencem vikendi praviloma predstavljajo le dislokacijo bivališča glede na njihovo intimno usmerjenost v mestni način življenja.

Čustven odnos do podeželja Čeprav ima večina mladih podeželjanov do podeželja racionalen odnos, kar pomeni, da ga cenijo toliko, kolikor jim omogoča zadostitev osebnih potreb (bivanje, delo, socialni stiki, zabava, karijera itn.), pa je med njimi sorazmerno precejšen delež (po oceni podpisanega med 20 in 30 odstotkov) takih, ki v tem prostoru čutijo dodano kakovost v primerjavi z mestnim okoljem. Skupina je glede odnosa do podeželja znotraj sebe zelo raznolika, od tistih, ki težijo k bolj naravnemu načinu življenja, do tistih, ki se s starši (neradi) preselijo iz mest na podeželje in šele tam vzljubijo novo okolje.

Drugače je s srednjo in starejšo generacijo, ki se je v mladosti s podeželja preselila v mesto. Raziskava migracijskega cikla podeželje-mesto-podeželje, ki je zajela 120 posameznikov z vseh koncev Slovenije, je potrdila močno navezanost Slovencev na domače (izvorno) okolje. Mladi so se s podeželja preselili v mesto predvsem zaradi zaposlitve, šolanja in privlačnosti mestnega načina življenja. Praviloma so ohranili bolj ali manj reden stik z domačim okoljem. Nostalgija kmečkih/podeželskih korenin je mnoge, tudi iz nižjih socialnih skupin, usmerila v graditev preprostih bivališč v domačem okolju, posebno v vinorodnih območjih. Povratni tok na podeželje pa se je okreplil v zadnjem desetletju. Z upokojitvijo se marsikateri »meščan po sili razmer« vrne v domače okolje, številni pa še v času zaposlitve. Anketirani so ob takšni odločitvi morali temeljito razmisliti o prednostih življenja v mestu in na podeželju. Zaradi dolge odsotnosti in sprememb na podeželju je bilo pri večini zaznati negotovost glede vključevanja v novo okolje. Praktično vsi so izrazili zadovoljstvo nad vključitvijo v nove razmere in niti večja oddaljenost oskrbnih dejavnosti se jim ne zdi problematična. Nekateri so si zgradili nov dom, drugi so se vselili v prvotnega, ki so ga pred tem obiskovali (in vzdrževali) le občasno. Kaj jih je prepričalo v novem podeželskem okolju? Bolj umirjen način življenja, prijaznost (dostopnost) domačega prebivalstva, predvsem pa občutek svobode, odprtosti namesto socialne in prostorske utesnjenosti v mestu. Del povratnikov se je zadovoljil z vzpostavitev stikov z nekaj domačini, predvsem sosedji, drugi pa so se želeli dejavno

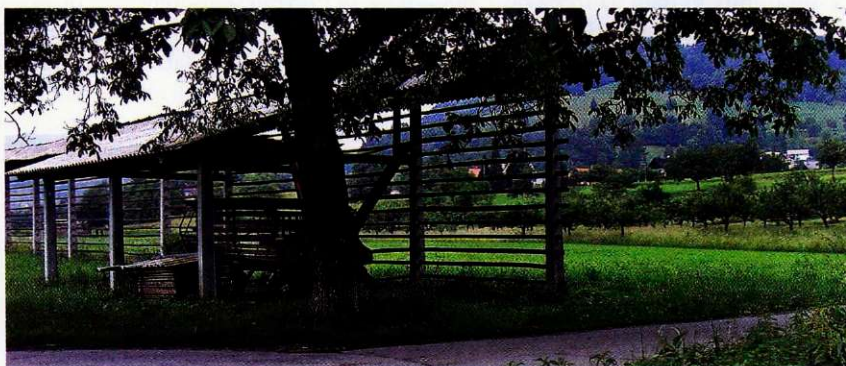
vključiti v vaško skupnost. To je običajno daljši proces in se konča, ko domačini sprejmejo priseljenca kot enakopravnega člana župnijske skupnosti, gasilskega društva ali kakega drugega pomembnejšega lokalnega združenja.

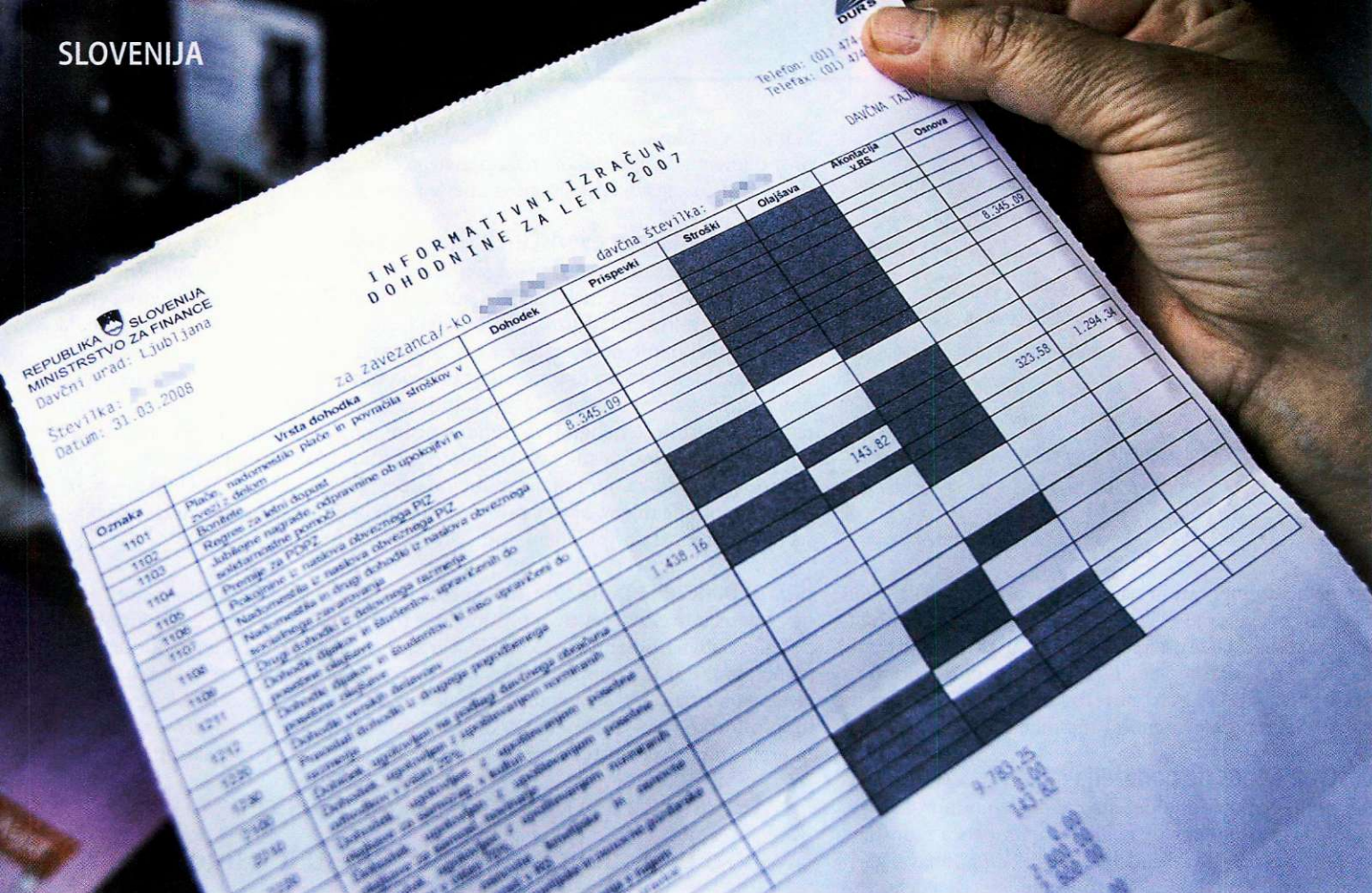
Tujci na domačem dvorišču? Z vstopom Slovenije v EU se je začela demografska »evropeizacija« slovenskega podeželja. Vse številčnejši nakupi domačij s strani tujcev na pokrajinsko najprivlačnejših območjih postavljajo številna vprašanja o narodnosti, kulturni, demografski in gospodarski usodi teh pokrajin, ki so praviloma obmejne: Goričko, Kras, Slovenska Istra, Zgornja Gorenjska. Prvi znaki kažejo, da se zaradi občasnega bivanja tujcev demografska slika ne bo izboljšala. Obstaja nevarnost, da se z odtujevanjem lastništva nepremičnin odpira trg, ki ga v primeru neugodnih trendov ne bo mogoče regulirati. Na drugi strani je precej primerov, da tujci obnavljajo domačije v tradicionalnem slogu, kar je dobrodošlo z vidika ohranjanja tradicionalne kulture. Vsekakor bi bilo dobro izkoristiti pobude tujcev, ki so v prid domačemu okolju. Lokalna in državna oblast na ta izziv še nista pripravljene, tudi zato, ker ni ustreznih raziskav.

Razvoj podeželja na razpotju Namesto Evklidovega absolutnega prostora se je na podeželju uveljavil relativni prostor, ki je močno deformiral prvega. Razdalje so postale relativne, posebno še v kombinaciji z možnostmi, ki jih ponuja informacijska tehnologija. Kar je zanimivo (za bivanje, delo, rekreacijo, zabavo), je dosegljivo ne glede na razdaljo. Od še polpretekle jasne delitve na (prostorsko zgoščene) mestne in (prostorsko razpršene) podeželske dejavnosti danes ni ostalo kaj dosti. Storitvene in proizvodne dejavnosti, tudi zelo posebne, so razpršene po vsej Sloveniji, tako da

Interesi za rabo podeželskega prostora so vse bolj različni. Ob oživljanju lokalne identitete slovensko podeželje stihijsko preplavljajo zunanji dejavniki. Na primer v arhitektonskem pogledu postaja graditev domov internacionalna – pravo sračje gnezdo.

je tudi v tem pogledu Slovenija enoten gospodarski prostor. Interesi za rabo podeželskega prostora so vse večji in vse bolj različni. Ob oživljanju lokalne identitete slovensko podeželje stihijsko preplavljajo zunanji (mestni, globalizacijski) dejavniki. Na primer v arhitektonskem pogledu postaja graditev domov na slovenskem podeželju internacionalna, mešanica gradbenih materialov in slogov vse Evrope – od Skandinavije prek Nemčije, Avstrije do Italije; pravo sračje gnezdo. Likovna podoba podeželja je temu ustrezna: med čedalje obsežnejšimi gozdnimi površinami so otoki razvlečenih in razpršenih naselij s kičasto okrašenimi domovi. Podoben nered je v rabi tal: različne dejavnosti so brez pravega reda razmetane po naseljih. V zadnjih letih se položaj izboljšuje pri obrtno-poslovnih dejavnostih, ki jim skoraj vsaka občina ureja posebne površine, a tudi v tem primeru gre pogosto za pretiravanje, ker v vseh občinah ne bo mogoče zapolniti pripravljenih površin. Podeželje je v veliki meri izgubilo ravnotežje v socialnem, kulturnem in prostorskem razvoju. **D**

Plusi in minusi dohodnine

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Andreja Velušček

Novosti pri dohodnini za leto 2007 so velike, prihranki za davkoplačevalce tudi. Države ne kreditiramo več, posredni in neposredni učinki so ocenjeni na več sto milijonov evrov. Nekatere odpravljene olajšave so zajete v višji splošni olajšavi.

Letos Davčni urad RS (Durs) vsem dohodninskim zavezancem prvič pošilja na dom informativni izračun dohodnine. Prejeli ga bomo najkasneje do 31. maja 2008. Informativni izračun je hkrati odmera dohodnine. Podatke na obrazcu moramo preveriti, in če nimamo pripomb, ga shranimo, ni nam ga treba ne podpisovati in ne vračati. Za nas postane odločba o dohodnini za leto 2007. Če pa ugotovimo, da v obrazcu niso vpisani podatki, kakršne imamo sami, vložimo ugovor (obrazec je dostopen na spletni strani Dursa ali se ogledamo na davčnem uradu in to uredimo s pristojno referentko).

Bolje kot lani Če se spomnimo, kako smo v preteklih letih obraz-

ce za odmero dohodnine izpolnjevali sami in jih priporočeno pošiljali na Durs (še prej pa obrazec seveda kupili), nato pa čakali odločbo o odmeri dohodnine, je letošnji postopek resnično pridobitev. Prejšnja leta je Durs po prejemu dohodninske napovedi preveril podatke, ki so mu jih do 31. januarja poslali izplačevalci dohodkov, in preveril še morebitne druge dohodke (katastrskega in druge). Če so bile v podatkih kakšne napake, smo prejeli obvestilo, da se moramo ogledati na davčnem uradu, kjer smo stvari razčiščevali. Marsikdo se niti ne spomni več, da so bili določeni tudi roki za oddajo dohodninske napovedi, za zamudnike pa predpisane velike kazni. Prav tako smo pozabili, kako je bilo na zadnji dan, določen za odda-

jo dohodninske napovedi, ko so poštne enote podaljšale delovni čas, novinarji in kamermani pa so pred okenci čakali morebitne

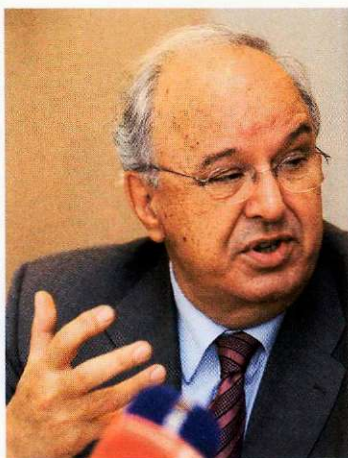
Olajšave še naprej obstajajo. Višja splošna olajšava v letni višini 2.800 evrov (leto prej 2.521,82 evra) je nadomestila olajšavo za različne namene (nakup zdravil, knjig, stanovanjska graditev itd.). Olajšave, kot smo jih poznali pretekla leta (splošna olajšava, olajšava za vzdrževane družinske člane, študentska olajšava itd.) ostajajo tudi pri dohodnini 2007. Odpravljena je le olajšava za različne namene (reševanje stanovanjskega problema, nakup zdravil, učbenikov ipd.).

zamudnike. To je bilo zanimivo predvsem v Ljubljani, kjer enota glavne pošte dela do 24. ure in so se tik pred dvanajsto pred okenci zgrinjale vrste tistih, ki so želeli ujeti še zadnji zakoniti rok oddaje. Posebna poslastica za televizijske poročevalce je bil na primer pred nekaj leti zdajšnji finančni minister Andrej Bajuk, ki je z ženo prišel na pošto zadnji dan nekaj pred polnočjo. Nekaterim so se vrata pošte zaprla pred nosom.

Zaslužkarji Vse navedeno pa niti ni bilo najhujše. Težje je bilo izpolnjevanje obrazcev, nepravilno izpolnjeni so pomenili tveganje za kaznovanje. Tudi na tisto mučenje smo vsi pozabili. Pa na to tudi, da so posamezniki izdajali cele revije z nasveti o izpolnje-

vanju napovedi, da so podjetni davčni svetovalci odpirali komercialne telefonske linije, jih oglaševali in pozivali davkoplačevalce, naj jih pokličejo s svojimi vprašanji, oni pa jim bodo svetovali po telefonu. Po manjših krajih so nekateri posamezniki odpirali celo pisarne, izpolnjevali dohodninske napovedi in to seveda zaračunavali. Skratka, izpolnjevanje dohodninske napovedi je bilo tudi donosna dejavnost.

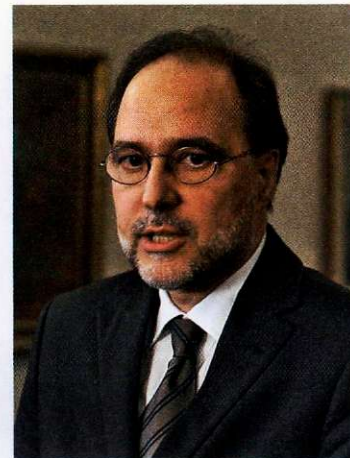
Konec težav Vsega tega danes ni več. Ko je zdajšnja vlada odpravila vse te zaplete, ki so si jih izmislili predvsem eldeesovci (finančno ministrstvo je bilo vedno v njihovih rokah), in stvari poenostavila, predvsem pa jih postavila v razumne okvire, so se eldeesovci prvi ustrašili. Da bi zakrili veliko poenostavitev in pridobitev za davkoplačevalce, so, potem ko je Durs skoraj polovici davkoplačevalcev v začetku aprila poslal prve informativne izračune, zagnali vik in krik, s katerim so pozornost preusmerili drugam. Cilj »kričačev«, Milana M. Cvikla in Anton Ropa, prej članov LDS, zdaj pa Pahorjeve SD, Mateja Lahovnika, prej člana LDS, danes Zaresa, je torej jasen in razkrit. Navedenim so se seveda pridružili še tisti, ki jih lahko s mirno vestjo označimo kot prisklednike te stranke, pri čemer mislimo na Lipo. Tako Cvikel, Rop kot Lahovnik so bili del prejšnje vladajoče koalicije, ki je tudi na dohodninskem področju vsako leto na novo izumljala toplo vodo (vsako leto bolj za-

Andrej Bajuk, minister za finance

Andrej Šircelj, državni sekretar

Mitja Gaspari, nekdanji guverner BS

pleteno davčno zakonodajo). Še več, Cvikel in Rop (za Lahovnika tega ne moremo trditi, ker je bil za ministra imenovan zelo mlad) sta bila tvorca tovrstnih zapletov. Cvikel je bil državni sekretar na finančnem ministrstvu v času, ko ga je vodil Mitja Gaspari, samozvaličani bodoči podpredsednik vlade, na koncu pa tudi nekajmesečni minister v vladi, ki jo je vodil Tone Rop. Slednji pa je bil skoraj od začetka del vlade, na koncu finančni minister in celo predsednik vlade.

Planili kot psi In kaj se dogaja? Vsi omenjeni moške so torej nemudoma začeli kritizirati davčni sistem, finančnega ministra in vlado nasploh, da so v izračunu napake, da so davčni zavezanci bolj obremenjeni, kot so bili pred spremembami, da je vlada obremenila srednji sloj, bogate pa razbremenila davkov in podobno. Svojih razlag večinoma niso utemeljevali, ampak so v

javnost vrgli kost na podlagi pavšalnih ugotovitev in nekaterih napak, do katerih je v informativnih izračunih v resnici prišlo. Vsak, ki to spremlja, pa ve, da je do napak vedno prihajalo. Tako je tudi letos, za vse pa še zdaleč ni kriv davčni urad, ampak tudi tisti, ki mu posredujejo podatke o izplačilih (izplačevalci torej). Nekaj napak je nastalo tudi pri vzdrževanih družinskih članih, saj so letošnja pravila drugačna, kot so bila v prejšnjih letih, ko smo davčni zavezanci šele ob izpolnjevanju napovedi za odmero dohodnine lahko preračunavali, kateremu od zakoncev oziroma staršev se bolj izplača uveljavljati davčne olajšave za vzdrževane družinske člane in koliko. Zdaj morajo starši olajšavo za vzdrževane družinske člane napovedati že prej in tovrstni izračuni torej niso mogoči. Poleg tega se v praksi dogaja, da v nekaterih gospodarskih družbah (torej izplačevalci) med letom ne ob-

računavajo akontacije dohodnine najbolj natančno oziroma je ta manjša, kot bi morala biti, to pa zato, da zaposleni med letom prejemajo višje osebne dohodke. Posledično to pomeni, da morajo zaradi premalo plačane akontacije dohodninskega davka zaposleni ob koncu leta dohodnino doplačati. Navedli smo le nekatere stvari, ki se dogajajo v zvezi z dohodnino in se izkažejo v času njenega obračunavanja, ko davčni uradi ugotavljajo, ali smo med letom plačali preveč ali premalo. Spremembe so tudi pri t. i. splošni olajšavi, ki se je povečala, odpravljene pa so nekatere druge, o čemer pišemo v posebnem okvirju.

Izenačeno V prvi pošiljki informativnih izračunov, ki jih je Durs poslal zavezancem 31. marca, so bili večinoma zajeti tudi zavezanci z enim dohodkom, ki niso uveljavljali vzdrževanih družinskih članov, zato je med njimi veliko zavezancev, ki morajo doplačati dohodnino. Po ugotovitvah finančnih analitikov pa se bodo, gledano v celoti, vračila in doplačila izenačila. Dodajmo, da bo Durs letos izdal približno 981.749 informativnih izračunov (brez upoštevanja samostojnih podjetnikov). Od tega bo 428.871 izračunov z doplačili v višini 116,9 milijona evrov in 491.114 izračunov z vračili dohodnine v znesku 119,5 milijona evrov. Šest odstotkov vseh informativnih izračunov bo brez vračila ali doplačila. »Z akontativnimi izračuni je število vračil in doplačil približno enako. To pomeni, da državljani v večini primerov ne kreditirajo ▶

Anton Rop, Milan Martin Cvikel in Matej Lahovnik so, potem ko je DURS poslal dohodninske izračune, zagnali vik in krik.

Jože Tanko, vodja poslanske skupine SDS

Jože Horvat, vodja poslanske skupine NSi, in poslanka Marjeta Uhan

▶ države,« je na posebni tiskovni konferenci pojasnjeval državni sekretar Andrej Šircelj. V prvi tranši 31. marca je bilo izdanih 507.213 informativnih izračunov, od tega 232.214 z doplačili in 237.311 z vračili. Po Širceljevih besedah je bilo vračil v višini 25,9 milijona evrov, doplačil pa v višini 59,5 milijona evrov, kar je bil tudi eden od povodov, da so v opoziciji davčni sistem nemudoma napadli z vsemi topovi. Ponovimo, do razlike med vračili in doplačili je prišlo zato, ker je šlo v prvi tranši večinoma za zavezance, ki niso uveljavljali vzdrževanih družinskih članov. Na podlagi preteklega leta ministrstvo za finance ugotavlja, da se je z novo davčno zakonodajo večini zavezancev ob enakih postavkah neto razpoložljivi dohodek na letni ravni povečal. Dohodek se je zmanjšal samo 9.000 zavezancem, kar je v primerjavi s skoraj milijonom zavezancev zanemarljivo malo.

Subvencije in kmetijstvo

Zapleta se tudi pri zavezancih za katastrski dohodek. Za te je Šircelj ponovil, da so prejeli le obvestilo o tem, koliko jim je bilo pripisanih subvencij in koliko imajo katastrskega dohodka. »Na podlagi tega davčni zavezanci niso obdavčeni,« je zatrdil. Pri tem davčni zavezanci, ki imajo manj kot 200 evrov katastrskega dohodka na kmečko gospodarstvo, niso obdavčeni. Davčni zavezanci med 200 in 1.455 evri katastrskega dohodka ne bodo plačali akontacije,

ampak se jim bo to upoštevalo pri informativnem izračunu dohodnine. Tisti, ki imajo več kot 1.455 evrov katastrskega dohodka skupaj s subvencijami, pa bodo plačali akontacijo dohodnine v višini 10 odstotkov, kar je skladno z zakonom o dohodnini najnižja stopnja. Teh zavezancev je po Širceljevih pojasnilih približno 25.000. »Pomembno je, da subvencije v Sloveniji uveljavlja 100.000 zavezancev, ki imajo 40 odstotkov zemljišč v Sloveniji. Druga zemljišča so v zakupu. Lastniki

Razbremenjen je predvsem srednji in najnižji dohodninski razred davčnih zavezancev, pri plačilu dohodnine pa je treba upoštevati celotno odmerjeno dohodnino in med letom plačano akontacijo.

zemljišč ne prejema subvencij, temveč jih prejema najemalci. Če naj davek plača tisti, ki dobi subvencijo, je treba na Dursu samo izpolniti obrazec,« je pojasnil Šircelj in pozval ljudi, da to storijo. Ko bodo davčni zavezanci za katastrski dohodek dobili informativni izračun za plačilo dohodnine, se bo njihova davčna obveznost obračunala z olajšavami. »Pričakujemo, da večina davčnih zavezancev ne bo plačala dohodnine, temveč bo dobila vračilo,« je prepričan Šircelj. Od izplačil v letu 2006, ki jih je bilo v višini 243 milijonov evrov, znaša za leto 2007 osnova za obdavčitev 73 milijono-

nov evrov, je pojasnil generalni direktor direktorata za kmetijstvo na kmetijskem ministrstvu Branko Ravnik. Davčna osnova je za približno 55 odstotkov nižja kot v preteklih letih. »Sistem obdavčitve v prihodnje bi moral temeljiti predvsem na spremembi obstoječega zakona o ugotavljanju katastrskega dohodka,« meni Ravnik. Dodajmo, da država od obdavčitev subvencij pobere okoli 12 milijonov evrov. Poslanka NSi in predsednica odbora DZ za kmetijstvo Marjeta Uhan pravi, da je bila leta 2004

pod vlado Antona Ropa sprejeta zakonodaja, v kateri so bile obdavčene vse subvencije in investicije v kmetijstvu. »To davčno zakonodajo smo popravili in izboljšali v prid kmetijstva,« je poudarila Uhanova. Po njenih besedah so bile iz tega naslova iz obdavčitve izvzete vse investicije in vsi okoljski ukrepi, po veljavni zakonodaji pa je iz naslova neposrednih plačil obdavčljiva le okrog polovica subvencij. »Predlog za veljavno ureditev je dala Kmetijsko-gozdarska zbornica Slovenije, sprejeta pa je bila v

REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA FINANCE, DAVČNA UPRAVA RS

Davki elektronsko davčno poslovanje

Moj davci Prox stran

Obrazec za neregistrirane uporabnike. Podatkov ne boste mogli oddati po elektronski poti.

Napoved za odmero dohodnine za leto 2007

Pred izpolnjevanjem obvezne preverite podatke!

Podatki o zavezancu

Izveš in prijema: Datum rojstva: _____

Naslov prebivališča: nasloja, ulica, hišna številka: _____ Davčna številka: _____

Publična številka, ima plačila: _____ Telefonska številka zavezanca: _____

Resident Slovenije

V letu 2007 sem bil resident Republike Slovenije v času od _____ do _____. Dodaj vrsto: X

Resident EU

Kot resident države članice EU (razen Republike Slovenije) uporabljam pogodbo iz 1.6. člena ZDoh-2. (Prijavitelj Republike Slovenije ne priznava ne priznava pogodbo?)

Invalidičnost

Kot invalid, s 100-odstotno telesno okvaro mi je bila priznana pravica do tuje nage in pomoči, na podlagi odločbe Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, centra za socialno delo ali občinskega upravnega organa, pristojnega za varstvo borcev in vojaških invalidov.

Uveljavljajo me kot vednoživega družinskega člana

Za leto 2007 me kot vednoživega družinskega člana uveljavlja zavezanec:

Izveš in prijema: Davčna številka: _____ Čas vednoživosti: _____

Vredilo, pokojnina

Prejel plačano dohodnino mi vmeto na transakcijski (osebni) račun, št. _____ (Izberite ali vnesite _____)

Plačila se štore računa ali vnos s bankovnic. Tipa Dohodek - vnos vneseno vrednost, tipa Bankovnica - vnos zneseni znesek.

Dopolnje

Dopolnje (morebitna dodatna pojasnila v zvezi z napovedanimi dohodni in oplaševani ter drugimi podatki):

Durs nam je s poenostavitvijo postopkov pri dohodnini bistveno olajšal življenje.

državnem zboru,« je poudarila poslanka. Dodajmo, da je odbor pod vodstvom Uhanove že predlagal spremembe zakonodaje, vendar o tem več prihodnjič.

Veliki učinki Davčna reforma, ki je začela veljati z letom 2007, je po besedah vodje poslanske skupine SDS Jožeta Tanko prinesla velike pozitivne posredne in neposredne učinke. »Ocenjujemo, da bo neposrednih učinkov blizu milijarda evrov,« je dejal Tanko in dodal: »Samo na področju zmanjšanja davkov iz plač bo prihranek gospodarstva blizu 600 milijonov evrov. Zelo veliko je znižanj tudi na področju dohodnine in drugih področjih.« Davčna reforma je bila, kot je opisal, zelo obsežen in velik projekt koalicije. »S to spremembo se je prvič zgodilo, da se je sočasno poseglo v spremembe davčne zakonodaje tako na področju gospodarstva

Predsednik vlade Janez Janša se je srečal s predstavniki KGZS. Seznanili so ga z razmerami v kmetijstvu in predstavili svoje pripombe na veljavno davčno zakonodajo.

kot dohodnine,« je spomnil in poudaril, da so se davčne obremenitve pri obeh delih znižale, razbremenitve v dohodninskem delu pa so se prelile v osebni standard in v osebno potrošnjo. Če pa se bo pokazalo, da so potrebni popravki, bodo to zagotovo uredili. Podobno menijo tudi v Novi Sloveniji (NSi). Z novo dohodninsko zakonodajo sta po ocenah poslanske skupine NSi razbremenjena predvsem srednji in najnižji dohodninski razred davčnih zavezancev, pri plačilu dohodnine pa je treba upoštevati celotno odmerjeno dohodnino in med letom plačano akontacijo. »Ne drži, da bodo tisti, ki morajo

dohodnino doplačati, odvedli več davka kot v letu 2006. To pomeni le, da med letom ti zavezanci niso brezobrestno kreditirali države,« je poudaril Jože Horvat in zatrdil, da dohodnina za 2007 pomeni zadnjo fazo poenostavljenja odmere dohodnine, ki slovensko davčno upravo uvršča med najnaprednejše davčne uprave

v Evropi. Po podatkih davčne uprave je v letu 2007 davčnih zavezancev zaradi nove dohodninske zakonodaje okrog 150.000 manj kot leto prej, kar kaže, da je nova davčna zakonodaja državljanem razbremenila. Z zakonom je uveljavljeno zmanjšanje obremenitev aktivnih dohodkov za 8,8 odstotka. ■

Očitki in odgovori nanje

Na številne zavajajoče izjave v zvezi z dohodnino za leto 2007 se je pretekli teden odzvalo ministrstvo za finance in v svojem obširnem sporočilu znova poudarilo glavna dejstva. Nekatera objavljamo v nadaljevanju.

- Ne držijo trditve poslanca Cvikla, da "se bodo obremenitve za približno 104.000 zavezancev, ki so še lani lahko uveljavljali stanovanjske olajšave, povečale". Izračun temelji na teoretičnih osnovah oz. modelih, ki ne izražajo dejanskega stanja. Dejstvo je, da davčni zavezanci z relativno nizkimi dohodki v letu 2006 niso mogli dejansko izkoristiti vseh olajšav in uveljaviti celotnega zmanjšanja davčne osnove in hkrati uveljaviti še olajšav za vzdrževane družinske člane. To pomeni, da za izkoriščenje vseh mogočih davčnih olajšav niso imeli dovolj visoke davčne osnove, kar potrjujejo tudi podatki o dohodnini.
- V letu 2006 je bilo v napovedih napovedano za 642 milijonov evrov olajšave za stanovanjske namene, dejansko izkoriščene pa je bilo glede na višino davčne osnove le 84 milijonov evrov stanovanjske olajšave.
- Poslanec Lahovnik je navedel, da "v najvišji razred, ki je obdavčen 41-odstotno, padejo skoraj vsi, ki so imeli malo nadpovprečne slovenske dohodke, ali pa povprečneži, ki so nekaj dodatno zaslužili v prostem času." Lahovnik trdi, da je "zgornji dohodninski prag v višini 13.600 evrov bruto postavljen prenizko – zdaj je enako obdavčen nekdo, ki ima 2000 evrov bruto mesečnega dohodka, kot tisti, ki ima nekaj deset milijonov evrov dohodka. To prinaša ogromne nepravilnosti, saj je zgornji razred postavljen tako nizko, da se celo približujemo učinku enotne davčne stopnje". In odgovor?
- Ministrstvo poudarja, da so po mejni stopnji 41 odstotkov obdavčeni brutodohodki, ki so višji od 21.052,64 evra, če zavezanec uveljavi

samo splošno olajšavo. Pri tem pa je treba povedati, da povprečna stopnja dohodnine za dohodek 21.052,64 znaša 21,50 odstotka. Če zavezanec uveljavi olajšavo za 2 otroka, mora biti brutodohodek, da je obdavčen po mejni stopnji 41 odstotkov, večji od 26.587,94 evra, povprečna stopnja za ta dohodek pa je 24,26-odstotna. Tako je za bruto dohodek 100 tisoč evrov, ki je obdavčen po mejni stopnji 41 odstotkov, zavezanec pa uveljavi olajšavo za 2 otroka, povprečna stopnja 37,37 odstotka.

- Pri ocenjevanju olajšav v letu 2007 v primerjavi z olajšavami v letu 2006 velja upoštevati dejstvo, da je bila višina splošne olajšave v letu 2006 2.521,82 evra, v letu 2007 pa je 2.800 evrov, kar pomeni 11,03-odstotno povišanje. Poleg tega lahko zavezanci uveljavljajo tudi osebne, posebne osebne in posebne olajšave ter olajšave za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje.
- Glede vzdrževanih družinskih članov je zavezancem za prvega otroka priznana olajšava v višini 2.066 evrov, za drugega 2.246 evrov, za tretjega 3.746 evrov, za četrtega 5.246 evrov, za petega 6.746 evrov, za šestega in za vse nadaljnje otroke pa 8.246 evrov.
- Z novo davčno zakonodajo se je večini zavezancev ob enakih predpostavkah neto razpoložljivi dohodek na letni ravni povečal, kar potrjuje lanske napovedi. Čeprav sta bili odpravljene olajšave za različne namene in olajšava za reševanje stanovanjskega problema, so bili učinki navedenih olajšav v splošnem nadomeščeni s povečano splošno olajšavo in olajšavo za tretjega in nadaljnje otroke ter s spremenjeno lestvico za odmero dohodnine.
- Vlada RS je na stanovanjskem področju izvedla dodatne ukrepe. Namenila je dodatna sredstva stanovanjskemu skladu v višini 25 milijonov evrov in povečala subvencije za mlade družine, ki prvič rešujejo stanovanjski problem.

Cestna represija kot nujnost?

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Kazni za tiste prometne prekrške, zaradi katerih prihaja do najhujših nesreč na naših cestah, so po novem precej višje. V javnosti se pojavljajo pomisleki glede takšne ureditve, njeni zagovorniki pa upajo vsaj na kratkoročne učinke.

Najvišje bodo kazni za prekoračitve hitrosti v naselju.

Z 39 glasovi za in 26 proti je državni zbor v začetku meseca sprejel novo zakon o varnosti cestnega prometa. Najvišje kazni bodo po novem segale tudi čez tisoč evrov, hkrati pa si bodo kršilci zaradi takšnih prekrškov prislužili precej kazenskih točk. Zakon prinaša novosti tudi na področju občinskega redarstva.

O omejitvah hitrosti Po besedah predlagatelja – ministrstva za promet in njegovega prvega moža Radovana Žerjava – so prekrški, za katere je odslej zagrožena najvišja denarna kazen, najpogostejši vzroki prometnih nesreč. Gre za vožnjo pod vplivom alkohola ali drugih opojnih substanc, nepravilno prehitavanje, napačno smer vožnje na

avtocestah in velike prekoračitve dovoljene hitrosti v naseljih. Tako bo za prekoračitev za več kot 30 kilometrov na uro po novem treba odšteti tisočaka, kršilec pa bo prejel tudi 9 kazenskih točk. Za nižje prekoračitve so kazni sorazmerno nižje, a še vedno ne prav nizke. Tudi po

avtocestah se ne bo več divjalo. Za prekoračitev hitrosti za 50 kilometrov na uro bodo kršilci plačali 300 evrov in prejeli 9 kazenskih točk. To v času, ko trojanski predori še niso sanirani in je omejitev hitrosti na tem območju 60 kilometrov na uro pomeni, da bo voznika takšna

kazen doletela, če bo v njih vozil 110 kilometrov na uro.

Včasih se zdi, da se le manjšina voznikov zaveda, da omejitve hitrosti na cestah niso same sebi namen in da njihova prekoračitev pomeni nevarnost ne le za voznika, ampak tudi za druge udeležence v prometu. S tega stališča je zvišanje kazni povsem upravičeno, nekoliko preveč restriktivna je morda le odprava tolerance pri minimalni prekoračitvi hitrosti. Skoraj vsakemu vozniku se je namreč že zgodilo, da mu pri vstopu v naselje hitrosti še ni uspelo znižati na 50 kilometrov na uro. Pri tem pa je seveda treba dodati, da je objektivnost nekaterih udeležencev v prometu čisto druga zgodba.

Pridržanje, zaseg vozila ...

Druge novosti v sprejetem zakonu o varnosti cestnega prometa se med drugim nanašajo na vožnjo v alkoholiziranem stanju, na neuporabo varnostnega pasu, uporabo mobilnega telefona med vožnjo, prečkanje ceste pri rdeči luči za pešce in možnost pridržanja voznika. Vozniki, ki bodo »napihali« več kot 0,52 miligrama alkohola v litru izdihanega zraka, bodo kaznovani z 800 evri globe, desetimi kazenskimi točkami in z odvzemom vozniškega dovoljenja. Za uporabo mobilnih

Nepravilno prehitavanje – pol tisočaka in 11 točk

Občinski redarji bodo imeli več pooblastil.

R. ŽERJAV
Presidency

Minister za promet Radovan Žerjav

telefonov med vožnjo bodo kršilci odšteli 120 evrov, prav toliko tudi za neuporabo varnostnega pasu. Za voznike, ki bodo predpise kršili v alkoholiziranem stanju ali pod vplivom prepovedanih substanc, je predvidena možnost pridržanja. »Starim znancem policije« oziroma kršilcem, ki so bili v dveh letih najmanj trikrat pravomočno kaznovani za najhujše prekrške, bo policija jeklenega konjička lahko tudi zasegla. Podobno velja za tiste, ki bodo kljub prepovedi nadaljevali vožnjo.

Vsekakor pa utegne marsikateri kršilec zaradi pomanjkljivega policijskega nadzora na cestah odnesti celo kožo. No, deloma bo ministrstvo dodatni cestno-kaznovalni kader zagotovilo z razširitvijo pooblastil občinskih redarjev. Ti bodo zadolženi zlasti za preverjanje hitrosti in neupoštevanja rdeče luči. Med manj vidnimi spremembami zakona o varnosti cestnega prometa je tudi nova oblika in velikost vozniških dovoljenj, ki bodo odslej plastična in žepnega formata. Uporabljati jih bomo začeli najkasneje oktobra prihodnje leto.

Takojšnji učinki Povzemimo nekaj poudarkov iz državnozbornske seje 2. aprila, ko so poslanke in poslanci novemu zakonu prižgali zeleno luč. Največja koalicijska poslanska skupina SDS je prizadevanja vlade za spremembe na tem področju vseskozi podpirala. »Tistim, ki so odgovorni za najhujše tragedije na slovenskih cestah, bomo dokončno stopili na prste,« je v imenu stranke dejal poslanec Branko Marinič.

Kazni za najhujše prekrške

PREKRŠEK	DENARNA KAZEN V EUR
prekoračitev hitrosti v naselju za 10 km/h	80 evrov
prekoračitev hitrosti v naselju za 10 do 20 km/h	250 evrov in 3 kazenske točke
prekoračitev hitrosti v naselju za 20 do 30 km/h	500 evrov in 5 kazenskih točk
prekoračitev hitrosti v naselju za več kot 30 km/h	1.000 evrov in 9 kazenskih točk
vožnja pod vplivom alkohola (0,38 do 0,52 mg alkohola v krvi)	950 evrov in 10 kazenskih točk
vožnja pod vplivom alkohola (več kot 0,52 mg alkohola v krvi)	800 evrov, 10 kazenskih točk in odvzem vozniškega dovoljenja
nepravilno prehitevanje	500 evrov in 11 kazenskih točk
vožnja mimo vozila, ki se je ustavilo pred prehodom za pešce	500 evrov in 7 kazenskih točk
prekoračitev hitrosti na avtocesti za več kot 50 km/h	300 evrov in 9 kazenskih točk
nepravilno vključevanje v promet	300 evrov
neprilagojena hitrost	460 evrov in 7 kazenskih točk
varnostni pas ni pripet	120 evrov

Bo z novim zakonom manj takšnih prizorov?

Prekrškarjem, ki z objestno vožnjo lahko povzročijo tudi tragične posledice, nobena denarna kazen ni previsoka.

V SDS se sicer zavedajo, da to ni edina rešitev in da bo marsikaj treba postoriti tudi na področju preventive in z izboljšanjem prometne infrastrukture. Poslanec SD Janko Veber je na drugi strani opozoril na (pre)visoke kazni, za katere ni bilo opravljenih nobenih raziskav, v kolikšni meri bodo vplivale na standard državljanov. Predloga niso podprli niti v LDS. Aleš Gulič iz te poslanske skupine (eden bolj znanih slovenskih motoristov) je med drugim spomnil, da so bile kazni za prekrške v tem mandatu že enkrat zvišane, pa se varnost na cestah zato ni nič izboljšala. Guliču se zdi primeren finski model, po katerem je

kazen vezana na dohodek posameznika. V NSi pa menijo, da bo zakon vendarle imel neposredne in takojšnje učinke. Vodja njihove poslanske skupine Jožef Horvat je ob tem dejal, da zakon ni sistemske narave in da je njegov namen le v najkrajšem mogočem času ustaviti tragične posledice prometnih nesreč. Kljub pozitivnemu mnenju v NSi zakona niso podprli vsi. Še najbolj kritični so bili do zakona v SNS, saj menijo, da represija gotovo ne bo zmanjšala števila mrtvih na cestah. Večjo težavo vidijo v cestni infrastrukturi. »Če bi bili nameni jasni in pošteno, potem bi država morala poseči v žep in investirati v obnovno državnih cest,« je

rekel Srečko Prijatelj iz Jelinčičeve stranke. Tudi v DeSUS so bili nekoliko skeptični, da bo novela zakona pripomogla k doslednejšemu spoštovanju predpisov, vendar so predlog podprli. Prav tako v SLS, kjer zagovarjajo zvišanje kazni za najhujše prekrške. »Zakon uvaja še vse kaj drugega kot represijo in pomeni dobro osnovo. Od čisto vsakega voznika v naši državi pa je odvisno, koliko bo pripomogel k njegovi uspešnosti,« je na tretji državnozbornski obravnavi novele dejal poslanec ljudske stranke Josip Bajc.

Povejmo, da si zaradi socialnih razlik med slovenskimi vozniki Guličev predlog finskega modela plačevanja kazni glede na dohodek morda vendarle zasluži nekaj pozornosti pri oblikovanju prometnovarnostne zakonodaje v prihodnosti.

Bolj tragična kazen »Če bo zakon ohranil eno samo življenje, je njegov namen dosežen,« je ob njegovi predstavitvi med drugim dejal minister za promet Radovan Žerjav. Če gledamo na novo ureditev s tega stališča, lahko rečemo, da za »prekrškarje«, ki s svojo objestno vožnjo lahko povzročijo tudi tragične posledice, nobena denarna kazen ni previsoka. Za posameznika je kazen hujša, če zakrivi smrt človeka in mora s tem kasneje živeti. Taka kazen jetorej lahko precej bolj tragična in boleča ...

Ob koncih tedna v Pomurju ni več takšnih prizorov.

Pomurski cestni križi

Peter Avsenik, foto: Bor Slana, arhiv Demokracije

Pomurje je z novo uredbo, ki je začela veljati marca letos, vsaj ob koncih tedna razbremenjeno težkega prometa. Težave s parkirišči v okolici Maribora ministrstvo za promet že uspešno rešuje.

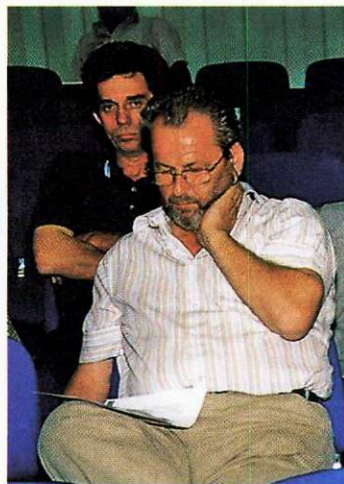
Prebivalci regije so z novo uredbo, katere cilj je bil zmanjšati tovorni promet med Mariborom in Dolgo vasjo, več kot zadovoljni. Po gospodarskih kazalnikih najmanj razvito območje v državi se je torej vsaj deloma rešilo ene glavnih skrbi.

Zapleti ob prepovedi V začetku marca je ministrstvo za promet uveljavilo odredbo, s katero so od 8. ure v soboto pa do 21. ure v nedeljo na cesti G1-3 med Mariborom in Dolgo vasjo prepovedali vožnjo tovornjakom, katerih največja dovoljena masa presega 7 ton in pol. Odbor za sprotno spremljanje graditve avtoceste v Pomurju je tedaj izrazil zadovoljstvo nad spremembo.

Kot je dejal predsednik odbora in župan Gornje Radgone Anton Kampuš, je cilj nove ureditve predvsem preusmeritev tovrnega prometa na avstrijske ali hrvaške ceste in zmanjšanje števila težkih tovornjakov, ki prečkajo mejni prehod Dolga vas. Že kmalu po uveljavitvi nove ureditve pa je nepregledna kolona tovornjakov obstala na madžarski strani meje. Minister za promet Radovan Žerjav je ob tem pojasnil, da se je z madžarskim ministrom o tem pogovarjal, a naši vzhodni sosede niso storili ničesar, da bi to preprečili. Žerjav se je kljub vsemu na začetku nekoliko

uštel v oceni, da je na parkiriščih dovolj prostora za tovornjake.

Odredba je tako marsikateremu prebivalcu ob cesti sicer polepšala konce tedna, težave pa so začele

Predsednik sekcije za promet pri GZS Andrej Klobasa

nastajati na parkiriščih v bližini Maribora. Avtoprevozniki so svoja vozila parkirali, kjer je bil pač prostor: na pločnikih, divjih parkiriščih, pri nakupovalnih središčih, na zasebnih parkiriščih in celo na cestah. Glas je zato povzdignila sekcija za promet pri Obrtni zbornici Slovenije oziroma njen predsednik Andrej Klobasa, ki je med drugim dejal, da ministrstvo dela s figo v žepu in da vozniki za nastale razmere niso krivi. »Osebo jih ne krivim za to, ker praktično nimajo kje parkirati,« je ternal Klobasa. Poleg tega so avtoprevozniki za seboj puščali zanemarjeno in z odpadki nastlano okolico.

Ministrstvo za promet je zato obljubilo, da bo poskrbelo za dodatna parkirna mesta v bližini Maribora. Skupaj s policijo in z

mariborsko mestno upravo so se odločili za ublažitev pritiska na parkirišča. S predčasnim izločanjem tovornih vozil vzdolž avtoceste in z novimi parkirišči jim je slednjič to tudi uspelo. In kot v teh dneh sporočajo z ministrstva, so skupaj s policijo »z usklajenim in s koordiniranim delom preprečili parkiranje tovornih vozil na 'črnih' parkiriščih v industrijski coni in poskrbeli za uporabo predvidenih in urejenih parkirišč v Šentilju in na Tezmem v Mariboru«. Skupaj je bilo po njihovih podatkih izločenih kar 250 vozil.

A kljub razmeroma hitremu posredovanju ministrstva pa je veliko število tovornih vozil tako zelo zmotilo neznanca, da je na Tržaški cesti v Mariboru poškodoval večje število njihovih ponjav in s tem povzročil kar za 27 tisoč evrov škode.

Trije tovornjaki na minuto

Množica težkih tovornjakov, ki se je v zadnjih letih valila skozi skrajno severovzhodno regijo, je za prebivalce tamkajšnjih krajev marsikdaj pomenila skoraj nevzdržne razmere. Vse od osamosvojitve, ko je mejo v Dolgi vasi prečkalo le nekaj tisoč tovornjakov letno, se je njihovo število vztrajno večalo. Položaj se je še poslabšal po vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Tako je oktobra 2006 omenjeni mejni prehod prečkalo že dobrih 93 tisoč tovornjakov, skozi okoliške kraje torej skoraj trije na minuto. Številka je še narasla lani na začetku pomladi, ko je bila v štirih mesecih vselej presežena meja 100 tisoč tovornjakov – samo v marcu dobrih 119

tisoč tovornjakov. Absolutni rekord so tovornjakarji dosegli 25. aprila lani, ko je v enem samem dnevu že tako dotrajano cesto dodatno »poteptalo« kar 5.355 tovornjakov.

Sredi junija lani je ljudem dokončno prekipelo. Prebivalci šestih krajev ob cesti Lendava-Maribor so za pet minut ustavili promet tako, da so hodili čez prehod za pešce. V akciji, ki jo je koordiniral Anton Kampuš, udeležilo pa se je je okoli 1.000 ljudi, so zahtevali, da se promet v Dolgi vasi omeji na še vzdržnih 100 tisoč tovornjakov mesečno. Zagrozili so, da bodo, če pro-

Župan Gornje Radgone Anton Kampuš

Do konca leta se bo večina tovornega prometa v Pomurju preusmerila na avtocesto, ministrstvo pa bo moralo razmišljati tudi o obnovi močno poškodovane lokalne ceste.

blematika ne bo rešena, promet ustavili za 6 ur. Ministrstvo je z novim vodstvom torej slednjič izpolnilo zahteve, saj naj bi število tovornjakov mesečno sedaj vendarle padlo pod 100 tisoč.

Predori obnovljeni do maja

Družba za avtoceste RS (Dars) se je pred dobrim tednom dni z družbama SCT in DDC dogovorila o sanaciji betonske podlage v trojanskih predorih, ki naj bi bila končana do 1. maja letos. Dela bo izvajal SCT, ustrezno hrapavost vozišč pa bo zagotovil nadzorni inženir DDC. Takoj po prvomajskih praznikih se bodo omenjeni partnerji lotili tudi t. i. hrapavljenja vozišč v treh primorskih predorih. Dars se je s SCT in DDC že dogovoril o načinu zagotovitve ustrezne hrapavosti cestišč, ki bo zagotovila varen promet za daljše časovno obdobje. DDC bo sanacijo izvedel v okviru razvojno-raziskovalne naloge, ki po omenjeni metodi hrapavljenja upošteva najnovejša dognanja na tem področju. Sicer pa so partnerji zakopali bojno sekuro prelaganja krivde za neustreznost betona v predorih, zaradi česar je hitrost v njih ob deževnem vremenu še vedno omejena na 60 kilometrov na uro. Strinjali so se, da v času graditve ni bilo mogoče predvideti, da podlaga ne bo skladna z današnjimi standardi varnosti predorov, zato krivde ni mogoče pripisati nobenemu od partnerjev. V dogovoru so določili tudi obveznosti posameznih družb, finančno pa bo obnavljanje pokril DDC.

Delo bodo potekala v dveh predorskih ceveh hkrati, zato bo v času obnavljanja za promet zaprta polovica vozišča. Vozniki bodo o tem po zagotovilih Darsa obveščeni prek prometnih obvestil, dela pa bodo potekala v prometno najmanj obremenjenem času med 18. in 6. uro.

Kako naprej? Razmere bi seveda precej izboljšala zgraditev pomurskega kraka avtoceste, vendar se tudi pri tem precej zapleta. Že omenjeni odbor za avtoceste je zato razpravljal o tem in ministra vprašal, zakaj graditev kljub mili zimi ne poteka hitreje. Člani pa so se zavzeli tudi za to, da bi hkrati z odsekom med Pincami in Vučjo vasjo odprli tudi odsek med Vučjo vasjo in Lenartom. Minister Žerjav je spomnil, da je pogodbeni rok za dokončanje obeh odsekov december 2008. Prvi odsek bo tako odprt avgusta, drugi pa oktobra. Vendar s tem graditev še ne bo končana. Zdajšnji t. i. varčni profil ceste namreč predvideva le štiripasovno cesto brez odstavnih pasov, ki naj bi po zagotovilih ministrstva omogočala zmogljivost čez 50 tisoč vozil

na dan. Kljub temu je iz varnostnih razlogov minister Darsu naročil, naj še letos pripravi projektno dokumentacijo o dograditvi odstavnih pasov. Odzval se je tudi predsednik uprave družbe za avtoceste in pojasnil, da je v zvezi s tem treba pripraviti ustrezne študije in da z izgradnjo ne bi smeli hiteti na račun kakovosti. Po podatkih direkcije za ceste se je po do zdaj zgrajenem pomurskem kraku avtoceste na dan peljalo okoli 5 tisoč vozil, marsikdo pa dvomi, da bo vmesna različica štiripasovne ceste prenesla kar desetkrat več vozil.

Sredi leta se bo torej večina tovornega prometa končno preusmerila na avtocesto. Že prej pa bo ministrstvo moralo razmišljati tudi o obnovi močno poškodovane lokalne ceste. **D**

Zagotovljenih naj bi bilo dovolj parkirišč.

Čedalje dražje komunalne storitve

Maruša Mihelčič, foto: arhiv Demokracije, Andreja Velušček

Poleg enormnega povišanja cen življenjskih potrebščin v zadnjem letu se dražijo tudi komunalne storitve.

Ljudje se čedalje bolj pritožujejo nad višino občinskih taks, ki vključujejo stroške vode, odvoza smeti in kanalščine.

Določanje načina oblikovanja cen komunalnih storitev je v pristojnosti vlade Republike Slovenije, ki z uredbami predpisuje ukrepe za določitev najvišjih cen. Na področju porabe vode pa vlada določa tudi višino vodnih povračil in takso za obremenjevanje voda. Nadzor nad oblikovanem cen komunalnih storitev je v pristojnosti tržnega inšpektorata.

Takse in prispevki Na podlagi odlokov, uredb in sklepov posameznih občinskih in mestnih svetov plačujejo porabniki še različne prispevke, ki se namenijo za različne naložbe na področju odvajanja in čiščenja odpadnih voda, preskrbe z vodo in odlaganja komunalnih odpadkov. Ti prispevki vključujejo tudi takse za obremenjevanje okolja in ra-

cionalno rabo naravnih dobrin, odškodnine ali nadomestila za razvrednotenje okolja zaradi odlagališč odpadkov ter vzdrževalnine za vodovodne priključke in javne hidrante. Višino taks in povračil sprejemajo občinski in mestni sveti na podlagi zakona o varstvu okolja, ki določa, da za naravne dobrine lokalnega pomena povračila določi lokalna skupnost, za vodne vire, ki so last države, pa lahko višino prispevkov za obremenjevanje voda določi samo vlada Republike Slovenije.

Poenotenje cen Minister za gošpodarstvo Andrej Vizjak je pred

tedni poudaril, da se bo vlada v prihodnje zavzemala za poenotenje cen vode po občinah, saj so zdaj odstopanja precejšnja. Vendar bodo kljub temu dopustili nekaj odstopanj, saj so razmere v vsaki občini drugačne. Vizjak je tudi podpisal novo vladno uredbo o cenah komunalnih storitev, metodologijo zanjo pa bodo izdelali na ministrstvu za okolje in prostor. Konkretna odstopanja glede cen vode, kanalščine in odvoza odpadkov po posameznih občinah še niso znana. Vlada naj bi o novi komunalni politiki odločala še ta mesec. Sicer pa bo pred dokončno določitvijo meril za oblikovanje cen komunalnih storitev svoje stališče predstavil tudi vladni urad za makroekonomske

analize, saj bi lahko povišanje cen neugodno vplivalo na inflacijo.

Svetniki za povišanje Občinski svet v občini Krško je podal soglasje k povišanju cen za komunalne dejavnosti. Glede na splošno rast cen storitev v državi so svetniki predlagali povišanje samo v višini indeksa cen življenjskih potrebščin za preskrbo s pitno vodo ter odvajanje in čiščenje odpadnih voda. Za 12 odstotkov naj bi se podražilo čiščenje odpadnih voda, za 10 odstotkov bodo višje cene pokopališko-pogrebni storitev, 8 odstotkov več bo treba odšteti za preskrbo s pitno vodo, za 7 odstotkov pa naj bi se podražila kanalščina. Zdajšnja povprečna višina položnice s kanalščino, čiščenjem, z vodarino in s smetarino ob porabi 15 kubičnih metrov

Stroški odvoza so tudi za podjetja čedalje višji.

pitne vode v občini Krško znaša 43,29 evra, po predlogu zvišanja cen komunalnih storitev pa bi stroški znašali 45,20 evra. Če se izrazimo v odstotkih, bo moralo povprečno gospodinjstvo plačati za 4,4 odstotka več kot do sedaj. Kljub pomisleku in nezadovoljstvu nekaterih so krški svetniki na koncu spremembe sprejeli. Preden bodo nove cene lahko uveljavili, bo morala o njih odločiti še vlada.

V izgubo Družba Kostak, d. d., ki na območju občine Krško izvaja komunalno dejavnost, naj bi v zadnjih desetih letih močno dvignila kakovost storitev, kar so potrdili tudi občinski svetniki. V podjetju Kostak poudarjajo, da so podražitve nujne, saj naj bi zdajšnje cene čiščenja komunalnih odpadnih voda, vodarine in kanalščine zadoščale le za pokritje načrtovanih stroškov poslovanja podjetja, ne pa tudi za celotne stroške amortizacije. Omenjeno komunalno podjetje naj bi imelo v prihodnje 70 tisoč evrov izgube, kar naj bi bila posledica dolgotrajnega pridobivanja soglasja za povišanje cen. Izguba se nanaša predvsem na dejavnost ravnanja z odpadki, ker nizke cene ne pokrijejo celotnih stroškov.

Draginja v Mariboru Cene komunalnih storitev v Mariboru so nespremenjene od leta 2004, saj sprememb ni potrdila vlada Republike Slovenije. Cene v Mariboru naj bi bile nižje, kot so v Ljubljani in na Obali. Dražje je samo čiščenje odpadnih voda, kar je po-

vezano z graditvijo največje čistilne naprave v Sloveniji, za katero so porabili ogromno sredstev. Stroški komunalne košarice v Mariboru za leto 2007 znašajo 114,83 evra za stanovalce v blokih in 189,61 evra za stanovalce v individualnih stanovanjskih hišah. Predlog za leto 2008 pa je, da bi se stroški komunale povečali na 118,76 evra za stanovalce v blokih in na 193,81 evra za stanovalce v individualnih stanovanjskih hišah. Prebivalci Krškega si lahko oddahnejo, saj so stroški komunalnih storitev v Mariboru tudi do štirikrat višji kot pri njih.

Obetajo se podražitve Kot je dejal mariborski podžupan Danilo Burnač, bi bilo nujno uskladiti cene, saj stroški ves čas naraščajo. Višajo se cene električne energije in goriv. K vsemu temu je veliko pripomogla tudi inflacija. »Vseh stroškov ne moremo več poravnati iz proračuna,« je prepričan Burnač. Glede na predlog oblikovanja cen komu-

Vztraja pri svojem

Ljubljanski župan Zoran Jankovič že nekaj časa predvideva graditev garažne hiše pod ljubljansko tržnico, ki bi po prepričanju mnogih popolnoma spremenila njenega duha. Stališča Civilne iniciative so jasna. Menijo, da je garažna hiša pod tržnico nedopustna, župan in podžupan pa ljudi prepričujeta, da je popolnoma ustrezna in da ne bo motila dejavnosti ljubljanske tržnice. Čeprav se je pokazala možnost, da bi garažno hišo zgradili pod grajskim hribom, župan vztraja pri svojem. V atriju mestne hiše so pred dnevi odprli razstavo 56 projektov prenove ljubljanske tržnice, pri katerih je pod vodstvom Jurija Kobeta sodelovalo 500 arhitektov. Na odprtju razstave je župan slovesno razglasil, da je geološka analiza pokazala, da bi bila graditev garažne hiše pod Gradom trikrat dražja kot pod tržnico.

Župan Zoran Jankovič

nalnih proizvodov in storitev za leto 2008 naj bi cene ogrevanja v mestni občini Maribor ostale nespremenjene, za 12,9 odstotka pa naj bi se dvignile cene javnega prevoza, in sicer zaradi velikega dolga do ponudnika javnega prometa. Dolg naj bi znašal 3,7 milijona evrov. Za 3 odstotke dražja naj bi bila tudi voda, zvišala naj bi se storitvena pristojbina čiščenja odpadnih voda, podražili se bodo parkiranje in pogrebne storitve. Glede cen odvoza smeti se družba Snaga in mestna občina Maribor še usklajujeta. Snaga predlaga dvig cene za 21 odstotkov, MOM pa za 10. Štajerska tudi nima rešenega vprašanja glede ravnanja z odpadki, hkrati pa je vlada določila, da je MOM dolžna svojim uporabnikom vrniti okoljsko takso iz preteklih let v višini kar 2,4 milijona evrov, čeprav se je omenjena taksa s soglasjem ministrstva za okolje in prostor investirala v program ločevanja odpadkov in graditev odlagališča v Dogošah. Podžupan meni, da je s tem lokalna skupnost dvakrat kaznovana, saj ob tem ne bo finančno zmožna dokončati kompostarne in postaviti naprave za mehansko-biološko obdelavo odpadkov.

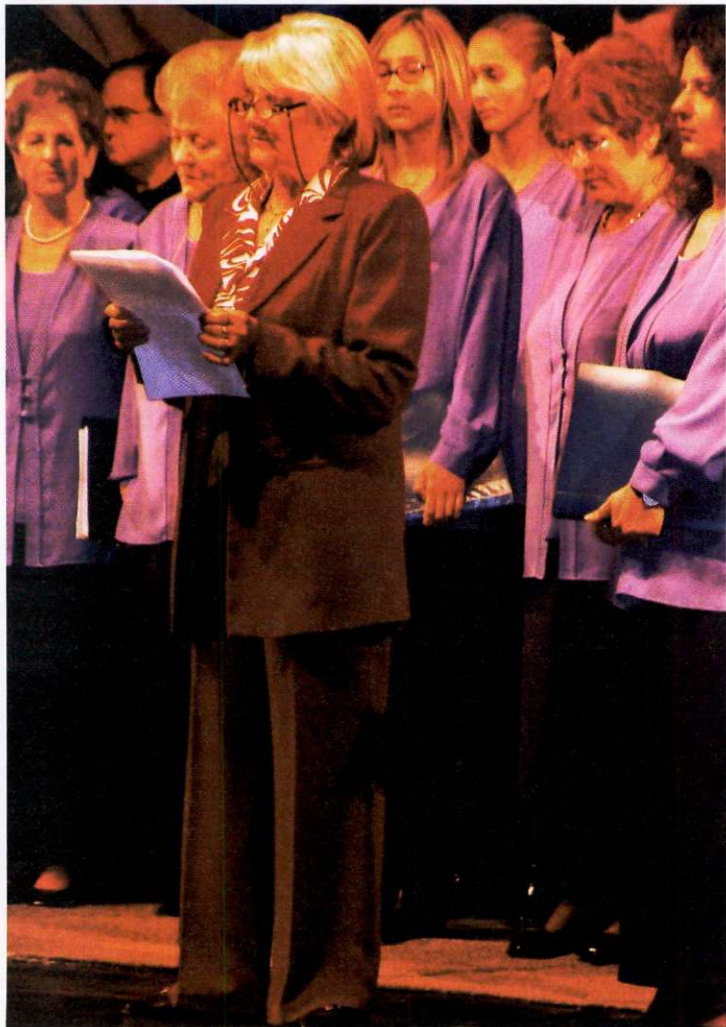
Po besedah Andreja Vizjaka se bo vlada zavzemala za poenotenje cen vode.

Premalo sredstev Kot nam je dejala Klara Škrabec, predstavnica za stike z javnostjo na Komunalni Kranj, so tudi tam na ministrstvo za okolje in prostor vložili vlogo za povišanje cen odvoza odpadkov in odvajanja odpadnih voda. V vlogah so navedeni predlogi za 23,5-odstotno zvišanje cen za odvajanje odpadnih voda, 52,33-odstotno zvišanje za odlaganje odpadkov in 9,08-odstotno zvišanje cen odvoza odpadkov. Po predlaganem povišanju bi bili mesečni izdatki za gospodinjstvo s štirimi člani, ki bi v povprečju porabili okrog 15 kubičnih metrov vode in za odlaganje odpadkov uporabljali zabojnik volumna 160 litrov, povprečno 13,79 evra za vodo in 8,10 evra za ravnanje z odpadki. Svet mestne občine Kranj je sprejel tudi sklep o uvedbi investicijske cene, kar pomeni, da bi prebivalci kranjske občine v desetih letih skozi to ceno zbrali okrog 40 odstotkov potrebnih sredstev za investicije na področju vodovodnega in kanalizacijskega omrežja. To uvedbo mora seveda potrditi vlada. Kot potrjuje Škrabčeva, je zvišanje cen potrebno zaradi naraščajočih stroškov in potrebe po dodatnih virih financiranja investicij na področju preskrbe s pitno vodo ter odvajanja in čiščenja odpadnih komunalnih vod. **□**

Slovenci ob reki Vardar

Lucija Horvat

Predsednica slovenskega društva France Prešeren iz Skopja Anastazija Ribarski pravi, da Slovenci v Makedoniji Slovenijo še vedno občutijo kot svojo domovino. V okviru društva že 10 let deluje tudi šola slovenskega jezika.

Anastazija Ribarski na eni izmed kulturnih prireditev

Koliko Slovencev živi v Makedoniji in kakšni so bili vzroki za selitev?

Po zadnjem popisu prebivalstva živi v Makedoniji okrog 390 Slovencev. Vzrokov, zakaj so se preselili v Makedonijo, je bilo več. Najprej bi omenila skupno državo, kjer je bila skupna vojska in je veliko Slovencev prišlo službovat v Makedonijo. Tukaj so se poročili in ostali za vedno. Naslednji vzrok je študij v Sloveniji in takšen primer je tudi moj. Moj mož je prišel študirat v Ljubljano, kjer sem študirala

tudi jaz. Mislim, da je s poroko v Makedonijo prišlo največ Slovencev, vsaj v našem združenju prevladujejo takšni primeri. Obstajajo pa tudi primeri, ko so bili Makedonci na začasnem delu v Sloveniji, spoznali sedanje žene in jih pripeljali v Makedonijo.

Kako ste doživljali razpad skupne države in kako se je življenje spremenilo po teh dogodkih?

Ko je razpadla skupna država, nismo vedeli, kam spada mo. Do takrat smo vsako leto težko pričakovali dopust in

odhod v Slovenijo, svojo domovino, potem pa se je nenadoma vse to pretrgalo. Spomnim se, da smo nekaj let v Slovenijo potovali čez Madžarsko. Kljub vsemu stikov s svojo domovino nismo nikoli pretrgali.

Kako občutite Slovenijo? Kako ste povezani z njo vi in kako drugi člani vašega društva?

Vsi člani društva Slovenijo še vedno občutimo kot svojo domovino in je nikoli ne bomo pozabili. Prav zaradi tega smo takoj po razpadu skupne domovine, septembra 1994, ustanovili društvo. Začutili smo potrebo, da bi bolj organizirano poiskali drug drugega in se predvsem družili.

združenja je mešani komorni pevski zbor. Z zborom smo že 8-krat nastopili na Srečanju v moji deželi v Sloveniji, ki jo organizira Slovenska izseljenska matica iz Ljubljane. Ob tej priložnosti imamo vsako leto koncerte tudi po drugih mestih v Sloveniji, v tistih, kjer nam pač pomagajo pri organizaciji. Pred dvema letoma smo nastopili pred porabskimi Slovenci v Monoštru na Madžarskem. Za najmlajše, cicibane, ki se v društvu učijo tudi prvih slovenskih besed, imamo tudi glasbeni pouk. Naša knjižnica premore več kot 2.000 slovenskih knjig.

Kakšen je program pouka slovensčine? Koliko učencev ga obi-

Slovensko društvo France Prešeren skrbi tudi za slovenski podmladek.

Koliko članov ima društvo France Prešeren in kakšne so njegove dejavnosti?

Naše društvo šteje okrog 140 članov. Med njimi so tudi Makedonci, ker je društvo odprto za vse. Društvo ima svoje programske cilje in naloge in po teh delamo. Dejavnosti našega združenja so precej številne. Dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture je bil ustanovljen pred 10 leti in čez nekaj dni bomo obhajali njegovo 10-letnico. Zanimanje za slovenski jezik je zelo veliko. Druga zelo pomembna aktivnost

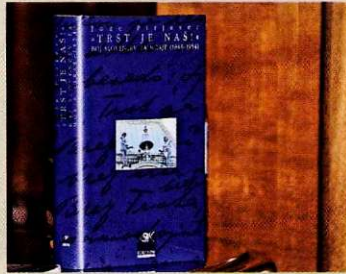
skuje in ali načrtujete kakšno proslavo ob 10-letnici pouka?

Dopolnilni pouk slovenskega jezika in kulture deluje po programu Ministrstva RS za šolstvo in šport. Ministrstvo vsako leto organizira seminarje za učitelje in udeležuje se jih tudi naša učiteljica. Pogodbo za delo ima sklenjeno z ministrstvom. Pouk obiskuje 42 učencev različnih starosti in vsi so slovenskega rodu. Načrtujemo tudi proslavo ob 10-letnici, in sicer 23 aprila.

Kako so člani pevskega zbora občutili srečanje s porabskimi Slovenci?

Tedenski utrip

TRST JE NAŠ V zgodovinske zbirke Korenine pri založbi Nova revija je izšlo novo delo izpod peresa zamejskega slovenskega zgodovinarja Jožeta Pirjevca z naslovom *Trst je naš, Boj Slovencev za morje (1848–1954)*. Kot pravi avtor, brez tega boja Slovenija danes ne bi imela dostopa do morja. Na koncu knjige je avtor zapisal: »Če ne bi bilo stoletnega boja za Trst, ki ga je zastavil slovenski narod s svojimi najboljšimi intelektualci in politiki od 1848 dalje, ne bi bilo protifašističnega upora pred vojno in med njo ter vojaškega sunka jugoslovanskih partizanskih enot do Soče in čez. Če ne bi bilo prisotnosti jugoslovanske vojske na terenu, je vprašljivo, kakšno 'vzhodno' mejo bi zmagovalci določili Italiji, ki so ji tako ali tako priznali status »sobojevnice«. Če ne bi bilo izključitve KPJ iz Informbiroja, bi v Washingtonu in Londonu ne dozorela misel, da je primerno razdeliti Svobodno tržaško ozemlje med obe sosednji državi in tako presekat tržaški voz. Temu verižnemu spletu dogodkov se moramo Slovenci zahvaliti, da imamo – namesto svoje tradicionalne obale med Trstom in Devinom – Koper, Izolo in Piran in z njimi mednarodno priznan dostop do morja.« Knjiga predstavlja dobrih 100 let odprtega tržaškega vprašanja in tudi sporočilo, da lahko Trst danes znova zaživi in dobi svojo vlogo samo v sodelovanju s Slovenci.

Knjiga o boju Slovencev za Trst

KRITIKA AVSTRIJSKE POLITIKE Po Evropski zvezi manjšinskih in regionalnih strank (EFA) je tudi mladinska veja EFA pozvala Avstrijo, naj uresniči razsodbe ustavnega sodišča, omogoči Slovincem skupinsko pravico do pritožb in poskrbi za manjšini prijazni volilni red na Koroškem. Mlada Evropska svobodna aliansa poziva evropski parlament tudi k sprejetju resolucije Enotne liste in k umestitvi posebne strokovne misije, ki bi na južnem Koroškem ugotovila dejansko stanje. Vodja delegacije Mlade EL Aleksander Studen Kirchner je nad sklepom mlade EFA navdušen, za poslovodjo deželne Enotne liste Adrijana Kerta pa je sprejetje resolucije priložnost, da se »ta koroška pravna neverjetnost lahko evropeizira. Zaradi tega je izredno pomembno, da obstajajo združenja kakor EFA, ki dajo majhnim strankam glas v Evropi.

Srečanje s porabskimi Slovenci je bilo ganljivo, kajti imamo isto usodo – smo Slovenci zunaj matične domovine. Težave smo imeli pri sporazumevanju, ker njihove prekmurščine nismo razumeli. Razumela sem jo samo jaz, ker sem iz tistega konca Slovenije. Naš takratni obisk je bil nekajkrat na slovenski nacionalni televiziji.

Ali društvo poleg pevskega zbora, ki je zelo dejaven, velikokrat organizirano potuje v Slovenijo?

Poleg pevskega zbora v Slovenijo organizirano potujemo še za

dan mrtvih, da bi obiskali grobove svojcev. Z leti ta interes upada, saj so naše članice vse starejše in se čedalje težje odločajo za potovanje z vlakom (za kaj hitrejšega pa nimamo denarja).

Kdaj se člani društva običajno srečujete?

Društvo upravlja upravni odbor s predsednikom na čelu. Člani se srečujemo vsak prvi ponedeljek v mesecu, po potrebi pa tudi večkrat. Program zajema vse slovenske navade in običaje, kot sta na primer pustovanje in miklavže-

ŠTEVERJANSKI VESTNIK Števerjanski vestnik slavi 40 let obstoja, poroča Novi glas. Z letošnjo prvo številko se je začelo štirideseto leto nepretrganega izhajanja tega glasila, ki ga izdaja SKPD F. B. Sedej iz Števerjana in za katerega skrbijo mladi člani slovenskega društva iz zamejstva v Italiji. Na novo oblikovani naslovni strani 40., jubilejnega letnika je upodobljen Primož Trubar, simbol slovenstva, v zamisli vsestranskega kulturnega delavca Marjana Terpina. V jubilejnem letu so spremljevalcem glasila iz Števerjana pripravili marsikatero presenečenje in novost. Tako je na vaški osnovni šoli Alojza Gradnika stekel natečaj Nariši naslovno stran. V letošnjih številkah v rubriki uredništvo skozi čas bo mogoče prebrati priložnostno misel vseh dosedanjih članov uredništva. Uredništvu vestnika se je v tem jubilejnem letu porodila zamisel, da bi vse dosedanje izvode glasila prenesli na DVD v formatu JPEG. DVD bodo tako brezplačno podarili vsem kulturnim ustanovam v zamejstvu in domovini: knjižnicam, šolam, društvom in drugim. DVD bo predvidoma izšel še letos.

CENTER ZA SLOVENSKE ŠTUDIJE Na državni Univerzi Cleveland so predstavniki univerz in kolidžev skupaj z generalnim konzulom Slovenije Zvonetom Žigonom podpisali pismo o nameri za ustanovitev Centra za slovenske študije. Center bo deloval na državni Univerzi Cleveland, pismo o nameri pa so podpisali še predstavniki Univerze Bowling Green, Kent State in kolidža Lakeland Community. Pri podpisu je bil navzoč tudi slovenski veleposlanik v ZDA Samuel Žbogar, ki je isti dan predaval na državni Univerzi Cleveland o ZN okoli 400 dijakom različnih srednjih šol zvezne države Ohio. Žbogar in Žigon ter ekonomska svetovalka na slovenskem veleposlaništvu v Washingtonu Irena Lukač so v klubu Union v Clevelandu sodelovali na tiskovni konferenci v organizaciji generalnega konzulata iz Clevelanda in Mednarodne poslovne mreže severovzhodnega Ohia (NEOIBN) z naslovom Kako poslovati z novimi članicami EU.

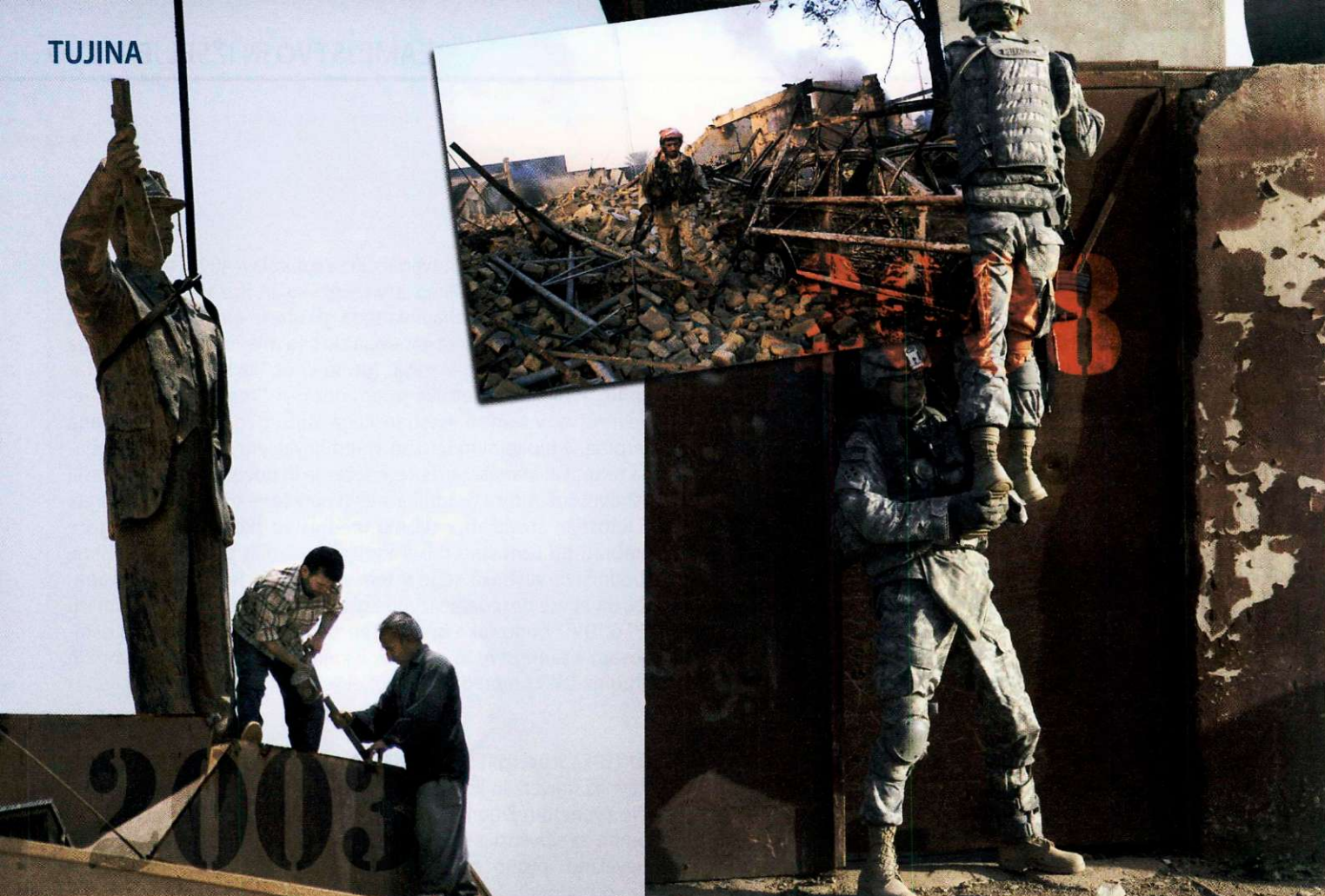
Cleveland, središče Slovencev v ZDA

vanje, skupaj pa praznujemo tudi 8. februar, slovenski kulturni praznik. Proslavo ob tej priložnosti organiziramo skupaj s slovenskim veleposlaništvom v Makedoniji. V decembru imamo navadno slovensko večerjo (veselico) in takrat se zberemo vsi Slovenci ter se ob večerji zabavamo samo s slovensko glasbo. Naše društvo na podlagi razpisa financira Urad RS za Slovence v zamejstvu in po svetu.

Društvo France Prešeren je odprto tudi za Makedonce. Kako gre skupaj makedonski in slo-

venski značaj? Kulturne razlike med narodoma so, vendar imam občutek, da niti v času, ko je razpadla Jugoslavija, ni bilo čutiti antipatije do Slovencev.

Mislím, da med slovenskim in makedonskim značajem ni velike razlike. Drug drugemu smo se prilagajali že takrat, ko smo bili še v skupni državi. Slovenci, ki živimo v Makedoniji, nikoli nismo imeli težav zaradi svoje narodnosti, zaposlitve, druženja in podobno. Kot Slovenci smo bili vedno cenjeni in spoštovani, kar je čutiti še danes. ■

Ob peti obletnici padca režima Sadama Huseina je Irak še vedno v krempljih nasilja, ki je v zadnjem času zajelo predvsem različne šiitske skupine.

Boj za prevlado, moč in nafto

Ana Müllner, foto: Reuters, arhiv ameriške vojske

»Še vedno ne moremo govoriti o iraškem ljudstvu, temveč le o neobvladljivi množici ljudi, nagnjeni k anarhizmu, prepojeni z verskim izročilom in absurdnostmi, ki se je pripravljena vsak trenutek dvigniti proti kakršni koli oblasti.«

Te preroške besede je leta 1921 izrekel kralj Fejsal I., ki so ga Britanci postavili na čelo iraške države. V času vladavine prvega iraškega monarha je država doživela številne krize vojaške in politične narave, a manj kot stoletje kasneje takratni dogodki popolnoma zbledijo v primerjavi z aktualnim krvavim vsakdanjkom na iraških ulicah. Te dni je minilo točno pet let od padca režima Sadama Huseina. Takrat so iz Iraka prihajali slike in posnetki veselja ob osvoboditvi; danes iz Iraka prihajajo tako

krvave slike, da si jih ne upa objaviti noben svetovni medij.

Boj za prevlado Ko je veselje ob padcu diktature presahnilo, se je začelo pričakovano nasilje med dvema največjima skupinama v državi – šiiti in suniti. A v zadnjem času je ta boj potisnjen v ozadje, v prvo vrsto pa je stopi-

Vodja Mahdijeve vojske Moktada al Sadr širi svoj vpliv na političnem in verskem področju.

lo nasilje znotraj šiitov. Različne vojaške frakcije, ki med seboj bijejo krvavi boj za prevlado, imajo pred očmi en sam cilj: nadzorovanje naftnih polj in dobiček, ki ga le-ta prinašajo. V ozadje so ta čas potisnjeni tudi boji s preživeliimi borci Al Kaide, Huseinovimi privrženci, ter kurdsko vprašanje na severu države. Glavna problematika je ta čas nasilje med šiiti oz. boj za prevlado, ki poteka med vodjo šiitskih upornikov Moktado al Sadrom in premierjem Nurijem al Malikijem. Njegov razplet bo nedvomno močno vplival na prihodnost države. A v nobenem primeru ta ne bo nič manj polna nasilja.

Vladar z juga Pri stabilnosti Iraka ima ta čas glavno vlogo človek,

ki v svojih rokah drži ključ tako do povečanja nasilja kot do stabilizacije države. To je Moktada al Sadr, nekoč samo vodja skrajnih šiitskih skupin, danes pa je vse manj znan kot vodja radikalne Mahdijeve vojske. Njegov vpliv na področju politike narašča iz dneva v dan. Hkrati s spoznanjem, kako pomemben dejavnik pri stabilizaciji države je al Sadr, je začel naraščati njegov ugled tako pri ameriških vojakih kot pri najvplivnejših iraških politikih. Al Sadr je svojo moč in vpliv nedavno tudi nazorno pokazal, s tem ko je pripadnikom Mahdijeve vojske ukazal umik z ulic in ustavitev nasilja. In čeprav njegov poziv ni ganil najbolj gorečih privržencev radikalnih skupin znotraj same Mahdi-

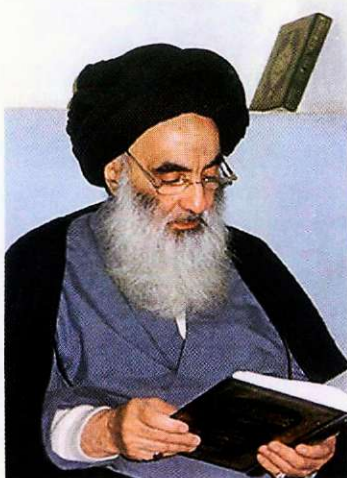
jeve vojske, je s tem nedvomno dokazal, da bo vsakdo, ki bo želel doseči napredek in umiritev nasilja v regiji, primoran sodelovati z njim.

Z razvojem dogodkov se je močno spremenil tudi pogled ZDA na al Sadra in njegovo vojsko. Še nedavno ga je ameriški tednik Newsweek razglasil za najnevarnejšega moža v Iraku, danes pa ga poveljnik ameriške vojske v Iraku general Petraeus v svojih nastopih na iraški televiziji nagovarja z »njegova ekselencija«.

Pri razumevanju zdajšnjega stanja v Iraku je treba omeniti tudi vprašanje verskih voditeljev, ki v Iraku nikoli niso preveč oddaljeni od političnega in vojaškega dogajanja. Glavna šiitska verska avtoriteta še naprej ostaja ajatola Sistani. 77-letnik le redko sprejema obiskovalce, še manj pa novinarje ali tujce. V letih 2003 in 2004 je večkrat dokazal svoje pogajalske in politične sposobnosti, a zdaj se zdi, da je njegov vpliv na šiite precej zbledel predvsem v korist al Sadra, ki je v očeh mnogih šiitov postal njihov vodja tudi na verskem področju.

Velika nagrada: Basra Če je v zadnjih mesecih v večini iraških pokrajin in mest zavladal relativen mir (vsaj v primerjavi s prejšnjimi meseci), pa se zdi, da se je zdaj vse nasilje preselilo na jug države, natančneje v Basro. Slednja ima zavoljo svojih enormnih naftnih zalog že od nekdanjega povsem drugačen položaj kot druge pokrajine v Iraku. V času diktature Sadama Huseina je Bagdad Basro in njene prebivalce popolnoma zapostavil; Husein se je namreč bal, da bodo prebivalci mesta in njegove okolice po zgledu Združenih arabskih emiratov ustanovili svoj emirat in tako večino naftnega denarja zadržali v regiji. Dolgoletna nepravilnost je tako le razlog več za aktualni izbruh nasilja med različnimi frakcijami na območju Basre. Kot drugi argument pri razlagi nasilja na jugu Iraka pa je treba omeniti umik britanskih sil iz pokrajine;

Ameriška vojska je v zadnjem času začela sodelovati tudi z nekdanjimi uporniki.

Šiitski verski voditelj ajatola Sistani izgublja vpliv med šiiti.

konec preteklega leta so britanske enote nadzor nad Basro prepustile iraškim varnostnim silam, kar so uporniške skupine razumele kot veliko zmago in tako dobile nov »raison d'être«. Slednji se v nasilju na ulicah Basre, ki je znana tudi pod vzdevkom »Sadrovo mesto«, v polnem razcvetu dokazuje iz dneva v dan. Tuje in domače vojaške sile se lahko večino časa le nemočno trudijo z

Iraški premier Nuri al Maliki

Vsakodnevne žrtve na ulicah Iraka

Moktada al Sadr ima v svojih rokah vse niti, potrebne tako za stabilizacijo Iraka kot za poglobitev nasilja.

ustavljanjem sektaškega nasilja, a dostikrat se lahko pohvalijo le z aretacijami posameznikov, ki so se jim njihovi nadrejeni že tako ali tako odrekli.

Ohromljena politika Pri vsem tem se zdi, kot da se je že tako majhna vloga iraške politike še bolj skrčila in je danes že povsem v senci al Sadrovega vpliva. Šibkost državne politike se posebej prav v človeku, ki mu po ustavi pripadajo največja pooblastila; to je iraški premier Nuri al Maliki. Al Maliki izhaja iz tradicionalno najmočnejše šiitske politične stranke Dawa, ki je ta čas povsem oslABLJENA in še bolj razklana. Zanimiva je tudi povezava med al Malikijem in al Sadrom; al Maliki je na oblast prišel tudi z al Sadrovo podporo, a mu jo je ta kasneje odrekel, zato al Maliki v zadnjih tednih tako besno nastopa proti nekdanjemu zavezniku. Al Sadr pa podpore ni odrekel »svojim« ljudem v vladi, ki jih uporablja za to, da znotraj vlade spodbujajo al Malikija. Poleg tega al Maliki verjetno niti malo ni zadovoljen z javnim mnenjem, ki mu niti najmanj ni naklonjeno, hkrati pa skoraj malikuje al Sadra.

Na šiitskem političnem prizorišču pa je treba poleg al Sadra in al Malikija omeniti še dva pomembna akterja. Prvi je Abd al Aziz al Hakim, vodja Vrhovnega

islamskega sveta (ISCI), ki izhaja iz stare in izredno vplivne šiitske družine in ima v svojih rokah najpomembnejša podjetja na jugu Iraka. Poleg tega pa ISCI, ki je bil ustanovljen v Iranu, uživa podporo tako Irana kot Washingtona. In glede na to, da al Hakim ni nikoli skrival želje po vzponu na oblast, mu bo podpora iz tujine v prihodnje prišla zelo prav. Kot drugi kandidat, ki bi lahko v prihodnje vlekli glavne niti političnih in vojaških odločitev, se predstavlja Mohamed al Waeli, guverner Basre, znan

pod vzdevkom »kralj nafte«. Waeli je prvak šiitske stranke Fadhila, katere glavna naloga je tihotapljenje, poveljuje eni izmed manjših uporniških skupin, hkrati pa ga podpirajo varnostne sile v Basri. Vsi omenjeni se tako na vse kripnje trudijo pridobiti čim več moči, tako politične kot predvsem vojaške in gospodarske. Kot kaže, v tekmi ta čas vodi al Sadr, a tudi on se bo moral prej ali slej vdati in skleniti zavezništvo s katero od rivalskih strank, ali kot bi v Iraku pričakovali, najprej z nasprotniki stopiti v vojno in jih šele nato sprejeti kot sebi enake. **D**

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Dan ljubezni

Rusi so se odločili, da bo 8. julij odslej njihov dan ljubezni, torej ruska različica valentinovega. Ta dan bo tako posvečen družinskim vrednotam in prizadevanjem, da bi bilo čim manj ločitev in nasilja v družini. Pobudnica dneva zakonske ljubezni in družinske sreče, dneva, ko bi pari sklenili zakonsko zvezo, si ustvarili družino in si brez sramu rekli, da se imajo radi, je ruska poslanka Valentina Petrenko.

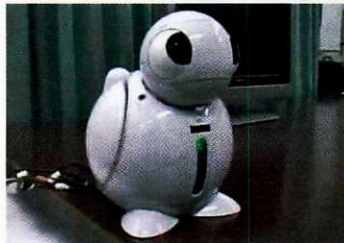
Ruski premier Ruski parlament bo Vladimirja Putina na položaj premierja potrdil 8. maja, dan po izteku njegovega predsedniškega mandata. Putin se po osmih letih in dveh mandatih 7. maja posla-

vlja s predsedniškega položaja, nasledil pa ga bo njegov izbrانع Dmitrij Medvedjev, ki je marca zmagal na predsedniških volitvah. Tuje tiskovne agencije ob tem poročajo, da bo Putin pod Medvedjevom ohranil znaten vpliv nad notranjepolitičnimi zadevami, vključno nad gospodarstvom, ki ga poganja nafta.

Robot Raziskovalci v japonskem tehnološkem koncernu Toshiba razvijajo majhnega, govorečega robota, ki se lahko nauči daljinskega upravljanja elektronskih naprav. Uporabnikom si tako ne bo več treba zapomniti, katera tipka na daljinskem upravljalniku

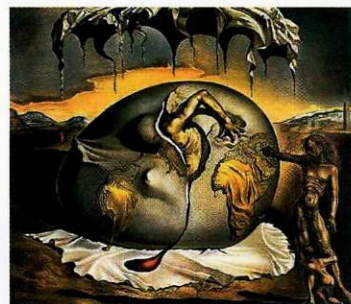
je čemu namenjena, ampak bodo preprosto naročili robotu, naj jim vklopi televizor ali kakšno drugo napravo, ki se lahko daljinsko upravlja. Gre za 21 centimetrov visokega namiznega robota z ime-

nom Apripoco, ki ima senzorje za prepoznavanje infrardečih signalov daljinskih upravljalnikov. Robot je še v razvojni fazi, načrtu-

jejo pa, da bi ga nekoč začeli tržiti. Vsakokrat, ko bo uporabnik prvič uporabil ukaz na daljincu, bo to robot zaznal in uporabnika vprašal, kaj je s tem storil. Robot si bo to zapomnil, tako da bo naslednjič to znal narediti sam na glasovni ukaz uporabnika.

Prvič pri sosedih V zagrebški galeriji Mona Lisa so odprli razstavo svetovno znanega nadrealista Salvadorja Dalija. Na ogled je 38 grafik in šest bronastih kipov. Dalijeve grafike, med katerimi so litografije, bakrorezi in dela v mešani tehniki, so prvič razstavljena na Hrvaškem. Avtorja razstave sta akademik Ton-

ko Maroevič in Giorgio Segato iz Italije, pokrovitelj pa španski veleposlanik na Hrvaškem Manuel Salazar Palma. Dela bodo na ogled do 10. maja. Salvador Dali (1904–1989), španski slikar, pisatelj, oblikovalec in filmski ustvarjalec, je bil eden ključnih predstavnikov nadrealističnega

TUJI TISK

La Stampa

Izginuli dnevnik

Izvirne partiture zapletenega 2. klavirskega koncerta ruskega skladatelja Sergeja Prokofjeva so bile že leta 1922 izgubljene. Poleg tega so se skupaj z njegovim s kovčkom izgubila tudi številna druga dela, njegova pisma oče-

tu, fotografije in spomini s šahovskih turnirjev. Vse to zaradi nemarnosti nekaterih sodelavcev založniške hiše, ki ji je Prokofjev zaupal svoje papirje. Izginili so tudi dnevnik, ki jih je pisal do septembra leta 1916. V njih je bila opisana zadnja zima v Peterburgu, poklicni neuspehi in ljubezensko življenje Prokofjeva. Toda po smrti je njegove dnevnike odkrila sovjetska komunistična oblast in jih hranila v arhivih, dokler jih sin in vnuk Prokofjeva nista zaprosila zaanje. Ta teden so dnevnik Prokofjeva v angleščini izšli v Londonu. V njih je mogoče brati tudi o njegovih potovanjih na Zahod in srečanjih s Stravinskim in Piccasom pa tudi o oktobrski revoluciji.

The Guardian

Zadnja knjiga

Ruski pisatelj in dobitnik Nobelove nagrade za literaturo Aleksander Solženicin ima že skoraj 90 let, toda še vedno dela in govori to, kar misli. Mrzlično dokončuje zbirko svojih del, ki bo vsebovala 30 delov, in čeprav ima težave z

zdravjem ter ne more hoditi, še vedno piše vsak dan. Intervjuje namesto njega daje njegova žena. Zadnji je bil objavljen v Observerju, potem ko je Solženicin objavil jezen članek, v katerem kritizira Busha, ki je pred kratkim položil venec pred spomenikom ukrajinskih žrtev lakote v letih 1932 in 1933. Kot je napisal Solženicin, takrat za lakoto niso umrli samo milijoni Ukrajincev, ampak tudi milijoni drugih, zato ni mogoče govoriti o genocidu nad Ukrajinci, ker stradež ni bil naperjen proti njim. Morda bi kdo mislil, da Složenicin ne mara Ukrajine, kar pa ni res, saj je po materi Ukrajinec.

gibanja. Veličina njegovega genija se kaže v slikah, grafikah in kipih pa tudi skozi knjige, scenografije, kostume in filme.

Zgodovinsko potovanje Rusko vesoljsko plovilo Sojuz je z ruskima kozmonavtom Sergejem Volkovom in Olegom Kononenkom ter prvo južnokorejsko astronautko Yi So Yeon z Bajko-

nurja poletelo proti Mednarodni vesoljski postaji (ISS). Ruska televizija je v živo prenašala posnetke iz notranjosti plovila. Južnokorejska bioinženirka Yi, ki je po podatkih ameriške vesoljske agencije Nasa z 29-letni tudi najmlajša ženska astronautka, je izrazila upanje, da bo njeno zgodovinsko potovanje spodbudilo vnovično združitev razdeljenega Korejskega polotoka, hkrati pa upa, da bo njen polet spodbudil znanstveni razvoj v Južni Koreji. Sporazum med južnokorejsko vlado in Rusijo o sofinanciranju poleta v

zameno za Yijino sodelovanje je vreden 20 milijonov ameriških dolarjev (12,7 milijona evrov).

Stop alkoholu V italijanski deželi Veneto je začela veljati popolna prepoved prodaje alkohola med 2. in 6. uro zjutraj. Prepoved vključuje tako trgovine kot diskoteke, bare, restavracije, pube, bencinske črpalke in zasebna društva. Zakon, ki na novo opredeljuje prodajo alkohola v deželi Veneto, so sprejeli oktobra lani. Kršilci bodo morali plačati od 1.000 do 6.000 evrov kazni. Novi uredbi odločno nasprotujejo lastniki lokalov. Kot je poudaril lastnik priljubljene diskoteke v Padovi, se bo s prepovedjo prodaje alkohola v lokalih, tudi diskotekah, drastično znižalo število obiskovalcev.

Vrnili ukradeno Umetniški muzej Grand Rapids bo Italiji vrnil dve panelni sliki iz 14. stoletja, potem ko so odkrili, da sta bili pred več kot stoletjem ukradeni iz cerkve v pokrajini Abruzzo. Muzej je sliki odkupil leta 1947 od newyorške galerije, ne da bi vedel, da sta bili ukradeni. Sliki sta v muzeju na ogled do 4. maja, nato pa ju bodo vrnili Narodnemu muzeju Abruzzo. Odločitev za vračilo del je sprejel pristojni odbor muzeja s tajnim glasovanjem. »Vračilo slik domovini ni le najbolj zakonita odločitev – je

tudi edina prava,« je v izjavi zapisal predsednik odbora.

Stradivarke Violino, ki jo je v 18. stoletju izdelal Antonio Stradivari, so pri avkcijiški hiši Christie's prodali za 1,27 milijona dolarjev. Stradivarijeva violina je bila v lasti lani preminule violinistke in pianistke Barbare Penny, zato so inštrument imenovali kar »penny«.

1729, znano pod imenom »hammer«, so leta 2006 pri Christie's prodali za 3,5 milijona dolarjev (2,22 milijona evrov). Po trditvah dražiteljev je bila to rekordna cena za glasbeni inštrument.

Ponarejeni bonboni

Sodišče v Pekingu je odločilo, da bo moralo kitajsko podjetje Montresor plačati odškodnino italijanskemu izdelovalcu konditorskih izdelkov Ferrero zaradi ponarejenih čokoladnih bonbonov. Kitajci so ponarejene bonbone »Tresor Dor« zavili v zlate papirčke in jih prodajali v embalaži, ki je zelo spominjala na Ferrerovo bonboniero rocher. Montresor mora v skladu z odločitvijo sodišča Italijanom plačati simbolno odškodnino v višini 50.000 evrov in ustaviti proizvodnjo spornih čokoladnih bonbonov.

Vir: STA

TUJI TISK

Liberation

Vse o genocidih

Pariški inštitut političnih znanosti je 3. aprila odprl brezplačno omrežno enciklopedijo, ki je posvečena analizi množičnega nasilja v 20. stoletju. Projekt je nastal pod vodstvom Jacquesa Semelena skupaj s štirideseti-

mi francoskimi in tujimi raziskovalci ob podpori študentov. Enciklopedija na enem mestu združuje različne podatke in s pomočjo različnih disciplin, antropologije, zgodovine, politologije in sociologije, združuje različne pristope: raziskavo konkretnih primerov, kronološke raziskave in drugo. Podaja izčrpno zgodovinsko interpretacijo dejstev, ki so jih natančno preverili. Internetna enciklopedija ima prednosti pred papirnatostjo, saj je po njej lažje listati, lažje jo je posodabljeti in dopolnjevati, poleg tega pa je dostopna širši publiki, predvsem mladim.

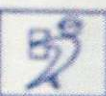
Daily Telegraph

Dečki in igrače

Dečki se raje igrajo z avtomobilčki in ne s punčkami, to pa zaradi bioloških razlik med spoloma in ne zaradi stereotipov, ki jim jih je privzgojila družba, pravijo znanstveniki. Raziskovalci, ki so opazovali mlade samce opic,

so odkrili, da imajo tudi ti raje avtomobilčke in ne dekliskih igrač. Živalim, opicam rhesus, so ponudili dve vrsti igračk: avtomobilčke in druge transportne igrače ter mehke igrače, kot so medvedki. Zanimivo je bilo to, da so se samci bolj zanimali za igrače s kolesi, samice pa za obe vrsti igračk približno enako. Vzroki so, kot rečeno, v psihologiji. Za poskus na opicah so se odločili, ker je njihovo vedenje veliko manj pogojeno z družbo kakor pri otrocih. Razlike se pri ljudeh zaradi vpliva družbe le še povečujejo.

InterEuropa[®]

Globalni logistični servis

60
let

Mag. Andrej Lovšin

Naš cilj je postati najboljši logist v JV Evropi

D. V., foto: Gregor Pohleven

Mag. Andrej Lovšin je predsednik uprave Intereurope, d. d. Leta 1990 je formiral in štiri leta vodil vojaško varnostno-obveščevalno službo. V letu 1995 je ustanovil podjetje, v katerem je bil kot direktor zaposlen do leta 2000, ko je v vladi Andreja Bajuka postal sekretar Sveta za nacionalno varnost. Leto zatem je prevzel vodenje Centra za strateške študije na ministrstvu za obrambo. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je magistriral leta 2004. Od januarja 2006 vodi upravo družbe Intereuropa, d. d.

So rezultati družbe v skladu z načrti? Ste z njimi zadovoljni?

Mandat sva z namestnikom Zvezdanom Markežičem nastopila 17. januarja 2006 in v mesecu aprilu opravila približno polovico mandata, tako da lahko že naredimo analizo dela uprave, ki je v poletnih mesecih 2006 dobila še tretjega člana, Ondino Jonke, delavsko direktorico. Menim, da uprava uspešno ureničuje zastavljeno vizijo in strategijo razvoja koncerna Intereuropa. O tem pričajo številni rezultati, predvsem na finančnem področju. V minulem letu smo ustvarili 235,5 milijona evrov čistih prihodkov od prodaje in 26,5 milijona evrov čistega dobička. Od tega je dobiček iz poslovanja (iz osnovne dejavnosti) znašal 12,8 milijona evrov, medtem ko se preostali del nanaša na prodajo deleža Banke Koper. A že teh 12,8 milijona pomeni glede na leto 2006 skoraj dvakratni znesek dobička iz osnovne dejavnosti. Tudi številna vlaganja v infrastrukturo, ki jih je od mojega prihoda v Intereuropo skupno okoli 150 milijonov evrov, se že vračajo.

Danes ima koncern Intereuropa z 2.671 zaposlenimi (na zadnji dan preteklega leta) v obvladujoči družbi Intereuropa, d. d., ter 22 odvisnih družbah v 12 državah (vključno z Avstrijo, kjer je družba v ustanavljanju) prek 2,2 milijona m² manipulativnih površin oziroma lastnih zemljišč, od tega prek 223.000 m² skladišč. Vse to je večinoma odplačano, v naši lasti; imamo več kot 600 lastnih tovornjakov in drugih dostavnih vozil. Nepremičninsko smo med podobnimi podjetji zanesljivo eno najbogatejših logističnih podjetij v srednji

oziroma JV Evropi. Naš cilje je, da do leta 2011 postanemo najboljši in najpomembnejši logist v JV Evropi. Smo na dobri poti, da to dosežemo. To potrjujejo rezultati.

Vrednost delnice IEKG od avgusta 2007 vztrajno pada – so po vašem mnenju razlogi samo v vsesplošni stagnaciji trga in kakšne so vaše napovedi gibanja tečaja v prihodnje?

Lansko leto je bilo na Ljubljanski borzi približno do jeseni zaznamovano s pričakovanji in ugibanji glede mogočih prevzemov, vstopov tujih velikih delniških družb in z morebitno prodajo državnih deležev Kada in Soda, ki imata v naši lastniški strukturi 9 in 6 odstotkov. Strma rast je v obdobju januar–junij vrednost Intereuropine delnice povečala za 100 odstotkov. V začetku julija 2007 smo zabeležili do sedaj najvišjo vrednost enotnega tečaja delnice IEKG v višini 51,07 evra. Zgodba o združevanju slovenskih logistov, povezovanju z družbo Deutsche Bahn in drugimi morebitnimi partnerji je jeseni potihnila. Tudi njen umik iz medijev je na borzo prinesel mrtvilo, Intereuropine delnice so začele izgubljati ceno. Ne samo naše, vsi smo se soočili s tem. Obračun ob koncu leta 2007 izkazuje, da je delnica Intereurope v letu 2007 pridobila 48,7 odstotka; na zadnji dan v letu je bila vredna 37,93 evra, kar je še zmeraj zelo velika rast delnice. Slednjo sta omogočila tudi realizacija ciljev in poslovni rezultati, ki si jih je uprava zadala za leto 2007. Odprli smo dva pomembna logistična centra na naših strateških trgih – v Dobanovcih pri Beogradu in v Samoboru pri Zagrebu, še bolj smo povezali sistem 23 družb koncerna Intereuropa med seboj, za 3 do 4 odstotke smo povečali produktivnost. Leta 2008 se je naša delnica na borzi stabilizirala med prvimi. V tem letu je delnica IEKG padla za približno 15 odstotkov, medtem ko je bil padec borznega indeksa približno 25-odstoten.

Menite, da Intereuropa potrebuje oziroma bo potrebovala strateškega partnerja? Ste že dobili kakšno ponudbo v zvezi s tem (nekaj se omenjata Norbert Dentressangle in Schenker)? Kakšna je verjetnost morebitne-ge prevzema?

Koncern Intereuropa tudi v letu 2008 re-alizira lastno vizijo in strategijo razvoja, ki jo je odobril nadzorni svet ob nastopu nove uprave januarja 2006. Glavni cilj te vizije in strategije je, da koncern Intereuropa postane do leta 2011 vodilno logistično podjetje v JV Evropi. Vsi naši projekti nas uspešno vodijo k temu, da postanemo najboljši, naj-uspešnejše logistično podjetje v jugovzhodni Evropi. Koncern ima danes skupaj z delniško družbo 23 družb v 12 državah (vključno z Avstrijo, kjer je družba v ustanavljanju) z 2671 zaposlenimi. Sedanja mreža in projekti, ki jih imamo, zagotavljajo, da lahko koncern tudi do leta 2011 ostane v takšni lastniški strukturi, kot jo ima sedaj. Naš največji lastnik je z 24,8 odstotka Luka Koper, ki pa ni samo naš lastnik, ampak tudi naš strateški partner. Z Luko Koper ustvarimo kar 40 odstotkov poslov oziroma prometa z blagom, ki prispe v koprsko pristanišče. Večji del tega so avtomobili, prek sto tisoč. Druga dva lastnika sta paradžavna sklada Kad in Sod, tem sledijo še drugi, pretežno manjši lastniki. Kolikor se država odloči, da svoje deleže proda, jih bo pač prodala tistemu, ki bo zanje največ ponudil. Uprava Intereurope upa, da bo morebitno kupec z naklonjenostjo gledal na razvoj in na zastavljene projekte v koncernu.

Je ideja slovenskega logističnega holdinga še vedno aktualna? Kakšna so vaša pričakovanja in napovedi glede tega?

V Intereuropi smo mnenja, da je logistični holding v Sloveniji na neki način že vzpostavljen. Vzpostavljen je skozi močno poslovno oz. projektno sodelovanje. Intereuropa letno skozi Luko Koper letno prepelje več kot sto tisoč avtomobilov. Večji del teh avtomobilov je od našega drugega strateškega partnerja, General Motors. Te avtomobile ne le raztovarjamo, skladiščimo, natovarjamo, preto-varjamo, ampak jih tudi transportiramo po železnici. Pri tem v prvi vrsti uporabljamo zmogljivosti Slovenskih železnic; avtomobile natovarjamo na vagone in jih z vlakovno kompozicijo, pri kateri se na slovensko-madžarski meji zamenja lokomotiva, prepeljemo do logističnega terminala v kraju Tuzser ►

Pri projektu v Čehovu, 2500 kilometrov od nas, naše podjetje na ruskem trgu dela za ameriško podjetje.

► med madžarsko in ukrajinsko mejo, kjer jih raztovarjamo in natovarjamo na rusko vlakovno kompozicijo, ta pa jih iz Tuzserja prepelje v naš novi logistični center, ki leži v Čehovu v predmestju Moskve. Iz tega primera vidimo, da projektna in poslovna povezava med Luko Koper, Intereuropa in Slovenskimi železnicami v praksi deluje zelo dobro. Kar se tiče večje kapitalske povezave med temi tremi logisti, se postavlja vprašanje, ali imamo vsi ti trije toliko kapitala, da bi se medsebojno kupovali, oziroma bi bilo pametneje iti v druge, nove projekte, ki prinašajo večjo dodano vrednost, in v ta holding spustiti nekoga, ki je kapitalsko, logistično, marketinško in v vseh drugih elementih veliko močnejši od nas. To je predvsem vprašanje za lastnike Intereurope in Luke Koper, ne toliko za upravo in predsednika uprave. Ta ima v prvi vrsti nalogo, da realizira poslovne cilje, realizira cilje čistih prihodkov, dobička in druge parametre. Kar se tiče omenjenega povezovanja s strateškim partnerjem iz ene od zahodnih držav, je treba poudariti, da so tukaj predvsem na potezi partnerji, ki načrtujejo vstop na slovenski trg logističnih storitev, in lastniki.

Kakšni so vaši najpomembnejši strateški cilji v prihodnje?

Kar se tiče širitve na nove trge, imamo v načrtu konsolidacijo na trgih JV Evrope in že v tem letu odprtje podjetja v Albaniji. Postavljene pa smo tudi pred nove izzive v Romuniji in Bolgariji, za katere računamo, da jih bomo realizirali do 2011. Poleg Rusije smo usmerjeni tudi v Ukrajino. Železniški transport že po-

teka in bo potekal prek Madžarske in Ukrajine, kjer smo navzoči v Užgorodu, začasni logistični terminal pa imamo v Tuszerju, prav tako smo navzoči v Kijevu, kjer v prihodnjem letu načrtujemo graditev manjšega logističnega centra. Naše oči so uprte tudi v Odeso, in sicer v vzpostavitev druge železniške komunikacije in povezave z Moskvo – med Odeso, Kijevom in Moskvo. Prav tako načrtujemo vzpostavitev železniške komunikacije med St. Peterburgom in Moskvo. Velik poudarek v drugem delu mandata bo na avtomobilski logistiki. Avtomobilska logistika je za nas področje, na katerem ima Intereuropa že več kot desetletne izkušnje, ki izhajajo prav tako iz Kopra. Avtomobilska logistika je področje, ki zaradi svoje kompleksnosti ne dovoljuje, da bi nam manjši tekmeči ogrozili posle in projekte. To bomo razvijali v še kakovostnejšo storitev; kot nadgradnjo razvoja železniške poti koncern intenzivno dela na področju kontejnerske logistike. Po vzpostavitvi avtomobilskih prevozov in povezave na področju avtomobilske logistike med Koprom in Moskvo, med Odeso in Moskvo, med St. Peterburgom in Moskvo bomo namreč naredili naslednji korak – del teh svojih logističnih centrov bomo razširili tako, da bomo lahko v njih manipulirali tudi s kontejnerji in imeli v njih kontejnerske terminale. Skratka, nadaljnja vizija razvoja temelji na obstoječih poslih in veliki širitvi na področju avtomobilske in kontejnerske logistike.

Ocenjujemo, da bomo na Hrvaškem kmalu dosegli zadane širitvene cilje. Blizu ciljem smo tudi v BiH, kjer smo dejansko zelo navzoči v muslimanskem delu, manj pa v Repu-

bliki srbski. Krepitev v BiH bomo nadaljevali, s tem da želimo Bosno v logističnem smislu še bolj povezati s Hrvaško, Črno goro, Kosovom, Srbijo in z Makedonijo. Želimo obvladovati blagovne tokove med republikami nekdanje Jugoslavije, tako da blago potuje z našimi transportnimi sredstvi ali s kapacitetami naših kooperantov prek naših mejnih izpostav v naše logistične centre do kupcev. In prav pri tem povezovanju je koncern sedaj pred velikim izzivom. Intereuropa ne želi povezati med seboj le držav nekdanje Jugoslavije, temveč želite povezati tudi z državami srednje Evrope. Usmerjeni pa smo tudi na vzhod; koncern torej lahko poveže tako srednjo Evropo z JV Evropo in obe geografski območji z vzhodom. Prednosti koncerna pred konkurenco so torej sinergija in profesionalni odnos do kupcev, tradicija in vse tisto, po čemer je Intereuropa znana skozi 60 let obstoja in poslovanja na tem geografskem območju.

Ali obstaja verjetnost, da bi nadzorniki na prihodnji seji, ki bo 17. aprila (intervju je potekal v petek, 11. aprila, op. a.), razpravljali tudi o vaši zamenjavi?

Predvsem se je treba zavedati, da sem v naši državi zelo znana medijska oseba, kar je včasih dobro, včasih slabo. Okoli mene se od 90. let naprej spletajo različne resnične in neresnične zgodbe. Zgodba o zamenjavi spada med te druge. Uprava se strokovno, odgovorno in profesionalno pripravlja na vse seje nadzornega sveta. Za sejo 17. aprila že imamo dnevni red in iz njega izhaja, da se o tej točki ne bo razpravljalo. Poudariti je treba, da je ta uprava kot vsaka druga prek nadzornega sveta odgovorna lastnikom za realizacijo poslovnega rezultata in za zakonito, strokovno in profesionalno delo. Z vso odgovornostjo kot predsednik uprave trdim, da je delo Intereuropine uprave strokovno, profesionalno in takšno, da si lahko zagotovi zaupanje nadzornega sveta, da vodi koncern do konca mandata. Pred nami so tako pomembni projekti, nekateri od njih so v teku, da bi zamenjava uprave brez tehtnih in argumentiranih razlogov naredila veliko škodo posameznim projektom, predvsem pa projektu, ki ga izvajamo v Ruski federaciji.

O naložbi Moskva-Čehov se veliko govori. Bi se odločili za to investicijo, če bi študije že na začetku pokazale sedanjo vrednost približno 123 milijonov evrov?

Moram poudariti, da sem kot predsednik uprave najbolj odgovoren za poslovanje celotnega koncerna skupaj s hčerinskimi družbami vred. Na meni je največje breme odgovornosti in ga tudi sprejemam. Kritike poskušam zavrniti argumentirano. Uprava je ves čas izvajanja projekta v Ruski federaciji tekoče obveščala nadzorni svet. Naj povem, da smo danes na ruskem logističnem trgu navzoči

z zgodbo, za katero mislim, da je enkratna priložnost. Gre za to, da 2500 kilometrov od nas slovensko podjetje na ruskem trgu dela za ameriško podjetje. Skratka, to je izziv, ki je vreden vseh velikih prizadevanj uprave za realizacijo tega projekta. Januarja 2006 je nadzorni svet Intereurope odobril upravi Intereurope nakup zemlje in začetek prve faze graditve logističnega centra v Čehovu v skupni vrednosti 44,7 milijona evrov. V tem času je bila narejena ocena celotnega projekta, ki je znašala 61,5 milijona evra. Ta vrednost je bila dobljena na podlagi logističnih projektov, ki jih je uprava Intereurope pred tem izvajala na območju Srbije in Hrvaške, s pribitkom 20 odstotkov zaradi pričakovanih višjih stroškov. Po odobritvi in po nakupu zemljišča smo začeli pridobivati soglasja in zbirati ponudbe potencialnih izvajalcev. Pridobili smo tudi nove zahteve strateškega partnerja, družbe General Motors. Koliko stanejo nekatera od soglasij, smo izvedeli šele v jesenskih mesecih. Del teh soglasij je bil povezan z novimi zahtevami strateškega partnerja General Motors. Tako je bila recimo postavljena zahteva, da v jesenskih, zimskih in spomladanskih mesecih General Motors ne želi hraniti avtomobilov na makadamu. Zahtevali so tudi, da mora biti avtomobilski terminal poleg ograje zavarovan še s kanalom in da mora delovati 24 ur na dan. To je pomenilo, da smo morali celotno površino logistično urediti tako, da smo vso infrastrukturo pripravili na nove zahteve; za manipuliranje avtomobilov bomo potrebovali tri železniške tise, ne samo enega, urediti moramo odtok vode, lovilce olj, narečiti popolnoma nov načrt elektrificiranja ... Pojavile so se tudi zahteve po 100-odstotno večjih skladiščnih zmogljivostih in po spremembi preostale infrastrukture ter podpornih objektov. Tako smo na koncu prišli do številke 88 milijonov evrov za infrastrukturo; če prištejemo še nakup zemljišča – 35 milijonov evrov, pridemo do okoli 123 milijonov evrov. Od prvotne vrednosti, ki je bila narejena na podlagi ocene, se je projekt podražil za 100 odstotkov. K sreči so tudi prihodki veliko večji, saj samo na avtomobilskem terminalu dobimo za avtomobil, če primerjamo prihodke v Luki Koper, petkrat več. Pričakujemo, da bodo prihodki na področju avtomobilske logistike med 6 in 7 milijoni evrov. Prav tako predvidevamo, da bodo prihodki na področju skladiščenja med 5 in 6 milijoni evrov. Pri obeh dejavnostih pa načrtujemo okrog milijon evrov stroškov. Pri tretji dejavnosti, železniškem transportu, računamo, da bomo za prevoz 75 tisoč avtomobilov iz Luke Koper in 50 tisoč iz Kalinigrada ter drugih krajev imeli okrog 50 milijonov evrov prihodka. Zaslužek od voznin je tukaj le nekajodstoten. Pri četrti dejavnosti, kopenskem transportu, načrtujemo od 2 do

3 milijone evrov prihodka; tukaj ni velikih dobičkov. Največ zaslužka si ometamo iz pete dejavnosti. Gre za to, da za logistični center Čehov pridobimo carinsko izpostavo. Carinska izpostava bi pomenila, da bi se investicija v višini 123 milijonov evrov povrnila veliko prej kot v enajstih letih, kot je sedaj ocenjeno po realistični študiji. Na podlagi vseh teh elementov je uprava sprejela odločitev, da s projektom nadaljuje, da bo že v septembru izpolnila zahtevo družbe General Motors in ji omogočila parkiranje vozil na 10 hektarjih. Če v juliju in avgustu ne bi intenzivno začeli z zemeljskimi deli, septembra ne bi mogli urediti približno 20 hektarjev površin in na parkiranje sprejeti okoli enajst tisoč avtomobilov. V lanskem letu smo izpeljali manipuliranje s 40.000 vozili. Ta velika odgovornost do strateškega partnerja, ki je pomemben partner tudi v Koprju, je vodila upravo in njenega predsednika, da smo začeli izvajati ta projekt. Seveda smo se ves čas v obdobju teh 6 mesecev usklajevali z nadzornim svetom.

Logistični holding je na neki način vzpostavljen že skozi močno poslovno oz. projektno sodelovanje Luke Koper, Slovenskih železnic in Intereurope.

So kakšne novosti glede kriminalistične preiskave Intereurope East? So vam zasežene računalnike že vrnili? Je ta preiskava kakorkoli vplivala na poslovanje?

Gre za skladiščenje in prevažanje klimatskih naprav, ki smo ga med letoma 2000 in 2006 opravili za podjetje, za katero je nedavno v javnost prišla informacija, da ne plačuje ustreznih carin in davščin. Razen tega, da smo skladiščili in prevažali blago, to z nami

oziroma Intereurope East, našim moskovskim podjetjem, nima nobene zveze.

Naj se za konec na kratko dotakneva nekaterih drugih tem. Kot vsako predvolilno leto se tudi letos obuja t. i. trgovina z orožjem. Ali je ta tema politično instrumentalizirana?

Lahko rečem edino to, da je ekipa, ki je izpeljala projekt osamosvojitve in ki tudi danes opravlja razne odgovorne funkcije v naši državi, vse projekte vodila odgovorno in zakonito. Zgodbe, ki se želijo znova odpreti, menim, da so za državo Slovenijo neproduktivne. Prav tako je neproduktivno povezovanje takratnih dogodkov in aktivnosti z aktualnimi projekti. Moje osebno mnenje je, da slovensko državo čakajo veliko pomembnejše naloge. Gospodarstveniki se jih resno lotevamo, prav tako pa tudi slovenska politika, ki uspešno vodi Evropsko unijo.

V času osamosvajanja ste vodili varnostno-obveščevalno službo pri MORS. Kako vidite lansko dogajanje, povezano z afero Sova?

Moje aktivnosti so usmerjene k izvajanju strategije koncerna Intereurope in kot gospodarstvenik težko ocenim lansko dogajanje na področju, za katerega sprašujete. Kar se tiče moje dejavnosti na drugih funkcijah, menim, da je potrebno na vseh področjih dela vpeljati zakonitost in vse tiste standarde, ki veljajo tudi v EU. S podrobnostmi nisem seznanjen, vendar menim, da se s sedanjim vodstvom Sove zadeve dobro urejajo in so se v veliki meri že uredile.

Aktivno ste sodelovali pri nastanku slovenske države. Kako ocenjujete današnji gospodarski in politični položaj Slovenije? Ali je naša država na pravi poti?

Slovenija je nedvomno zgodba o uspehu. In za to smo prav gotovo zaslužni vsi državljani in državljanke Republike Slovenije. Vsak je prispeval svoj delček k tej zgodbi o uspehu. Menim, da je slovenski narod dosegel tisto, o čemer so skozi zgodovino sanjale generacije pred nami. Imamo lastno državo, ki je danes

del Evropske unije, imamo državo, ki nam je lahko v ponos – tudi mi, gospodarstveniki, to pri svojih projektih velikokrat izrabljamo. Menim, da je sodelovanje med gospodarskimi strukturami naše države in državnimi organi dobro ter da vsi delamo za iste cilje, to je, da gre Sloveniji še naprej tako dobro, kot nam je šlo v zadnjih letih.

(Intervju je v celoti objavljen na spletni strani www.demokracija.si)

Desetega novembra 2007 so pod Storžičem izkopali štiri žrtve iz Strahinja pri Naklem.

Pokop strahinjskih žrtev

Ivo Žajdela

V soboto, 29. marca, so na pokopališču v Naklem pokopali štiri žrtve partizanskega nasilja, ki so jih novembra lani izkopali visoko v pobočju Storžiča. Iskali so šest žrtev, a posmrtnih ostankov dveh še niso našli.

Petra Praprotnika s Police pri Naklem je 2. avgusta 1944 aretiral in umoril okrajni komite Komunistične partije Naklo. Pet Strahinjcev je 21. avgusta aretiral partizanski Gorenjski odred, pri njihovem umoru pa so bili navzoči predstavniki političnega vodstva okrožja Kranj Milan Janežič, Alojz Snedic - Vrabc, Dušan in

verjetno Jože Lukežič iz Gorenjskega odreda.

Umor s krampom Partizanska pisca Ivan Jan in Ivan Križnar sta kljub temu javno zanikala, da bi bili pri umoru udeleženi borci Gorenjskega odreda in politični voditelji. Križnar poskuša umor pripisati Vojski državne varnosti, komunistični milici

torej. Dokumenti Ozne, komunistične politične milice, pa natančno povedo, da z umori niso povezani, prav tako tudi ne Tone Tičar - Dvorjan, načelnik Ozne za Naklo-Preddvor, ne Pavle Kavčič - Miha, načelnik Ozne za okrožje Kranj, ne njuni nadrejeni niso storili prav ničesar, da bi bili morilci kaznovani.

Praprotnikovi otroci so za pripoved izvedeli posredno od nekoga, ki je bil pri umoru; očeta so privezali za drevo, ga mučili in pobili s krampom. Po izjavah nekaterih naj bi bili krvniki pet domačinov iz Strahinja z verigo privezali k bukvi in jih mučili.

S takim »zaslišanjem« se da iz zaslišanega izvleči tisto, kar zasliševalec hoče slišati.

»Krivda« nedolžnih Človeško je, da se vedno vprašamo po krivdi »obtoženega« ali »obsojenega«. Pri žrtvah partizanskih zločinov je navadno tako, da ni (bilo) nobene krivde. Tudi pri strahinjskih žrtvah je bilo tako. Vas Strahinj leži tik ob velikem gozdnem območju Udin boršt, kjer so se pogosto skrivali partizani. Leta 1944 se jim ni gojilo dobro. Tudi zaradi umorov je proti njim nastal velik pritisk. Partizanske enote, politična

Radio Krka
106.6 MHz

vodstva in njihove sodelavce so zelo ogrožale tako okupatorske kot domobranske enote. Pritisk se je povečal zaradi naraščanja števila domobranskih enot, saj je bilo njihovih postojank vse več. Številni partizani so dezertirali in se pridružili domobrancem. Poleg tega je bilo v Strahinju precej komunističnih aktivistov (terencev). Vse to je »zahtevalo« žrtve. Kot drugod po Sloveniji, so izbrali tiste, ki jim niso bili naklonjeni. To – nenaklonjenost – je bila vsa njihova »krivda«. Zato so jih ugrabili na domovih, mučili (»zasliševali«), nato pa umorili.

Rasizem in revščina Pet umorjenih je zapustilo osem otrok, dva sta bila rojena po umoru očetov.

Partizanski umor enega ali več družinskih članov je poleg zločina in tabuja, izrečenega nad zločinom in njegovimi žrtvami, sprožil nadaljnje nič manj nasilno oblastno in nadčloveško izživljanje nad sorodniki žrtev: ropanje in zaplembe premoženja, izkoriščanje, zasramovanje, zapostavljanje, političnopolicijsko nadzorovanje, izživljanje vsakovrstnih oblasti – od lokalne do šolske, od sociale do zaposlovanja, od davkarije do sodnije – nad sorodniki, pojasnjuje zgodovinar Jože Dežman, ki je raziskal okoliščine smrti šestih žrtev z območja Naklega. Zlasti vdove in sirote so bile obsojene na neizprosni boj za preživetje. Ta vsakodnevni boj zoper krivice in žalovanje za možem sta marsikatero žensko pripeljala na rob obupa.

Družine tistih, ki so jim partizani med vojno umorili sorodnike, so doživljale enake krivice (rasistično zapostavljanje in onemogočanje normalnega življenja) kot družine tistih, ki jih je titoizem pomoril po koncu druge svetovne vojne, vendar po sedanji zakonodaji nimajo pravice zahtevati odškodnin.

Mamo Marijo Uranič in hčerko Maro so leta 1949 aretirali, ker naj bi bili sodelovali z ilegalci, ki so iz Avstrije prihajali v domovino. Mara ml. je bila dve leti zaprta v Rajhenburgu. Vrhovno sodišče Republike

Slovenije je 11. maja 2000 ugodilo zahtevku za varstvo zakonitosti ter Marijo Uranič st. in ml. oprostilo obtožb, na podlagi katerih sta bili 23. junija 1949 obsojeni. Mari ml. je Komisija za izvajanje zakona o popravni krivic 8. maja 2001 priznala status politične zapornice.

Najprej umor, potem rop Takoj po umoru so začele na dan prihajati partizanske laži. K ženama Stegnarja in Praprotnika so partizanski terenci prihajali po razne stvari, češ da jih potrebujeta, čeprav sta bila tedaj že ubita. Na partizanski strani je okoliščine dogajanja in odgovorne za usodo šesterice neposredno poznalo vsaj več deset ljudi, posredno še mnogo več.

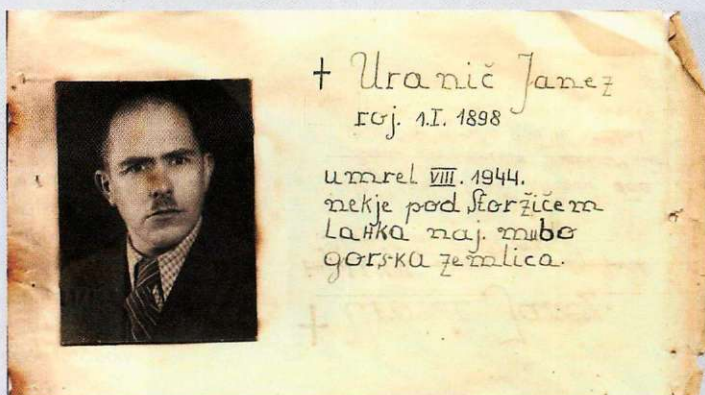
Da so bili odvedeni Strahinjci pobiti, so sorodniki izvedeli iz zapisa v *Slovenskem domu* 30. decembra 1944, ko je partizanski dezertar Janko Studen dejal, da so jih »za Veliko Poljano postrelili«. Ko so vdove poleti 1945 Vinka Hafnerja na sestanku vprašale za može, jih je na-

Žrtve partizanskega zločina so bile 63 let zakopane visoko pod Storžičem.

potil na Ozno. Šle so na Ozno. Eden od oznovcev je že začel zapisovati, kaj se je zgodilo, ko je prišel drugi in se pridružil, češ kaj bodo zdaj začeli svoje zapirati. Marija Uranič je nato dodala: »Poštene ljudi ste pobili, lumpom pa vlado dali.« Oznovec ji je zagrozil, naj ponovi, če si upa, ona pa ga je zavrnila, da mu je že enkrat povedala in da ne bo ponavljala.

Zločinec in žrtev Ko je Praprotnikova vdova po letu 1950 dala vpisati moževo ime na spomenik, kot datum smrti pa je navedla 3. avgust 1944, je imel obrtnik, ki je vliil betonski spomenik, velike težave z borčevsko organizacijo, saj so mu grozili, da mu bodo vzeli obrt. Stegnarjevo hčerko in sina je leta 1957 in 1990 Franc Fister (pobite je »mobiliziral«) tožil, ker sta ga spraševala, kje ▶

Janez Uranič

Peter Praprotnik

Peter Stegnar

Franc Kuhar

Jernej Kisovec

► je končal njun oče. Vendar se je kljub komunističnemu tabuju marsikaj le izvedelo. Na primer to, da je Uranič med potjo poskušal pobegniti in da je Stegnar poskušal pobegniti na morišču, a je pri tem padel v prepad.

Ena od žensk, ki so bile na vsakem sestanku komunističnih aktivistov, kjer se je odločalo o usodi peterice, je dejala, da na sestanku niso bili enotnega mnenja; nekaj jih je bilo za to, da jih pobijejo, nekaj ne. Tako so po aretaciji poslali dve kurirki za partizani, da bi povedali, da aretiranih ne smejo ubiti. Pa so jima rekli, da sta prišli prepozno.

Izkop štirih žrtev Jože Kuhar je za kraj grobišča izvedel po letu 1960 v gostilni na Beli, vendar mu ga neznanec ni bil pripravljen pokazati, sam pa ga ni našel. Kje je grobišče, je leta 1990 povedal Ivan Markič iz Bašlja. Njemu je to na smrtni postelji povedala njegova mama, partizanska sodelavka. Grobišče leži na pobočju Storžiča, ob poti Lovrenc-Poljana, na višini okoli 1200 metrov. Leta 1990 je Markič spremljal pod Storžič Marijo Uranič, Zofijo Celar, njeno hčer Mojco Mauer, Zvoneta in Milko Vidic ter Ano Drolc.

Na pokopališču v Naklem so 26. avgusta 2000 postavili spominsko ploščo, s čimer so umorjeni skupaj s še 32 drugimi zamolčanimi žrtvami druge svetovne vojne in revolucije v Naklem dobili simbolni grob.

Svojci pa niso imeli miru. V *Gorenjskem glaslu* so ob obletnicah umora 22. avgusta 1994, 20. avgusta 1999 in 20. avgusta 2004 objavili osmrtnice s prošnjo, naj tisti, ki kaj vedo, povedo, kje je grob umorjenih.

Desetega novembra 2007 je pod Storžič odšla skupina sorodnikov in simpatizerjev, med njimi je bil zgodovinar Jože Dežman, ki vodi vladno komisijo za ureditev grobišč žrtev revolucije. Izkopali so skeletne ostanke štirih žrtev. Že po posebnostih so sklepali, da so našli Jerneja Kisovca, Janeza Uraniča, Franca Kuharja in Toneta Rehbergerja. Dokončno identiteto žrtev je potrdila antropološka analiza dr. Petre Leben Seljak,

Na lobanji ene od žrtev se je ohranil zgodovinar partizanski »spominek«.

Štiri od šestih žrtev so 29. marca pokopali na pokopališču v Naklem. (Foto: Jože Pavlič)

Na pogrebni slovesnosti je govoril tudi zgodovinar Jože Dežman, ki je vodil izkop pod Storžičem. (Foto: Jože Pavlič)

Križ na bukvi ob »grobu«

opravljena pa je bila še molekularno-genetska identifikacija treh okostij, ki jih je na Inštitutu za sodno medicino opravila dr. Irena Zupanič Pajnič.

Pravica do imena in groba

Pogrebno mašo v Naklem je daroval msgr. Franci Petrič, pogrebni obred ob župnijski spominski plošči pa sorodnik ene od žrtev kanonik Janez Celar.

Franci Petrič je v nagovoru dejal, da »žrtvam izpod Storžiča priznavamo pravico do imena in groba, ki je temeljna civilizacijska norma. Srčno želimo, da bi lahko tako dejanje opravili tudi za Petra Praprotnika in Petra Stegnarja, katerih zadnje počivališče še zdaj ni povsem znano. To uro pa tudi molimo za vse: za tu navzoče žrtve okrutnega zločinškega dejanja; za njihove pokojne in žive svojce, ki so šli skozi pekel trpljenja, zaznamovanosti in ponižanj do današnjega dne kakor le malokdo med nami; pa tudi za tiste, ki so si zaradi slepote, hujskanja in laži v imenu ideologije zla nekega avgusta pred 64 leti vzeli pravico, ki pripada le Bogu – pravico vzeti življenje«.

Druga svetovna vojna je pri nas pomenila začetek nečesa, je dejal, kar se ni dogajalo nikjer drugje v takratni Evropi. Plemeniti izraz narodni osvobodilni boj je bil pri nas izrabljen za revolucijo in razredni boj pod vodstvom komunistične partije. V Sloveniji je bilo pobitih več Slovencev kakor okupatorjevih vojakov. Načrtno ubijanje uglednih ljudi, voditeljev in karizmatičnih osebnosti, ki bi ogrozile revolucionarne cilje, to resnico najbolj potrjuje. »Taki so bili štirje možje, od katerih se danes poslavljamo.«

Sprava pod Storžičem

Vse, ki jih bolj zanimajo zgodba o umoru Petra Praprotnika (1906) s Police pri Naklem ter Jerneja Kisovca (1886), Petra Stegnarja (1897), Janeza Uraniča (1898), Franca Kuharja (1912) in Toneta Rehbergerja (1920) iz Strahinja, se lahko z okoliščinami tragedije boljše seznanijo v knjižici *Sprava pod Storžičem*, ki jo je napisal Jože Dežman, izdala pa založba Družina. **D**

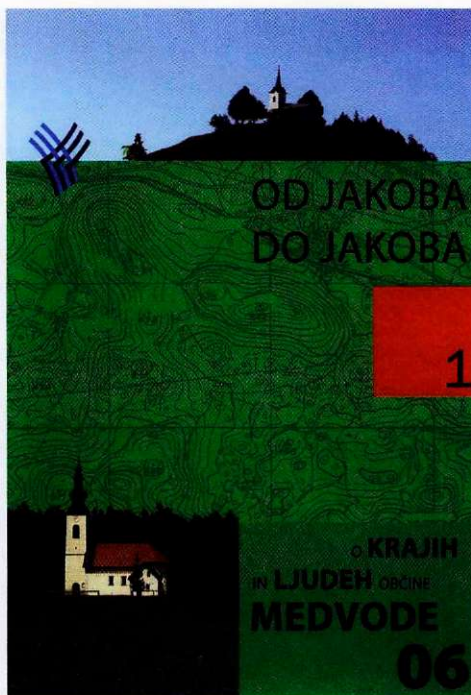
Od Jakoba do Jakoba

V. M.

Zgodovinsko društvo Medvode je izdalo prvi zbornik z naslovom *Od Jakoba do Jakoba*, v katerem so objavljeni različni prispevki o preteklosti in sedanjosti občine Medvode. Urednica zbornika je Alenka Vodnik.

Medvode z okolico so bile naseljene že zelo zgodaj, o čemer pričajo najdbe iz prazgodovinskih gradišč na Smledniškem hribu in Polhograjskih dolomitih ter ostanki rimske naselbine in grobov v Medvodah. Po dobi preseljevanja ljudstev so se na tem prostoru ustalila predvsem slovenska plemena, ki pa so po kratkotrajni državni samostojnosti kmalu prešla pod vpliv bavarske in pozneje karolinške frankovske države. Od tam se je v slovenski prostor širil vpliv germanskih fevdalcev, saj jim je cesar podeljeval obsežne posesti. Smlednik z okolico so dobili grofje Weimar-Orlamünde. Njihovi vazali so na Smledniškem hribu za varovanje svoje posesti in prometne poti od Kamnika proti Škofji Loki zgradili utrjen stolp. Sora z okolico je pripadala loškemu gospostvu, ki so ga dobili v fevd škofje iz bavarskega Freisinga, medtem ko so imeli gospostvo Goričane z okolico v posesti patriarhi iz Ogleja. Seveda so se lastniki teh posesti tudi menjali, med bolj znane mogočnike pa lahko štejemo še grofe Celjske, Andeške in Spanheime. V srednjem veku so se okoli gradov, zlasti v Smledniku in Goričanah, ter prafar, med katerimi je bila med prvimi ustanovljena v Sori, razvila lokalna središča, ki so vse do nedavnega ohranila svoj kmečki značaj.

Razvoj območja Medvod Same Medvode so postale pomembnejše šele ob koncu 15. stoletja, ko je cesar mestom Kranju, Radovljici in Trzinu dovolil zgraditi most čez reko Soro, ki je stal na mestu današnjega mostu ob stavbi občine v Medvodah, in za prehod reke pobirati mostnino. V 19. stoletju so v Medvodah pobirali tudi mitnino, dobili so železnico s postajo, pošto in hranilnico, v začetku prve polovice 20. stoletja pa zdravstveni dom in moderno hitro cesto Ljubljana–Kranj. S tem so bili postavljeni tudi temelji za začetek industrije, ki se je pridružila obratom papirnice v Goričanah s precej starejšo tradicijo. Pred prvo svetovno vojno je sicer v Medvodah začela delovati tovarna olja, med obema vojnama pa še tekstilna in mizarska tovarna. Te so skupaj z Donitom, ki je nastal po drugi svetovni vojni, predstavljale ogroditve sedanje industrije, ki je (z izjemo goričanske papirnice) zgoščena predvsem ob sotočju Save in Sore. Vse do sredine 20. stoletja se je večina

prebivalstva preživljala z delom v medvoških in kranjskih tovarnah pa tudi s kmetijstvom, z gozdarstvom in s čebelarstvom ali pa z domačimi obrtni, kot so kovaštvo, kolarstvo, sedlarstvo, ključavničarstvo, zidarstvo, čevljarstvo, krojaštvo, trgovina in gostinstvo, poleg tega pa še s pridelovanjem lanu in z izdelavo platna ter s pletenjem kit za slamnike. V medvoškem prostoru je bilo tudi veliko mlinov in žag, ne le ob Savi in Sori, pač pa tudi ob večjih potokih, predvsem v dolini Ločnice. V isti dolini velja omeniti rudnik svinca in živega srebra v Knapovžah, ki je deloval še po drugi svetovni vojni, medtem ko je bil v Zbiljah krajši čas manjši rudnik premoga. Med pomembne gospodarske in siceršnje pridobitve tega območja velja uvrstiti zgraditev medvoške hidroelektrarne, za jezom katere je v petdesetih letih 20. stoletja nastalo Zbiljsko jezero. To danes ob Polhograjskih dolomitih, kjer so se – tako kot v Medvodah – že v začetku 20. stoletja nekateri posamezniki preizkusili tudi s turizmom, predstavlja eno izmed pomembnejših turističnih središč na tem območju.

Občina Medvode Prve medvoške šole so bile ob župnijskih središčih v Smledniku,

Sori, Preski in na Topolu ustanovljene v 19. stoletju, pozneje pa še v Pirničah in na Svetju. Pred približno sto leti so nastala tudi gasilska društva v Sori, Zgornjih Pirničah in v Preski, pozneje pa v drugih manjših krajih.

Ob koncu prve svetovne vojne, po zatonu avstro-ogrškega cesarstva, so bile Medvode z okolico vključene v novo državo Jugoslavijo. Po njenem zlomu v aprilu leta 1941 je bila večina današnje medvoške občine vključena v nemško državo, le manjši del Polhograjskih dolomitov je pripadel Italiji. Meja med njima je potekala čez Sv. Katarino nad Medvodami.

Po osvoboditvi v maju leta 1945 je obveljala podobna teritorialna razdelitev kot pred letom 1941. Občina Smlednik je pripadla okraju Kranj, Sora z okolico, ki je bila del občine Zminec, okraju Škofja Loka, občina Medvode pa okraju Ljubljana okolica. Začetek leta 1955 pomeni prvo ustanovitev občine v sedanjem obsegu, saj so ji priključili tudi območje smledniške občine. Medvode so kot samostojna občina obstajale vse do leta 1963, ko so jo priključili občini Ljubljana Šiška, in zatem spet od leta 1995 dalje. Leta 2006 so bile Medvode razglašene za mesto.

Prvi občinski zbornik V tem uvodnem zborniku, saj nosi zaporedno številko 1, je objavljenih 21 prispevkov. Naj jih nekaj naštejemo: *Med gradišči in gradovi. Medvode in širša okolica v arheoloških obdobjih I.* (Andrej Gaspari), *Ich N. von Hertenberch vergich ... Vitezi Jeterbenški v zgodovinskih virih* (Jure Volčjak), *Kmet, ki je graščaku žvižgal* (Rado Radešček), *Listina o posvetitvi podružnične cerkve sv. Nikolaja na Jeprci* (Jure Volčjak), *Arhitekturni in zgodovinski oris dvorca Smlednik* (Franc Lazarini), *Kraji Občine Medvode na jožefinskih vojaških zemljevidih* (Aleksandra Serše), *Rudnik in Topilnica svinca v Knapovžah* (Ivan Mohorič), *Med Vikrčami in Verjem – demografski razvoj naselij od 1754 do 2002* (Jurij Šilc), *Zgodovina goričanske papirnice in tovarne celuloze ter obratov v Medvodah in na Verju* (Darko Cafuta), *Lan kot oljna rastlina* (Sinja Zemljčič – Golob), *Bačnikov Jaka iz Zavrha – rodovnik Jakoba Aljaža* (Jurij Šilc), *Stara domača hišna imena v Valburgi in Smledniku* (Lojz Tršan), *Razvoj šolstva v Medvodah* (Stanka Jernejc). ■

»Ameriški sen« po slovensko

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Janez Puch je slovenska različica ameriškega sna. Kmečki fant brez formalne izobrazbe in z nekaj novčiči v žepu, a obdarjen s podjetnostjo, pogumom in z vizijo, je ustanovil podjetje svetovnega slovesa.

Janez Puch, izumitelj in tovarnar

Morda je med vsemi Slovenci Janez Puch oziroma Johann Puch, kot ga poznajo po svetu, izpolnil slovensko različico »american dream«. Ta ameriški sen je klišejska zgodba o siromašnem,

komaj izobraženem, če ne celo popolnoma neizobraženem in nepismenem mladeniču iz kmečke družine, ki pa se je, bogato obdarjen s podjetnostjo, z delavnostjo, zdravo kmečko pametjo pa tudi inovativnostjo in s pogumom,

s svojimi rokami in z lastno pametjo mimo vseh formalnih ovir povzpел visoko nad tiste, ki jim je usoda pri rojstvu poklonila veliko boljše gmotne pogoje za življenje. Mladenič je postal vizionar in pionir; ustvarjalec, ki je iz nič

zgradil velik industrijski obrat. Janez Puch je torej iz nič ustvaril veliko tovarno, ki v okviru velikega koncerna, a deloma pod Puchovim imenom še dandanes posluje, čeprav je od smrti njegovega ustanovitelja minilo že skoraj celo stoletje.

Ključavničarski vajenec Družina Puh oziroma Puch je bila viničarskega rodu iz okolice Ptujja. Janezov oče Martin si je sredi devetnajstega stoletja v okolici zagotovil dokaj ugleden položaj. Čeprav je bil kajžar, si je z delom in s trgovsko spretnostjo pridobil lastno kmečko gospodarstvo, bil je tudi zakupnik mlina na Dravi, za skrajno silo pa si je prihranil tudi nekaj zlatnikov. Z lepim premoženjem je bil primeren za gruntasko hčer Nežo in zakonca sta se naselila v Juršincih, kjer je imel Martin posestvo. V zakonu so se jima rodili štiri otroci, trije fantje in hčerka. Janez je bil drugorojeni otrok in je na svet privedel 27. junija 1862.

Ne glede na to, da je imel njegov oče nekaj premoženja, je Janez obiskoval le enoletno osnovno šolo, v kateri se je naučil brati in pisati, osnovnega računstva in nekaj malega verouka, potem pa je bilo njegovega otroštva že pri osmih letih konec. Oče ga je namreč poslal v službo h bogatejšemu kmetu, da bi se njegov sin čim prej začel sam preživljati, kajti za dediča posestva je oče določil enega od njegovih bratov.

Z dvanajstimi leti je Janez, ki je očitno podedoval očetovo podjetnost, sklenil, da življenje v domačem okolju ne pomeni zanj izpolnitve želja, zato se je odpravil v svet. Morda je celo pobegnil od doma, a to niti ni pomembno, pomembno je, da se je odločil, da si bo kruh služil kot obrtnik. Sprva je nastopil službo vajenca

pri bližnjem ključavničarju, kjer je pridobil nekaj temeljnih pojmov o tej obrti, a je kmalu odšel naprej, se ustavil na Ptuj in v Mariboru, končno pa prišel do Radgone, kjer je šel v uk k tamkajšnjemu ključavničarskemu mojstru Geršaku. Po tedanji navadi je seveda delal zastonj, imel pa je streho nad glavo in hrano ter se seveda učil obrti. A Puch si je pri učenju in delu očitno prizadeval, kajti kmalu je lahko jedel s pomočniki pri gospodarjevi mizi, medtem ko so morali drugi vajenci pa hlapci in dekletje jesti pri drugi mizi. Gospodar je bil tako zadovoljen z njim, da mu je ob koncu učne dobe skupaj s spričevalom podaril tudi novo obleko, kar je bila v tistih časih redkost in nagrada le za najbolj prizadevne in pridne vajence.

Puch je tako postal ključavničarski pomočnik in se je po tedanji navadi odpravil na vandranje. Pomočniki so često po učni dobi odšli v beli svet, se udnjali pri različnih mojstrih, zdaj seveda za plačo, si širili obzorje, znanje obrti in jezikov, podjetnejši pa tudi zbirali denar in iskali možnost, da se nekje ustalijo in odprejo lastno obrt. Vandranje je tako Pucha vodilo po vsej Štajerski vse do cesarske prestolnice Dunaja, potem pa je sklenil malce pogledati tudi prek državnih meja in je odpotoval naprej v Nemčijo.

Zanimanje za kolesa Pomočniško vandranje so pretrgale cesarsko-kraljeve vojaške oblasti, ki so dvajstletnega ključavničarskega pomočnika Janeza Pucha spomnile, da je prišel čas, da kot fant odsluži svoj dolg cesarju. Leta 1882 je tako Puch oblekel vojaško suktnjo in se pridružil enemu od vojaških polkov dvojne monarhije. Vsi, ki so kdaj služili vojsko, vedo, da ima vojska svojo logiko, ki je navadno precej skregana s civilno, vendar so v Puchovem primeru nadrejeni opazili mladeničevo nadarjenost in spretnost ter ga po osnovnem pehotnem urjenju premestili v tehnični oddelek. Zelo verjetno je, da je tam prišel prvič v stik s kolesi, ki so bila tedaj še precej sveža in tudi dokaj nerodna novotarija. Prav zaradi te nerodnosti so jih ofi-

Slovenska zgodba o uspehu – od kmečkega fantiča do tovarnarja

cirji kot vojaški pripomoček odklanjali, Puch pa je verjetno tam prišel na misel, da bi bila lahko proizvodnja koles zlata jama, če bi jih seveda poenostavili in naredili bolj praktična.

Po treh letih vojaške službe, v kateri je prilezel do položaja prvega polkovnega ključarja, se je Puch poslovil od vojske in se za kratek čas vrnil v domače Jurašince. Od očeta si je sposodil pet goldinarjev (in jih kasneje tudi vrnil) ter se s tem denarjem odpravil v Gradec, ki je potem postal njegov dom. Zaposlil se je pri ključavničarju, ki se je specializiral za popravilo koles. Dela mu ni manjkalo. Že res, da so si kolo tedaj lahko privoščili le premožnejši, a vendar je postajalo med mladimi graškimi gizdalini modna

muha. Za to modno muho pa je bilo potrebno tudi dobro akrobatsko znanje. Že samo vzpon na kolo je potreboval skoraj atletsko spretnost, balanciranje na njem pa tudi akrobatsko. Zaradi tega niti ni čudno, da so bili padci pogosti, s tem pa tudi poškodbe tako kolesarja kot kolesa.

Tovarna dvokoles Puch je začel razvijati svojo idejo o poenostavitvi kolesa. Namesto velikega in majhnega kolesa je v svoj prototip vstavil dve srednji, enako veliki kolesi, ju namestil na okvir, za poganjanje pa si je zamislil pedale z verigo.

Štiri leta po prihodu v Gradec, leta 1889, je storil še korak naprej in odprl tovarno Puch, ki je izdelovala dvokolesa. Kaj kmalu se je pojavila tudi konkurenca, samo v Gradcu je bilo ustanovljenih šest novih tovarn, a je Puchu s kakovostjo in z boljšimi tehničnimi rešitvami uspelo obdržati položaj, čeprav je na začetku delal v tovarni sam z le dvema pomočnikoma.

Vendar Puch sam ni imel dovolj kapitala, da bi lahko zagnal proizvodnjo koles v večjem obsegu, poleg tega so se mu začele pojavljati težave s srcem; zdi se, da je

imel prirojeno srčno napako. Srčne težave so ga mučile vse odraslo življenje in končno pripeljale do njegove prezgodnje smrti.

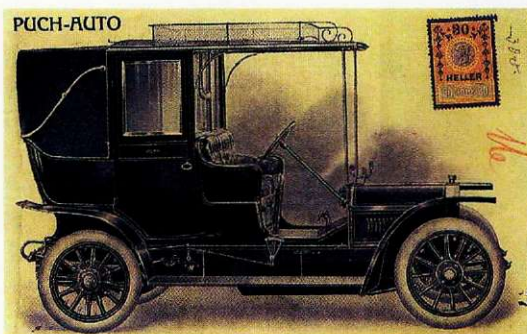
Puch se je povezal s tovarnarjem Wernerjem in skupaj sta leta 1899 ustanovila »Prvo štajersko tovarno koles Johann Puch, d. d.«, kar je bil temelj avstro-ogrške kolesarske industrije. Začel se je razcvet. Puchova kolesa so zdržala hudo konkurenco angleških in francoskih tovarn, ki so bile tedaj vodilne v kolesarski industriji. Polega koles za civilne namene so bila posebno cenjena kolesa za prevoz ponesrečencev in ranjenec. Za takšna so se zanimali tako vojska kot društva Rdečega križa, in to ne le v Avstro-Ogrski, pač pa tudi v Italiji in Rusiji. Še celo Britanci, ki so navadno precej bolj naklonjeni svoji industriji, so se zanimali za Puchova kolesa.

Leta 1901 je šel Puch še korak naprej in tega leta se je na graških ulicah pojavilo prvo motorno kolo njegove izdelave. Leta 1906 so motorji iz graške tovarne prekašali vse v hitrosti ter stalno zmagovali na motociklističnih dirkah in preizkušnjah. Na dvesto petdeset kilometrov dolgi mednarodni dirki po Franciji je Puchov motor dosegel povprečno hitrost 77 kilometrov na uro.

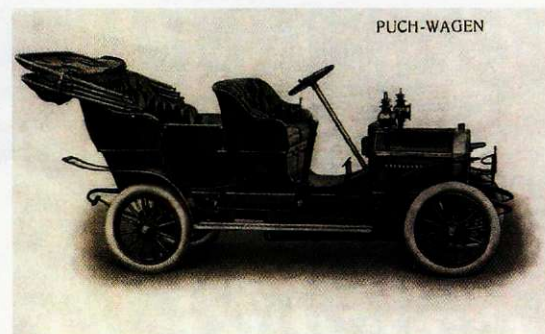
Dvokolesniki - štirikolesniki

Podjetni Puch je našel še eno tržno nišo v tedanji Avstro-Ogrski – avtomobil. Leta 1904 je prišel na trg njegov prvi avto, z njim pa se je rodila tudi avtomobilska industrija v dvojni monarhiji. A Puch ni ostal le pri izdelavi avtomobilov, razvijal je tudi tovornjake, vojaška in sanitetna vozila ter seveda športne modele. Skupno so v Puchovih tovarnah do njegove smrti razvili 21 različnih modelov štirikolesnih vozil. ▶

Leta 1912 so v Puchovih obratih izdelali šestnajst tisoč koles, tristo motorjev in tristo avtomobilov.

Dva od 21 modelov štirikolesnikov, ki jih je zasnoval Puch

Puchova tovarna je zaposlovala prek tisoč delavcev, izdelali pa so po šestnajst tisoč koles in po tristo motorjev ter avtomobilov na leto.«

▶ Leta 1908 je njegov avtomobil dosegel svetovni rekord s hitrostjo 130 kilometrov na uro. Leta 1910 je bila njegova slava na vrhuncu. Postal je uradni dobavitelj avtomobilov za habsburško vladarsko hišo. Že sam dobiček iz tega je bil precejšen, prestiž in reklama, ki si ju je Puch s tem pridobil, pa sta bila skorajda neprecenljiva.

Seveda pa ni šlo prav vse kot po maslu. Stalno naprežanje je terjalo svoj davek na zdravju. Oster konkurenčni boj z drugimi tovarnarji ni Puchovemu srcu

prav nič koristil. Imel je tudi nekaj težav zaradi zahtev delavskih sindikatov, kajti v svojih obratih je imel že več sto zaposlenih, ki so seveda terjali čedalje boljše plače in razmere ter grozili s stavkami. Polega tega je leta 1907 velik požar uničil okoli štiri tisoč že izdelanih koles, precej materiala in del strojev ter tako pridela precejšnjo finančno izgubo v poslovanju firme.

Janez Puch je kot prodoren podjetnik kmalu začel podpirati tudi letalsko industrijo, kajti videl je možnosti, da svoje mo-

torje namesti tudi v letala in zrakoplove. Motor njegove izdelave je bil leta 1909 vgrajen v prvi avstrijski zrakoplov, njegov motor pa so si izbrali tudi kot pogonsko sredstvo za letalo, ki naj bi leta 1912 preletelo Semmering. Poskus se je ponesrečil, letalo je strmoglavilo, pilot pa se je ubil. Po tej nesreči se je Puch odvrnil od konstruiranja letalskih motorjev, prizadet zaradi nesreče pa je doživel tudi srčni napad.

Podjetje živi naprej Leta 1912 se je Puch zaradi srčnega napa-

Puch je leta 1910 postal dobavitelj avtomobilov za vladarsko hišo Habsburžanov.

da pa tudi finančnih težav, ki so se vlekale še od požara, odločil, da malce izpreže. V njegovem podjetju je bilo zaposlenih že 1.100 delavcev, letno so izdelali šestnajst tisoč koles, tristo motornih koles in okoli tristo avtomobilov. Podjetje je spremenil v delniško družbo, v kateri pa je ostal še naprej največji delničar. V novem podjetju je ostal predsednik upravnega odbora, kar je bila častna funkcija, kajti dejansko vodenje podjetja je prepuštil drugim. Pri tem je seveda še vedno obdržal dovolj vpliva v podjetju, predvsem pa ni izpuštil iz rok razvoja novih modelov in patentov. Do svoje smrti je Puch prijavil petintrideset patentov, ki so mu omogočali, da je ostajal v koraku s svojimi tekmeci.

Puchova vozila so do prve svetovne vojne suvereno obvladovale mednarodne dirke in prire-

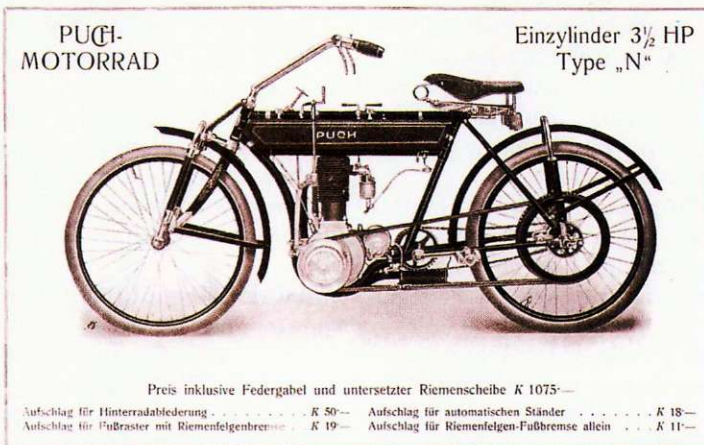
ditve. Njegov avtomobil je tako zmagal na mednarodni dirki do Istambula.

Po delni upokojitvi, ko je imel nekaj več prostega časa, se je Puch začel zanimati za konje in konjeniški šport. Devetnajstega julija 1914 se je tako kot gledalec udeležil velikih konjskih dirk v Zagrebu. Po končanih dirkah ga je nenadoma obšla slabost in zgrudil se je. Še istega dne je umrl zaradi srčnega napada. Truplo so prepeljali v Gradec in ga tam pokopali.

Puchova tovarna je preživela smrt svojega ustanovitelja. Med prvo svetovno vojno je bila glavni dobavitelj motornih vozil za cesarsko-kraljevo vojsko. Po prvi svetovni vojni je velika dvojna monarhija razpadla, Puchova tovarna pa je preživela tako njen razpad kot tudi hudo krizo po porazu.

Leta 1928 se je podjetje Puch združilo s podjetjem Austro-Daimler v Austro-Daimler-Puch, šest let kasneje pa je sledila še ena združitev, in sicer s podjetjem Steyr. Nastal je Steyr-Daimler-Puch, ki obstaja še danes. Puch je v novi firmi obdržal svojo blagovno znamko, združitev pa je pomagala pri konkurenčnosti na trgu in omogočila močne finančne vire. Nova firma ni izdelovala izključno motornih vozil in koles, ampak tudi različne stroje in orožje. Po priključitvi Avstrije nacistični Nemčiji je bila tovarna vključena v oboroževalni program nemškega Wehrmachta.

Firma je preživela tudi drugo svetovno vojno in še dandanes posluje. Resda v Gradcu že kakšnih trideset let ne delajo več koles, program motornih koles pa so pred kakšnimi dvajsetimi leti prodali italijanskemu Piaggiu, a koncern še vedno izdeluje vozila, predvsem specialna, pod znamko Puch. V Gradcu so pred leti podrl stare tovarniške prostore, ki jih je zgradil še ustanovitelj, odprli pa so muzej, posvečen delu in življenju Janeza (Johanna) Pucha. **D**

Puchov motor iz leta 1909, ki se je dobro prodajal v avstro-ogrski monarhiji

Vojaško terensko vozilo znamke Puch, ki ga uporablja tudi Slovenska vojska.

Podobe Maje Gspan

V. M.

Oblikovalka Maja Gspan, avtorica mnogih znanih celostnih podob (Telekom Slovenije, Cankarjev dom, Lutke ...), znakov in drugih oblikovalskih oblik, je svoje delo predstavila na razstavi in v knjigi *Gspan: I Mind (eye mind)*.

Maja Gspan je grafična oblikovalka, katere ustvarjalno področje so celostne grafične podobe, znaki, plakati, prospekti, katalogi, monografije. Po leta 1987 končanem študiju na Oddelku za tekstilno tehnologijo FNT, smer oblikovanje tekstilij in oblačil, je nadaljevala študij grafičnega oblikovanja na Oddelku za oblikovanje Akademije za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani in ga končala leta 1990 z diplomsko nalogo Celostna grafična podoba Unima'92, svetovnega kongresa lutkarjev v Ljubljani. Podoba Unime'92 – z znakom za ta kongres je tudi zmagala na javnem jugoslovanskem natečaju leta 1989 – pomeni začetek njene uspešne poklicne poti in že nakazuje bistvene značilnosti njenega oblikovalskega ustvarjanja: jasen koncept, ki vedno izhaja iz vsebinskega konteksta naloge, domiselna in duhovita ideja, občutek za humor, kakovostna in občutljiva likovna izpeljava ter izrazna raznovrstnost. V znaku Unima'92 je Gspanova obrisu zemljevida Slovenije dodala nogi in tako je slovenska kura shodila. Čvrsta, razčlenjena, črna risba znaka in v vse smeri razgibane črke imena kongresa tvorijo skladno kompozicijsko celoto, ki izraža sproščeno ustvarjalnost in gibanje. S tem projektom je Gspanova začela večletno sodelovanje z organizatorji mednarodnega festivala *Lutke*, ki se vsaki dve leti nadaljuje v novi oblikovni različici prvotnega znaka.

Telekomovov ptiček Leta 1989 se je začelo njeno večletno sodelovanje z agencijo Futura. Celostna grafična podoba Telekoma Slovenije je najpomembnejši projekt njenega Futurinega obdobja. Znak pojočega ptička – lo-

gična metafora komunikacijske dejavnosti Telekoma – daje velikemu podjetju sproščeno in prijazno podobo ter s tem uresničuje »poslovno filozofijo prijaznega pristopa k reševanju zahtev uporabnikov«. Gspanova je oblikovala osnovne razpoznavne elemente celostne podobe: znak, značilni napis Telekom Slovenije, določila kompozicijska načela sestavljanja znaka in značilnega napisu, dolo-

enovitosti vidnih sporočil, ki spremljajo posamezne prireditve.

Cankarjev dom je kulturna ustanova z zelo raznolikim programom, kot tudi kongresni center, poleg tega v Cankarjevem domu gostuje mnogo prireditev. Širina dejavnosti ter mešanje kulturne in kongresne dejavnosti sta Maji Gspan narekovala nevtralen znak ter tudi izbor črkovne vrste Scala v znaku in značilnem

z natančnimi navodili in pravili njihove uporabe. S tem je postala zelo dobre temelje za razvoj celostne grafične podobe.

Plakati kulturnih prireditev

Plakati in spremljajoče promocijsko gradivo kulturnih prireditev Maje Gspan so oblikovani sporočilno jasno, z očitno izpostavljeno vizualno idejo, duhovito ter likovno in kompozicijsko dovršeno.

čila barve, izbrala črkovno vrsto in oblikovala osnovne dopisne tiskovine. Podoba ptička, razčlenjena v dovršeno, geometrijsko stilizirano obliko, v polnih barvah rdeče in modre dodaja znaku izraz poslovne dinamičnosti in učinkovitosti. Skrbno pretehtan značaj in teža oblike znaka v odnosu do krepkih črk Gill Sans pa ustvarjata skladno celoto z značilnim napisom Telekom Slovenije.

Podoba Cankarjevega doma

Delo v Cankarjevem domu je Maji Gspan ponudilo številne vabljive in izzivalne oblikovalske naloge, prenovitev celostne grafične podobe Cankarjevega doma in oblikovanje številnih plakatov, vabil in prospektov za prireditve Cankarjevega doma. Oblikovanje celostne grafične podobe za kulturno ustanovo oblikovalca postavlja pred dilemo večje ali manjše

napisu. Znak je oblikovala iz začetnic CD, ki pa sta domiselno sestavljeni tako, da spominjata na znak »copyright« ter s tem na avtorstvo in kulturno ustvarjanje. Znak in značilni napis lepo izpolnjujeta vse vizualno zaznavne zahteve dobrega razpoznavnega sredstva. Gspanova se je tudi zavedala, da je Ravnikarjeva arhitektura bistvena sestavina identitete Cankarjevega doma, in je zato v barvnem sistemu CD povzela rdečo barvo, ki je navzoča v arhitekturi CD. Za vse verbalne in slikovne elemente je postavila trden in jasen kompozicijski princip, ki prav tako, seveda če je dosledno izvajan, krepi razpoznavnost te ustanove.

Za vodenje, izvajanje in nadzor celostne grafične podobe je izdelala obsežen priročnik v šestih zvezkih, ki vsebuje vse vizualne sestavine ter načela oblikovanja

Likovni jezik in izraz prilagaja vsebinskemu kontekstu vsakokratnega kulturnega dogodka. Z uporabo minimalnih izraznih sredstev, črke, znaka, slike, fotografije ali risbe ustvarja sporočilno ter likovno učinkovite in zanimive plakate z jasno in trdno kompozicijo. Osrednji vizualni element njenih plakatov je pogosto črka ali preprosta abstraktna oblika, ki jo pomensko spremeni in oživi z minimalno oblikovno spremembo ali dodanimi znakovnimi elementi.

Maja Gspan opravlja svoje oblikovalsko poslanstvo z veliko zagnanostjo in predanostjo visoko postavljenim kakovostnim ciljem, ki ji jih je uspelo obvarovati kljub nemalokrat težavnim in nenaklonjenim okoliščinam. Seveda so takšne razmere običajne v vsakdanji oblikovalski praksi, le da redkim uspe vztrajati, mnogim pa ne. ■

Rimske Toplice

Petra Janša, foto: P. Janša, STO

Rimske Toplice (213 m) so naselje v občini Laško. Ležijo v manjši kotlini ob desnem bregu Savinje, ob poti, ki povezuje Celje in Zidani Most z Ljubljano. Kraj se je prvotno imenoval Šmarjeta kot vasica ob cerkvi sv. Marjete, svoje ime pa je dobil po termalni vodi, ki izvira izpod 655 m visokega Stražnika. Toplice ta čas ne služijo svojemu namenu, saj jih prenavljajo. V bližnjih Senožetah lahko obiščete tudi domačijo slovenskega pesnika Antona Aškerc, Rimske Toplice pa so izhodišče za zanimive izlete na okoliške hribe, kot so Lisca, Kopitnik, Mrzlica in Šmohor.

Terme Rimljanov Že Rimljani so znali ceniti mir, počitek in sprostitve. Prav oni so zgradili prve kadi ob termalnih vrelih, o čemer pričajo v letih od 1769 do 1845 najdeni zaobljubni spomeniki in žrtveniki, posvečeni boginjam in nimfam, ki so jih, takšna je bila navada, darovali gostje v zahvalo za svojo ozdravitev. O toplicah izrecno prvič govori oglejska listina iz leta 1486. Ko je bila listina izdana, so bile toplice z laško gosposčino vred že nad 30 let v rokah Habsburžanov, ki so si jih pridobili, ko so celjski grofje izumrli (1456).

Prvi preobrat v zgodovini toplic je bil leta 1840, ko jih je v imenu svoje žene Amalije kupil nekdanji tržaški veletrgovec Gustav Adolf Uhlich. Uhlichu so ostali gospodarji toplic do nastanka nove Jugoslavije in so jim dali ime **Rimske Toplice**.

Leta 1836 so sredi parka zgradili trinadstropni **Sofijin grad**, ki so mu dali obliko nemških grajskih stavb, tako se je število sob povečalo z 38 najprej na 100, kasneje pa še na več kot 200. Ugotovili so, da je v triadnih dolomitnih skalah, katerih plasti padajo proti severu, več paralelnih razpok. Iz njih poleg manjših prihajata dva močna izvira. Zajeli so samo oba večja. Prvemu so dali ime **Amalijin vrelec** (38,4°C). Drugi je bil v podvozu ob podložni strani velikega bazena. Krstili so ga za **Rimski vrelec**. Narediti je bilo treba tudi poti, in brž ko so začeli graditi južno železnico proti Ljubljani (1846), tudi most čez Savinjo. Uhlichu so dobro gospodarili in gostje so se v Rimskih Toplicah dobro počutili. Vanje so prihajali aristokrati in meščani, samo kmeta in proletarca ni bilo videti. Največ je bilo Nemcev iz raznih krajev monarhije. Toplice so obiskovali tudi Tržičani, Madžari, Zagrebčani in celo gostje iz Amerike. Senzacija za goste in okolico je bila angleška princesa in pruska prestolonaslednica Viktorija, ki se je mudila v Rimskih Toplicah leta 1879 in se je iz njih odpravljala na izlete v sosednje kraje.

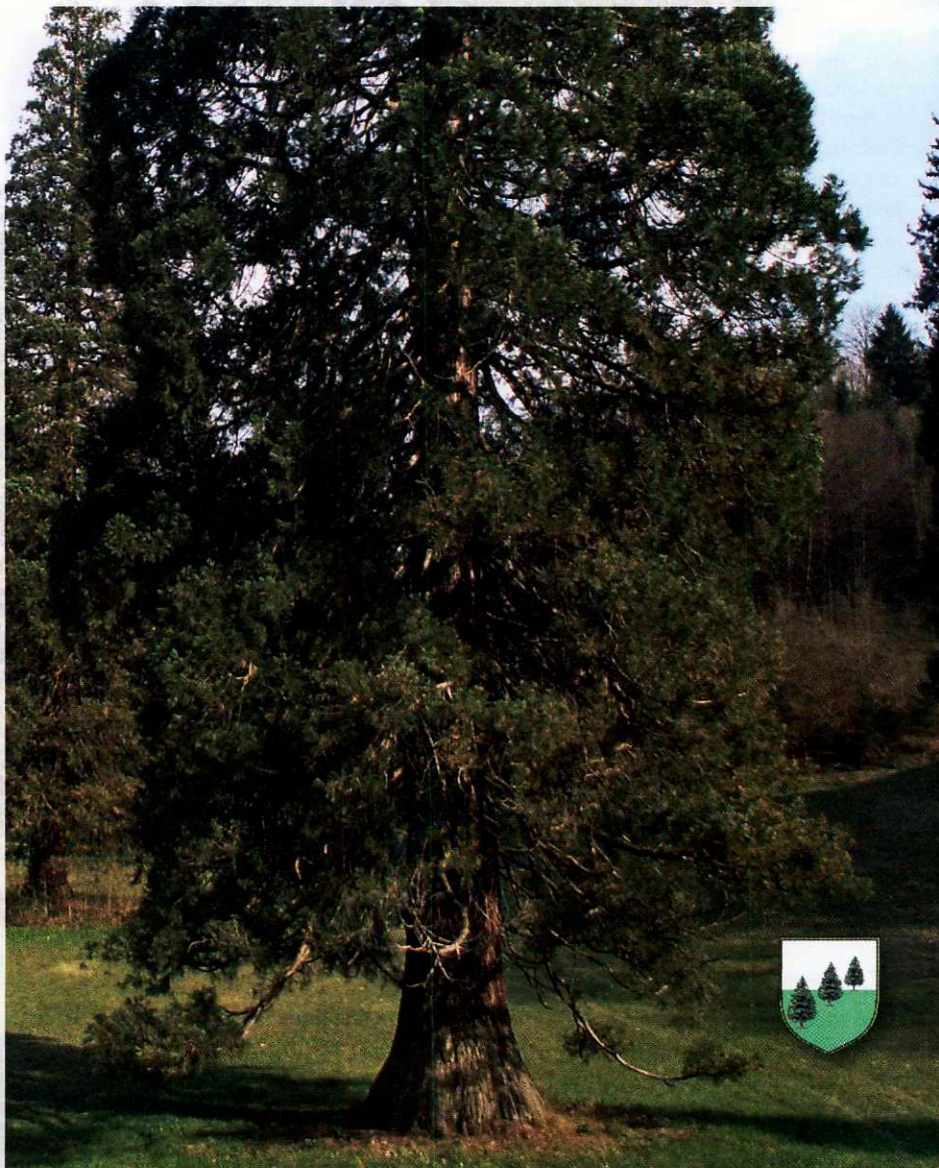
Graditev železnice je prinesla v pokrajino precej zaslužka. Vožnja z vlakom je dajala kmetom zaslužek. Ceno je dobil tudi les za prage, sicer pa je žele-

znica postala trajni vir za zaslužek ljudem, ki jih kmetije niso mogle preživeti ali ki jim kmečko delo ni prijalo.

Najiminitnejši pa so imeli navado posaditi kakšno **eksotično drevo v kopaliskem parku**, tako da so danes tu orjaške sekvoje, kanadske čuge, japonske hloe, ciprese, tise, kalifornijske cedre in druga zanimiva drevesa. Ruski ujetniki so med 1. svetovno vojno zgradili 2 km dolgo sprehajališče skozi gozd, t. i. Rusko stezo.

Med obema vojnama je bilo zdravilišče zelo lepo urejeno in znano kot izletniška točka, pomembna pridobitev kraja pa je bilo termalno kopalnišče na prostem, ki je bilo namenjeno izletnikom za plavanje, zdravljenje in rekreacijo. Leta 1945 je bil opravljen prenos lastništva zdravilišča na nekdanjo JLA, ta pa ga je namenila zdravljenju in okrevanju svojih pripadnikov, tako da so bile toplice za domačine bolj ali manj nedostopne.

Po osamosvojitvi države Slovenije (1991) pa se zdravilišče zapre in zapečati, termalna voda se nenadzorovano spušča v reko Savinjo vse do leta 2005, ko se uradno začnejo prenovitvena dela.

Svetla prihodnost term Za goste bo v termah na razpolago okoli 130 udobno opremljenih sob. Tako bodo lahko izbirali med dvo- in enopostelnimi sobami ter hotelskimi apartmaji dveh velikosti. Poskrbljeno pa bo tudi za prostore zdravstvenih delavcev in dežurne zdravstvene službe.

Na voljo bo bogat gostinski, družabni in zabavišni del, v okviru katerega bodo penzion-ska restavracija, restavracija à la carte, dnevno-nočni družabni prostor, kavarna s poletno teraso, bar ob bazenih in možnost navezave na banketni prostor.

Konferenčni center bo obsegal dve dvorani za 180 ali 60 oseb z možnostjo pregraditve, posebno luksuzno sobo za sestanke, pisarniške prostore ter garderobo in sanitarije.

Wellness center – sprostitveni in rekreativni del bo ponujal oddih v notranjem in zunanjem bazenu, poleg tega bo mogoče izbirati med različnimi vrstami savne ter kopele. Prostor za fitnes bo opremljen z najso-dobnejšimi napravami in masažnimi mizami. Poleg tega bo še en večnamenski prostor za telovadbo in duhovne vaje. Na igriščih, ki

bodo vključena v kompleks parka, bodo gostje lahko igrali odbojko, badminton in balinanje.

Beauty center bo sestavni del Wellness centra. Sestavljala ga bosta kozmetični in frizerski salon. Preostane še Medico center, ki bo umeščen v prostore Hotela Toplice.

»**Moja muza ni mehkužna**, bledolična gospodična!« **Anton Aškerc**, slovenski pesnik, duhovnik in arhivist, se je rodil 9. januarja 1856 v Globokem pri Rimskih Toplicah, a se je njegova družina kmalu preselila v Senožete. Ko je končal I. gimnazijo v Celju, se je vpisal na mariborsko semenišče, duhovnik je postal leta 1880. 17 let je služboval po štajerskih župnijah. Od predčasne upokojitve zaradi spora s cerkvenimi oblastmi leta 1898 do smrti je vodil ljubljanski mestni arhiv (danes Zgodovinski arhiv Ljubljana). Na to mesto ga je imenoval župan Ivan Hribar.

Prvo pesem (Trije popotniki) je objavil leta 1880 v Ljubljanskem zvonu. Najprej je pisal lirske pesmi, po letu 1882 pa vedno več epskega pesništva. V liriki je izpovedoval domoljubje, ljubezen in verski dvom. Za balade in romance je jemal teme iz slovenske in slovanske zgodovine, biblije, ljudskega izročila in sodobnega življenja. Od leta 1881 je objavljajl v Ljubljanskem zvonu pod psevdonimom Gorázd. V prvi pesniški zbirki (Balade in romance, 1890) se je predstavil pod prvim imenom. Zbirka je doživela ugoden sprejem in oster napad Antona Mahničja zaradi narodnostnih, svobodomiselnih in socialnih zamisli. Predčasno se je upokojil in do smrti delal kot mestni arhivar v Ljubljani.

Umril je leta 1912. Pokopan je na Navju, starem ljubljanskem pokopališču, kjer je pokopanih mnogo literarnih velikanov, med njimi Fran Levstik, Valentin Vodnik, Matija Čop, Josip Jurčič ter urednik Kmetijskih in rokodelskih novic Janez Bleiweis.

Rimske Toplice

Prireditev

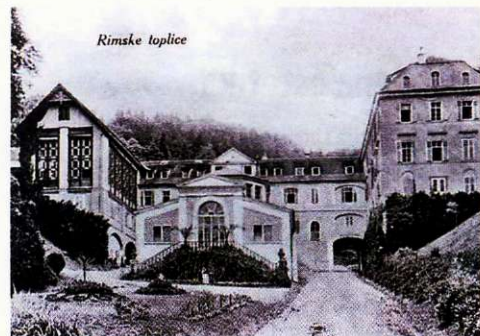
Anton Aškerc (1856–1912) in njegova domačija

Aškerčeva domačija in njegova pot

Aškerčeva domačija stoji v zaselku Senožete. V njej je pesnik preživel mladost. Aškerc se je sicer leta 1856 rodil v Globokem, na domačiji svoje matere, vendar ta hiša ne stoji več. Družina se je v Senožete preselila leta 1859; tam sta se rodila tudi pesnikov oče in ded. Na Aškerčevi domačiji na Senožetah, ki je eden najbolj ohranjenih kulturnih spomenikov pri nas, je urejena etnološka zbirka, črna kuhinja, frjača (sušilnica za sadje), kozolec toplar in kašča. Ti vabijo k obisku skozi vse leto, med poletjem in jesenjo pa vam v pokušino ponudijo ovčje sire. Poleg sirov lahko kupite še med, ovčjo kožo in volno.

Kulturno društvo Anton Aškerc vabi vse, ki se radi podate v naravo, in tiste, ki vam Aškerc nekaj pomeni, da se odločite za pot, po kateri je pesnik mnogokrat hodil. **D**

Terme nekoč

Terme danes

Terme leta 2009

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija)

Acta historiae

1.

Založba ZRC

Umetnostnozgodovinska revija *Acta historiae artis Slovenica* (pripravlja jo Umetnostnozgodovinski inštitut Franceta Steleta ZRC SAZU) v 12. številki prinaša 14 prispevkov: *Vprašanje datacije poznoromansko-zgodnjegotske faze župnijske cerkve sv. Jakoba v Kostanjevici na Krki* (Mija Oter Gorenčič), *Arma Christi: Ikonografija razkosanega telesa* (Jure Mikuž), *Motiv Postave in milosti v sepulkralni umetnosti poznega 16. stoletja na Štajerskem in Koroškem* (Daša Pahor), *Povezave škofa Otona Friderika Buchheima z Dunajem in slikarska oprema njegovih rezidenc v ljubljanski škofiji in »Štiri fakultete« v ljubljanski Semeniški knjižnici. Prispevek k ikonografski interpretaciji Quaglijeve poslikave* (Ana Lavrič), *Galerija evropskih vladarjev na ptujskem gradu* (Polona Vidmar), *Titijev«Ammaestramento utile, e curioso di pittura scoltura et architettura nelle chiese di Roma» (1686) iz Semeniške knjižnice v Ljubljani s pripisi neznanega rimskega patricija* (Luka Vidmar), *Tri vile arhitekta Lava Kalde v Ljubljani* (Darja Radović Mahečič), *Impresija in ikonografija. Nekaj odprtih vprašanj ob Jakopičevih motivih* (Tomaž Brejc), *Krog v kompozicijah Franceta Miheliča in Stojana Kerblerja* (Marjeta Ciglencečki), *Ob novoodkriti poslikavi v podružnični cerkvi sv. Kancijana na Vrzdencu* (Alenka Vodnik), *Neznani Robba v Pazinu* (Blaž Resman).

Knjiga skrivnosti

Založba Litera, Maribor

V *Knjigi skrivnosti* Deepak Chopra, eden največjih voditeljev na področju umsko-telesne medicine, obravnava ključna vprašanja o obstoju in nam pokaže, da so odgovori bližje, kot smo si mislili. S prepletanjem vzpodbudnih idej, subatomske fizike in osebne, raziskuje dr. Chopra petnajst skrivnosti, ki zaobjemajo naravo bivanja, odnos človeka do veselja, smrti in stvaritve, vprašanje dobrega in zlega, spremembe in transformacije ter smisel življenja.

Ljubljana med vojno

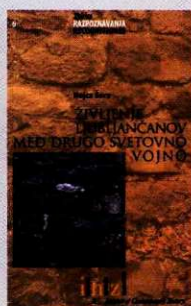
2.

Inštitut za novejšo zgodovino

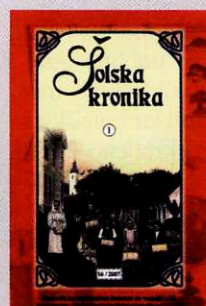
V zbirki *Razpoznavanja* je izšla knjiga dr. Mojce Šorn *Življenje Ljubljančanov med drugo svetovno vojno*. V njej je avtorica obdelala vsa področja civilnega življenja Ljubljančanov v specifičnih pogojih dveh okupacij, najprej italijanske, potem pa še nemške. Najprej je na kratko orisala Ljubljano pred vojno in na začetku vojne ter upravo, organizacijo in zavarovanje prebivalstva pred zračnimi napadi. Sledijo temeljna področja za preživetje mestnega prebivalstva: preskrba, promet, trgovina in druge

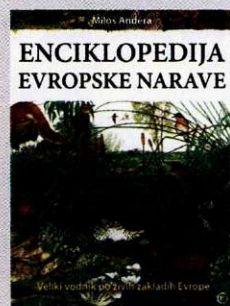
1.

2.

3.

4.

storitve, socialne ustanove in socialno skrbstvo, zdravstvo, šolstvo, kultura, prosti čas ter prazniki in praznovanja. Med vojno je Ljubljana doživela dve večji spremembi: februarja 1942 so Italijani Ljubljano obdali z žico, s čimer so močno omejili gibanje prebivalstva in s tem preskrbo iz kmečkega zaledja mesta, septembra 1943 pa so Italijane zamenjali Nemci. Okupator je Ljubljancanom omogočil razmeroma znosno preživetje, še posebej Nemci. Le proti koncu vojne so se Ljubljančani srečali s pomanjkanjem, saj je tudi okupatorju primanjkovalo hrane.

Uganka daru

Študentska založba

Knjiga *Uganka daru* Mauricea Godeliera, francoskega filozofa in antropologa, predstavlja avtorjevo življenjsko delo, rekapitulacijo večdesetletnega razmišljanja o razmerjih med ekonomijo, politiko, sorodstvom in religijo. Godelier se sprašuje, na kakšen način ljudje obravnavajo realno, imaginarno in simbolno. Analiza poteka na primeru fenomena daru, s čimer revitalizira klasično antropološko razpravo. Knjiga je ključna za novo branje in razumevanje fenomena daru, ki ga je pred skoraj stoletjem analiziral Marcel Mauss. Kot številni misleci pred Maussom Godelier analizira predmete, ki jih kdo prodaja ali podarja, pri čemer začne z analizo takih predmetov, ki jih ni mogoče prodajati ali darovati, najvažnejši med njimi so sakralni. Predmete je mogoče hkrati darovati in obdržati – se pravi, predmetom podeliti prenosljiv status uporabnosti, pri čemer ostane lastništvo nespremenjeno.

Šolska kronika

3.

Slovenski šolski muzej

Zbornik *Šolska kronika* (št. 1, 2007) prinaša osem prispevkov: *Dr. Karel Robida (1804–1877), gimnazijski profesor in razrednik Jožefa Štefana* (Stanislav Južnič), *Pedagoški nazori šolnika Andreja Praprotnika 1827–1895* (Dunja Sinobad), *Pisec slovenskih učbenikov za strokovne šole He-*

nrik Podkrajšek (1858–1929 (Tatjana Hojan), *Šole Dragarske doline. Boj proti nemštvi za slovensko šolo v Dragi* (Prvenka Turk), *Šolstvo na Ilirsko-bistriškem kot del raznarodovanja v času italijanske okupacije Primorske* (Ingrid Fatur), *Stodvajset let venčeselske ljudske in osnovne šole na Zgornji Ložnici* (Edmund Pogorevc), *Častitljivih 120 let osnovne šole Gorenje Sušice* (Ivanka Mestnik), *Osnovna šola Turiška vas v Mislinjski dolini 1950–1977* (Franček Lasbaher).

Glasbena estetika

Glasbena matica Ljubljana

V knjigi *Poglavja iz glasbene estetike*, nedokončanem delu glasbenega pedagoga in skladatelja Vilka Ukmarja, se stekajo številne teme, ideje in mnenja, ki jih je skladatelj nabral na svoji dolgi in bogati življenjski poti. Avtor v prvem delu piše o (glasbenem) slogu, o psiholoških osnovah splošnega in umetniškega doživljanja ter o glasbenem liku. Osrednji del knjige nosi naslov *Merila stilne presoje*, v njem pa je avtor obdelal nasprotje med idealizmom in naturalizmom, idealizem v umetnosti, realizem v umetnosti (od antične grške kulture do renesanse, barok klasicizem in gotika, barok in romanticizem) in naturalizem. Dodana je spremna beseda Luise Antoni.

Evropska narava

4.

Založba Mladinska knjiga

Izjemno slikovita knjiga *Enciklopedija evropske narave, Veliki vodnik po živih zakladih Evrope* – napisal jo je Miloš Anděra – na 240 straneh razgrinja naravo Evrope, razdeljeno po 37 biotopih. Predstavlja značilnosti okolja ter izčrpno opisuje najbolj znane rastlinske in živalske vrste. Priročnik je bogato barvno ilustriran – s skicami, z natančnimi risbami in s fotografijami. Vsebuje tudi seznam najpomembnejših narodnih parkov Evrope s predlogi za izlete. Izvrsten družinski priročnik in nepogrešljivo gradivo pri spoznavanju narave in biologiji – za učence, dijake in učitelje.

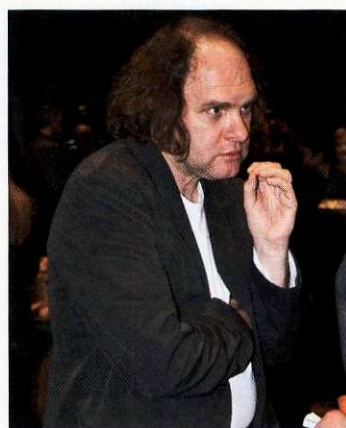
Duhovna plat Evrope

Lucija Horvat, foto: Andreja Velušček, arhiv Demokracije

Mednarodna konferenca z naslovom Evropa, svet in humanost v 21. stoletju; dialog v kulturi, dialog med kulturama je potekala med 10. in 12. aprilom.

Gost konference evropski komisar za izobraževanje, usposabljanje, kulturo in mladino Jan Figel

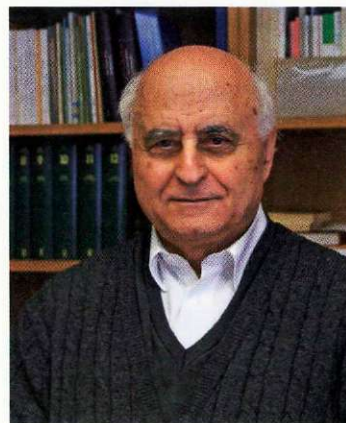

Programski vodja Dean Komel

Konferenco, ki sodi v sklop programa slovenskega predsedovanja EU in leta medkulturnega dialoga, je ob podpori ministrstva za kulturo organiziral Inštitut Nove revije, potekala pa je v Grand hotelu Union. Priprave na konferenco so potekale od jeseni 2006. Kot je pred začetkom napovedal programski vodja konference Dean Komel, so ugledni domači in tuje gostje, doma v filozofiji, literaturi in religiji, v svojih prispevkih poskušali podati individualen pogled na prihodnost Evrope, ki je ne gre enačiti le z razvojem. Po njegovih besedah Evropa ne sme in ne more delovati samo na ravni dogovorne ekonomije, prisluhni je treba tudi njeni duhovni plati, sicer se Evropa lahko spremeni v nekakšno čudo prikazen. Na odprtju konference je evropski komisar za izobraževanje, usposabljanje, kulturo in mladino Jan Figel dejal, da lahko prev EU da globalizaciji human obraz na podlagi vrednot, ki jih je dosegla v zgodovini, in

izrazil zadovoljstvo, da evropska pobuda za leto medkulturnega dialoga tudi po slovenski zaslugi doživlja uspeh. Dean Komel pa je pozval k duhovni prebuditvi humanosti in budnosti za svet. Pri tem ne smemo pozabljati na evropsko zgodovino, ki je njena prava identiteta, tista, o kateri se dandanes države članice EU tako pogosto sprašujejo. Minister za kulturo Vasko Simoniti je v svojem govoru svaril pred politikami, ki ne verjamejo, da svoboda pomeni sobivanje različnosti.

Slepe ulice Prvi dan konference se je etičnim vprašanjem najprej posvetila turška filozofinja Ioanna Kucuradi. Pozvala je k oblikovanju univerzalnih idej in opozorila, da se dialogu pogosto pripisuje prevelik pomen. Treba je namreč identificirati tudi pogoje za dialog, ki so skupna objektivnost, skupna diagnoza in skupno vrednotenje razmer. Doselej so skupna evropska določila, kot so denimo človekove pravice, pripeljala v številne slepe

Nemški filozof Adel Theodor Khoury

ulice, največkrat zaradi tega, ker temeljna ideja ni bila jasno izražena. Dostojanstvo bi po njeno moralo biti pred zakonodajo. Francoski filozof Remi Brague je v svojem referatu poudaril, da velja, da je človek danes odvisen samo od lastnega delovanja, in ob tem veliko pozornost namenil vprašanju demografije in natalitete. Zagovarja tezo, da je življenje dobro samo po sebi, in se vrača k Platonu, saj se Evropa lahko odpove morali, ne more

pa se odpovedati metafiziki. Da se kultura in religija v marsičem pokrivata, je dejal nemški filozof Adel Theodor Khoury in na primeru islamske diaspore v Evropi dokazal, da religija in kultura v najširšem pomenu besede ne živita v harmoničnem odnosu. Zmerne pripadnike islama je pozval, naj s svojim delovanjem dokažejo, da je islam vseeno odprt za moderno civilno družbo. Tine Hribar se je v svojem prispevku dotaknil evropskega in svetovnega etosa, ki ju ne gre enačiti. V popoldanskem delu konference so se predstavili še Odile Quintin s prispevkom Kultura v središču evropskega projekta, Bernhard Waldenfels z Večglasno Evropo in Dean Komel s Sodobnostjo Evrope; Alain Finkielkraut in Umberto Galimberti se konference nista udeležila.

Avtorji v azilu V soboto se je s prispevkom Evropa med identiteto in univerzalizmom predstavil Adam Michnik, s Pogovori nad črno luknjo Alenka Puhar, s prispevkom Evropa, terra incognita Karel-Markus Gauss, Vidosav Stevanović pa je pozornost namenil odnosu med kulturo in standardizacijo. Drago Jančar se je s prispevkom Literatura in evropski pogovor osredinil na avtorje, ki so bili zaradi svojih del obsojeni na azil, njihova dela pa še danes odmevajo. Literatura ima moč, da ljudi opogumlja ali jim vsaj postavlja vprašanja in jim da misliti. Dean Komel je ob koncu konference rekel, da je odgovornost Evrope v kulturnem in političnem okviru zastopati tiste vrednote, ki zagotavljajo dostojanstvo človeka in so odprte v svobodne in humane izzive. Po njegovo je v 20. stoletju dozorela tudi zavest, da svoboda, ki ne sprejema svobode drugega, krni razumevanje človeškosti. To zavest bi bilo treba v razmerah ekonomske globalizacije še obnoviti. **D**

Zvezde na ljubljanskem odru

Lucija Horvat, foto: Andreja Velušček

Prvi baletni dnevi v Sloveniji predstavljajo širok repertoar z baletniki svetovnega slovesa, pravi Jaš Otrin, umetniški vodja ljubljanskega baleta. Njihov namen je to zvrst umetnosti odpreti občinstvu.

V Ljubljani potekajo prvi baletni dnevi. Kaj je bila spodbuda za njihovo organiziranje?

Spodbuda je, da bi balet kot umetnost odprli občinstvu. Zato festival z dnevom odprtih vrat, kjer si je publika lahko natančno ogledala, kakšen je vsakodnevni kondicijski trening baletnikov, kako je videti prva glavna vaja, kje se korigira, kje so težave, ki jih na odru preprosto ne smeš pokazati. Poklic baletnika mora biti videti preprost, lahkoten, popoln – za to pa je potrebno delo, ki je vse prej kot lahko. Ljudje pogosto ne vedo, koliko naporenega, krutega dela je vložena v vsako baletno predstavo. Z baletnimi dnevi bi radi tudi pokazali, česa je ljubljanski balet sposoben. Na eni strani je baletna premiera Mozart vs. Schuman, ki baletnemu plesalcu postavlja čisto drugačne zahteve, tu je otroški balet, gostimo mariborski balet in evropske zvezde na gala koncertu, na programu pa sta še Don Kihot ter Romeo in Julija.

Baletni dnevi naj bi počastili tudi 90-letnico slovenskega baleta ...

Na baletnih dnevih prikazujemo slovenski balet danes, ki je nastal na podlagi vseh znanj tradicije. Na odru želimo pokazati vse tisto, kar smo se v teh 90 letih naučili. Osebnost ne sprejemam kritike v smislu – slavimo slovenski balet, predstavljate pa nemškega koreografa in evropske baletne zvezde. Poklic baletnega plesalca, tudi slovenskega, je praktične narave, različne mentalitete in šole ga samo bogatijo. Danes, posebej v času slovenskega predsedovanja EU, se ne bi smeli več spraševati, od kod kdo prihaja. Bogastvo in raznolikost, ki ju prinašajo k nam koreografi in baletni plesalci z vsega sveta, sta lahko samo pozitivna. Tako je bil prvi baletni mojster v Ljubljani pred 90 leti Čeh, eden najzaslužnejših šefov ljubljanskega baleta pa je bil Rus! Ljubljanski balet že od samega začetka zelo konstruktivno sodeluje s tujimi umetniki. Na srečo je to umetnost, ki ni vezana na jezik in je pomembna le kvaliteta plesa.

Kako da ste se odločili predstaviti koreografa Uweja Scholzskozi dokumentarni film?

Ker ga v Sloveniji še ne pozna. Prav on je najbolj vplival na današnji klasični balet in ga tudi krepko preoblikoval. Bil je eden redkih najboljših, ki je koreografiral s tako imenovanim »klasičnim slovarjem« baleta in postavil strokovno tehnične zahteve celotnemu ansamblu, ne le solistom. V njegovih koreografijah se giblje ves oder. Ko boste videli predstavo, boste videli, da se tudi ansambel premika, skače, se vrti in dela. Na vprašanje, zakaj predstavljamo prav nemškega koreografa, bi odgovoril – zato, ker je najboljši!

Kaj je največja atrakcija baletnih dni? Je to vsaka predstava posebej ali ...?

Najpomembnejši je skupek vseh predstav, skupaj z razstavo in dokumentarnim filmom. Sicer pa je privlačna vsaka predstava posebej, saj je na odru vsak večer predstavljena drugačna zvrst baleta: od današnjega klasičnega, kot je Don Kihot, otroškega do modernega baleta, kot je Romeo in Julija, kjer je dramaturgija premeščena na začetek prejšnjega stoletja. Baletni

koncert odlomkov najuspešnejših baletnih predstav svetovnega repertoarja, med katerimi so tudi takšne, ki jih pri nas še nismo videli, pa je sploh prvi te vrste v Sloveniji.

Katere točke z gala baletnega koncerta se lahko najbolj veselimo?

Takšna je na primer Frank Bridge Variations. Koreograf Hans van Manen jo je pripravil za priložnost, ko je dobil nagrado za življenjsko delo, ki so mu jo podelili v Moskvi. Točko je skoreografiral za solistični par iz Amsterdama in bo pri nas na gala koncertu prvič na odru zunaj Amsterdama in Moskve, kjer je bila izvedena premierno. Lahko napovemo, da bo prav Hans van Manen, ki je legenda na baletnem področju in soustanovitelj baletnega ansambla NTD, koreograf naše jesenske premiere. Naj omenim še baletno točko Spring Water, ki je čudovit primer akrobatskega baleta, solo na glasbo francoskega šansona Le Bourgeois Jacquesa Brela, ki ga bo izvedel prvak Bavarskega državnega baleta Alen Bottaini, ki je velika zvezda današnjega baleta in gostuje na vseh svetovnih baletnih odrih. **D**

Prostorsko načrtovanje

V Galeriji Kresija so 8. aprila odprli razstavo Urbanistično načrtovanje Ljubljane v 20. stoletju, na kateri so na ogled prostorski načrti Ljubljane od potresa leta 1895 dalje. V sklopu konference Odprt javni prostor so v Jakopičevi galeriji odprli še razstavo Načrti za ureditev javnega prostora. Po potresu leta 1895 je prve prostorske načrte Ljubljane naročila tedanja mestna uprava, da bi nadzorovala popotresno obnovo in razvoj mesta.

Načrti, razstavljeni v Galeriji Kresija, so razdeljeni na dolgoročne in izvedbene načrte ter vizije. Dolgoročni načrti so formalni dokumenti, predpisani s področnimi zakoni in potrjeni v mestnem svetu – so nekakšne prostorske ustave mesta. Izvedbeni načrti so sestavni deli občinskih odlokov, prav tako potrjenih v mestnem svetu. Na njihovi podlagi so se izvajala in se še izvajajo konkretna upravna dejanja. V sklopu vizij bodo razstavljena avtorska dela, nastala kot natečajni predlogi, akadem-

Urbanistično načrtovanje

ska razmišljanja v oporo temu ali onemu političnemu programu ter študijske naloge. Vizije so izdelali najvidnejši slovenski arhitekti. Razstava bo odprta do 30. aprila. Z razstavo Načrti za ureditev javnega prostora pa se je v Ljubljani začela mednarodna konferenca na temo Odprt javni prostor. Na razstavi bodo prikazani primeri dobrih praks in posebnosti, ki se na področju urejanja javnih površin pojavljajo v slovenskem prostoru. Predstavljene bodo izkušnje, uspehi, problemi in predlogi na področju urejanja javnih zelenih površin. L. H.

Slovenski dnevi v Trnavi

Prizor iz *Mama je umrla dvakrat*

Prešernovo gledališče iz Kranja je 15. aprila vrnilo obisk gledališču Jana Palarika iz Trnave na Slovaškem in se v tem slovaškem mestu predstavilo s komedijo Toneta Partljiča Partnerski odnosi v režiji Vinka Möderndorferja. Tokratno gostovanje na Slovaškem ni sodilo le v okvir izmenjave predstav, saj je gledališče iz Trnave pred tremi leti že gostovalo na Tdnu slovenske drame, in sicer s komedijo Vinka Möderndorferja *Mama je umrla dvakrat*, Prešernovo gledališče pa nato

v Trnavi s predstavo *Nora Nora* Evalda Flisarja. Gledališče Jana Palarika je tokrat na pobudo slovenskega veleposlaništva v Bratislavi v času od 14. do 17. aprila organiziralo Dneve slovenske drame v Trnavi. Na Trnavskem odru se je tako zvrstilo nekaj uprizoritev slovenskih dramskih besedil lahkotnejšega žanra v izvedbi domačega ansambla in gostov iz Slovenije. Dnevi slovenske drame v Trnavi so del kulturne predstavitve Slovenije v času predsedovanja Svetu Evropske unije. Poleg Prešernovega gledališča Kranj se je slovaški publiki predstavilo še Gledališče za otroke in mladino iz Ljubljane (GOML) s predstavo za otroke *Miši* v operni hiši Vinka Möderndorferja, trnavski domači ansambel pa je odigral komedijo istega avtorja *Resnična zgodba* ter *Igro* s pari Matjaža Zupančiča. L. H.

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 17. 4. 2008

18.30 SNG Drama: Heinrich von Kleist: Katica iz Heilbronna ali Preizkus z ognjem

19.30 Šentjakobsko gledališče Ljubljana: Woody Allen: Bog

20.00 Ljubljanski grad: Zavod Sensorium: Mesto vzdihljajev

20.00 Gospodarsko razstavišče: Opera in balet SNG Ljubljana: Mozart vs. Schumann – balet

PETEK, 18. 4. 2008

19.30 SNG Drama: Andrej Hieng: Osvajalec

19.30 MGL: Vladimir Nabokov: Lolita

20.00 Gledališče za otroke in mlade: Tone Partljič: Partnerski odnosi

21.00 Plesni teater Ljubljana: En Partage / Odpotovati – plesna predstava

SOBOTA, 19. 4. 2008

19.30 Cankarjev dom: Simfonični orkester Akademije za glasbo v Ljubljani

19.30 MGL: Drago Jančar: Lahka konjenica

19.30 Gospodarsko razstavišče: A. Ludwig Minkus: Don Kihot – balet

NEDELJA, 20. 4. 2008

17.00 Mini teater Ljubljana: Lutkovno gledališče Nebo: Ostržek – gledališka predstava

19.00 Slovensko mladinsko gledališče: M. Ravenhill: Kok ti men zdej dol visiš

19.30 Slovenska filharmonija: Orkester Slovenske filharmonije, Slovenski komorni zbor, Zbor Consortium musicum

20.00 Dvorana Tivoli: G. Bizet: Carmen, Monumental Opera – operni spektakel

PONEDELJEK, 21. 4. 2008

19.30 Gospodarsko razstavišče: Edward Clug: Radio & Juliet: Nikogaršnja zgodba

19.30 Slovenska filharmonija: Simfonični orkester RTV Slovenija – klasična glasba

20.00 MGL: J. Pavlič / G. Puccini: Tosca

TOREK, 22. 4. 2008

19.30 MGL: Drago Jančar: Lahka konjenica

19.30 SNG Drama: J.-Baptiste Molière: Tartuffe

20.00 MGL: J. Pavlič / G. Puccini: Tosca

SREDA, 23. 4. 2008

19.30 Slovenska filharmonija: Državni slovaški komorni orkester

19.30 MGL: J. Stein, J. Bock, S. Harnick: Goslač na strehi – muzikal

19.30 SNG Drama: Andrej Hieng: Osvajalec

20.00 MGL: J. Pavlič / G. Puccini: Tosca

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Razpad Las Vegasa

Monika Maljevič

Film, ustvarjen po resničnih dogodkih, je zgodba o preprostem mladeniču Benu, ki mu primanjkuje denarja za šolnino ... In je zgodba o petih študentih ...

Ker je odličen v matematiki, ga v svoje vrste povabi skrivnostna skupina pod vodstvom inteligentnega profesorja Mickeyja. Z zapletenim sistemom preštevanja kart si želijo odločno povečati možnosti za dobiček v igralnicah, toda sprva uspešen načrt se zaradi ambicij posameznikov, nepričakovane ljubezni in premetenega nadzornika znajde v težavah. Film je navdihnila resnična zgodba o najbistrejši mladini na svetu in tem, kako so Vegas opeharili za milijone.

Ben Campbell (Jim Sturgess) je plah, sijajen študent na M.I.T., ki potrebuje denar za plačilo šolnine. Rešitev najde v kartah. Povabijo ga, da se pridruži skupini najbolj nadarjenih študentov na šoli, ki se vsak teden odpravijo v Las Vegas, oboroženi z lažnimi osebnimi izkaznicami in znanjem, kako tveganja pri blackjacku zmanjšati praktično na nič. Na čelu z nekonvencio-

21

Režija: Robert Luketic
Žanr: kriminalka/drama
Scenarij: Peter Steinfeld in Allan Loeb po knjigi Bena Mezricha
Produkcija: William Beasley, Brett Ratner, Ryan Kavanaugh
Igrajo: Kevin Spacey, Jim Sturgess, Kate Bosworth, Laurence Fishburne, Liza Lapira, Aaron Yoo, Jacob Pitts
Premiera: 17. 4. 2008
Distribucija: Continental Film

jo denar, vegaški način življenja ter njegova pametna in privlačna moštvena tovarišica Jill Taylor (Kate Bosworth). Ščasoma poskuša iti vse dlje. Štetje kart ni nezakonito, na kocki je veliko, izziv pa postane ne le pomnjenje pravih števil, ampak ostati tudi korak pred strašljivim varnostnikom igralnice Colom Williamson (Laurence Fishburne).

Resnično ozadje zgodbe »Le kdo ne bi hotel oditi v Vegas in obogateti, ne zavoljo sreče, ampak zavoljo bistrin potez?« se vpraša Kevin Spacey, ko pripoveduje, zakaj mu je bila vseč zgodba. Čeprav se zdi kot izpolnitev fantazij, je film dejansko navdihnila skupina študentov z M.I.T., ki so se zadeve lotili sredi devetdesetih. »Všeč mi je bila primerjava življenja teh mladih ljudi v Bostonu, kjer so bili pičlarji s svinčnikom v žepu, z življenjem, ki si ga ustvarijo v Vegasu, kjer lahko postanejo kdorkoli hočejo.«

»V Vegasu lahko postanete, kdorkoli si želite,« pravi režiser Robert Luketic. »Geniji z M.I.T. postanejo rokarske zvezde. Dobil so ključ Las Vegasa. Imajo dostop do stvari, o katerih večina od nas lahko samo sanja.«

Že dolgo tega sta Spacey in njegov produkcijski parter Dana Brunetti slišala za govorice o matematičnih gurujih z M.I.T., ki so svoje sposobnosti uporabili v zelo konkretne namene: ugotovili so, kako pri blackjacku preseči vse parametre negotovosti in iz vegaških igralnic odnesti milijone. »Odkar igram blackjack, me fascinira dejstvo, da ga je moč premagati,« pravi Brunetti. »Potem je po naključju neki moj prijatelj večerjal z moškim, ki je v zgodnejši ekipi štel karte. To se mi je takoj zdela sijajna filmska zgodba.« Vedel je, da bi Spaceyja zanimala, »vendar se stvar ni premaknila nikamor, dokler Ben Mezrich ni svoje zgodbe napisal za revijo Wired«.

Mezrichev članek se je pojavil v septembrski številki revije Wired leta 2002. Popisuje nadobudne genije z M.I.T., ki so premagali Vegas v njegovi lastni igri. Mezrichева pripoved je imela vse – napeto akcijo, v kateri je bilo veliko na kocki, nekaj bližnjih srečanj z vegaškimi varnostniki ter svetle in temne plati bleščavega vegaškega načina življenja. Mezrichev članek je bila resnična zgodba, ki se je brala kot holivudski triler. **D**

nalnim profesorjem matematike in statističnim genijem Mickeyjem Roso (Kevin Spacey) so dešifrirali kodo. S štetjem kart in uporabo zapletenega sistema signalov lahko ekipa na celi črti premaga igralnice. Bena zapelje-

PRIVOŠČITE SI VEČER DOMAČE GLASBE V DOBRI DRUŽBI!

Pridite v halo Tivoli, v Ljubljano,
v sredo, 23. aprila, ob 19h!

Rezervacija vstopnic:

01 512 11 26 med 8. in 18. uro.

Otroci do 15. leta: BREZPLAČEN
vstop s posebno vstopnico.

Z nami bodo:

Ans. Franca Miheliča

Ans. Svetlin

Modrijani

Novi Spomini

Kvintet Dori

Štajerskih 7

Zlati Muzikanti

Alpski kvintet

Okrogli muzikantje

Mladi Dolenjci

Vok. sk. Srebrni zvoki

Irena Vrčkownik

Nuša Derenda

Igralec Gregor Čušin

in radijski voditelji!

RADIO OGNJIŠČE

Avto za prirastek

Miha Dovč, foto: Matej Mihinjač, oba SAGA Institute

Škoda fabia combi 1,4 16V ambiente

Mladi pari se ne odločajo za nakup karavana, dokler ga ne potrebujejo. Z naraščanjem pa se kaj hitro pojavi potreba po bolj praktičnem avtomobilu. Enoprostorci so navadno predragi, zato je mali avto z velikim prtljažnim prostorom, ki ne stane preveč, najsmotrnejša odločitev. Dodatni centimetri zelo prav pridejo.

Občutno povečanje Fabia combi je z nespremenjeno medosno razdaljo in 20 centimetrov daljšo karoserijo pridobil prostor samo za zadnjo premo – v prtljažniku. Ta že v osnovi ponuja slabih 500

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	ŠKODA FABIA COMBI 1,4 16V
vrsta motorja	bencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1.390
moč v kW (KM) pri vrt./min	63 (85) pri 5.000
največji navor v Nm pri vrt./min	132 pri 3.800
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4.239 x 1.642 x 1.498
medosna razdalja v mm	2.462
prtljažnik v litrih	480 – 1.460
masa praznega vozila (nosilnost) v kg	1.075 (515)
največja hitrost v km/h	175
pospešek 0-100 km/h v s	12,7
poraba (po normah EU) v l/100 km	8,6/5,3/6,5
poraba na testu v l/100 km	7,6
cena vozila v EUR	12.139

litrov, če podremo zadnjo klopo, pa ga lahko povečamo na trikratnik tega števila. Prostora ne bo našel le otroški voziček, ampak še vsa pripadajoča 'obvezna oprema' za otroka. Prtljažnik je pravokotnih oblik in zaradi tega lahko še bolje izkoriščen. Omembo in pohvalo si zaslužijo tudi kljukice v njem za pritrditev kakšne vrečke, pregradna stena za ločevanje malih kosov prtljage od večjih, vse skupaj pa pokrije prtljažni rolo, ki na vodilih ne dopušča nobenega zatikanja. Primeš in potegneš proti sebi. Tudi z enim samim prstom. Prostora na zadnji sedežni vrsti je več, kot bi pričakovali od veliko-

sti vozila. Najprej bo zmanjkalo 'ramenskih' centimetrov, ampak saj vozilo ni prvenstveno namenjeno prevažanju petih odraslih oseb. Voznik se bo na svojem sedežu počutil dobro, vendar pa kakšnega razvajanja ne bo deležen. Cenena plastika pokvari splošni pozitivni vtis, saj je preveč groba, je pa končna izdelava dobra, brez čudnih spojev in čričkov v 'armaturki'. Usnja ne boste otipali niti na volanskem obroču niti na prestavni ročici. Sedeži so na prvi pogled dobri, a se izkaže, da ne dajejo prave telesne opore.

Še vedno zanesljivo na cesti

Ker je vozilo 20 centimetrov daljše in približno toliko kilogramov težje, ni občutne razlike glede vozniških lastnosti v primerjavi z 'običajno' fabio. Le če je zadek obtežen, se čuti večji previs čez zadnjo os, kar je seveda logično in pričakovano. Odlično podvozje na cestah dobro pobira vse napake slovenskih gradincev in jih zadrži zase. Tudi dinamične lastnosti so še vedno

več kot solidne. Fabia combi poslušno sledi sukanju volana. Dober občutek na volanu in povratne informacije dajo slutiti, kdaj voznik pretirava in je pričakovano zdrš prek prednjih koles. Na žalost v opremi ambiente ni stabilizacijskega sistema, ki bi umiril drseče vozilo. S štirimi zračnimi mehovi je dobro poskrbljeno tudi za pasivno varnost.

Sredina ponudbe

Agregat, ki se je sukla pod rdečim pokrovom fabie combi, je liter in 4 decilitre velik štirivaljni s pogonom na bencin. 63 kilovatov je za dobro tono težko vozilo še zadostna zaloga za kakšno prehitevanje, a hitrostnih rekordov ne boste podirali. Skoraj 13 sekund z mesta do stotice ni vzpodbuden podatek, a se v praksi izkaže za dovolj poskočno vozilo. Kljub 16-ventilski tehniki in veselju do vrtenja se le-to kmalu konča, saj je najvišja moč dosežena pri za bencinske agregate nenavadno nizkih 5.000 vrtljajih. Menjalnik rad teče med vsemi, a le petimi prestavami. Za daljša družinska popotovanja bi vsekakor prav prišla še šesta za manj hrupa in ugodnejšo porabo, ki znaša dobrih 7 litrov in pol, kar je še vedno dobro.

Za okoli pol tisočaka doplačila pri Škodi ponujajo 20 centimetrov več pločevine in posledično 180 litrov prtljažnega prostora glede na po opremljeno primerljivo kombilimuzinsko fabio, ki ni ravno pojem družinskega avtomobila. Prirastek v centimetrih namreč ni predrag za mlad družinski proračun. **D**

Novice

GARMIN NŪVIFONE Garmin se podaja tudi v svet mobilne telefonije. Rezultat je izdelek nŭvifone, ki je lahko mobilni telefon z zaslonom, občutljivim na dotik, ko pa ga postavimo na nosilec v avtomobilu, postane GPS-sprejemnik. Nŭvifone združuje lastnosti pametnega telefona s kamero, MPEG-predvajalnikom in drugimi značilnostmi mobilnih telefonov z GPS-sprejemnikom serije nŭvi. Na prodajne police prihaja v tretjem četrtletju letošnjega leta.

VOLVO HYBRID TRUCK

Švedski Volvo je domačemu komunalnemu podjetju dal v uporabo dva hibridna tovornjaka. S tem želijo preizkusiti hibridno tehnologijo v normalnem okolju. Pričakovana poraba goriva naj bi bila manjša za okoli 20 do 30 odstotkov.

Poleg varovanja okolja so prednosti še shranjevanje energije pri zaviranju za kasnejšo uporabo, zmanjšana obraba zavor, nizka raven hrupa in nič emisij v električnem načinu delovanja. Hibridni tovornjak volvo lahko namreč pospeši le na električno energijo. Električni pogon deluje do hitrosti 20 km/h, kjer delo prevzame 120-kilovatni, 7-litrski turbodizelski agregat.

SUBARU FORESTER

Zelo uspešen Subarujev model, tudi v Sloveniji, kjer se jih vozi skoraj 500, je letos povsem nov. Tokrat se odmika od svojih korenin, ko je bil za marsikoga le povišan, a na terenu zelo zmogljiv karavan, in postaja pravi SUV. Najprej boste opazili povečane mere vozila, predvsem v višino, še vedno konkretno oddaljenost od tal (21,5 cm), po drugi strani pa ohranja nizko težišče z bokerskimi motorji ter dobre in uporabne vozne lastnosti po zaslugi simetričnega štirikolesnega pogona in reduktorja. Povečanje mer je najočitnejše v kabini, kjer bodo potniki sedaj imeli bistveno več prostora, motor, ki bo do jeseni edini na voljo, pa je dvolitrski bencinski s 110 kW. Na voljo sta dva paketa opreme, poleg ročnega s petimi stopnjami si lahko zaželite tudi samodejnega s štirimi, osnovni model pa stane 28.990 evrov. Do konca leta uvoznik načrtuje prodajo 50 novih foresterjev.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stp)
Celovška cesta 206

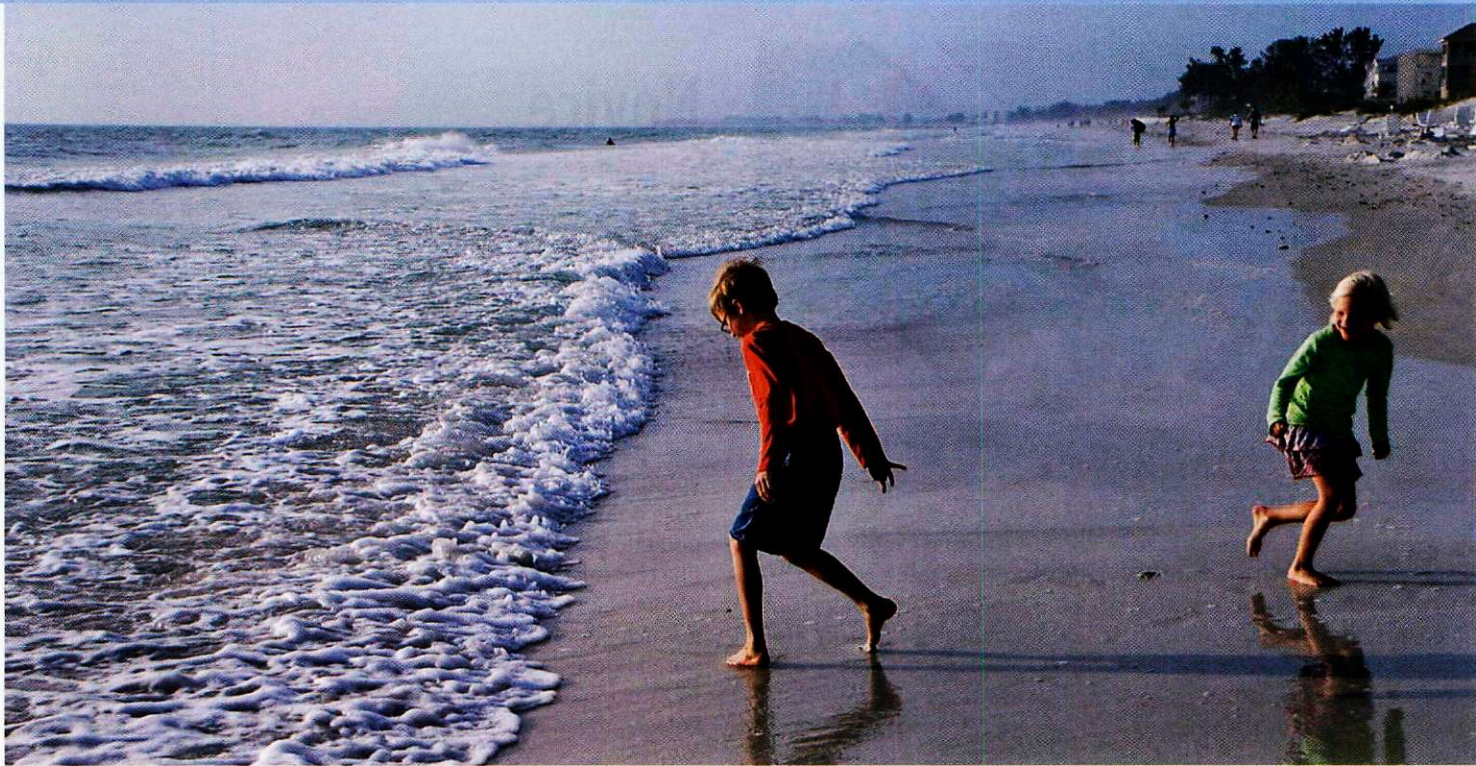
Odpri:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

Odpri:
pon – pet 07:00 – 18:00
sobota 07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Zdravju jo bo zagodlo vreme

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije

Svet se sooča s podnebnimi spremembami, ki bodo ali pa že vplivajo na naše zdravje, še veliko bolj pa na zdravje ljudi v državah v razvoju. Letošnji dan zdravja je bil posvečen posledicam, ki jih te spremembe prinašajo.

V svetu vsako leto več milijonov ljudi umre zaradi driske, malarije in beljakovinsko-energijske podhranjenosti, saj so bolezni, ki so močno povezane s podnebjem, med najpomembnejšimi razlogi za umrljivost. Letošnji svetovni dan zdravja, ki smo ga zaznamovali 7. aprila, je bil posvečen prav podnebnim spremembam. Tudi v Sloveniji jih že nekaj časa opazujemo. Kažejo se z daljšimi sušnimi obdobji v toplejšem delu leta ter z na splošno višjimi temperaturami. Čeprav tudi prebivalci Slovenije občutimo posledice teh sprememb, bodo te najbolj prizadele države v razvoju in njihove prebivalce. Pričakovati je izrazito poslabšanje razmer predvsem v Afriki in Južni Ameriki, saj naj bi v nekaterih primerih pridelava hrane upadla kar za 50 odstotkov. Na kritične posledice opozarja predvsem Svetovna zdravstvena organizacija (WHO). Število žr-

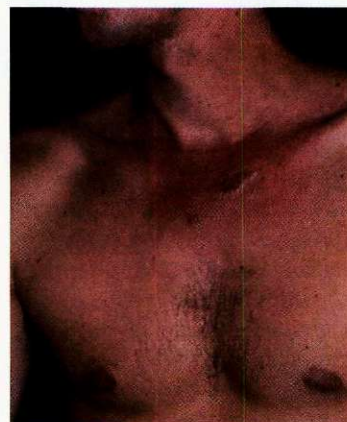
tev v orkanih ali vročinskih valovih in poplavah v ZDA in Evropi kaže, da so in bodo tudi bogate države plačale davek na podnebne spremembe.

WHO napoveduje povečano obolevnost in umrljivost zaradi vročinskih valov pa tudi več poškodb zaradi neviht, poplav, suše in požarov. Zaradi otoplitve podnebja že prihaja do povečane razširjenosti prenašalcev nekaterih nalezljivih bolezni, malarije, pričakovati pa je tudi večjo obolevnost za drisko.

WHO opozarja Kakor opozarja WHO, se bo zaradi večje koncentracije talnega ozona povečala obolevnost in umrljivost zaradi srčno-žilnih bolezni predvsem v velikih mestih, endemsko področje za mrzlico denga pa se

bo spremenilo in ogroženih bo še več ljudi. Na podnebne spremembe opozarjajo tudi v Stranki ekoloških gibanj (SEG), kjer pravijo, da je v zadnjem desetletju postalo jasno, da se zemeljsko ozračje segreva, podnebje pa spreminja. V svojem sporočilu za javnost so zapisali: »Podnebje in vreme nam vedno znova dokazujeta, da sodobna družba z moderno tehnologijo še zdaleč ni

tako neranljiva, kot si radi predstavljamo in kot bi si želeli. Tudi Slovenija v tem pogledu ni izjema; prizadele so nas katastrofalne suše, toča, poplave, plazenje razmočene prsti, vročinski valovi, močan veter je občasno dosegel rušilno moč.« Podnebje zagotovo močno vpliva na družbe in države; vpliva na dostop do pitne vode, proizvodnjo in porabo energije ter prehransko varnost, saj vpliva na pridelavo hrane. V SEG poudarjajo, da postaja podnebje s tem čedalje pomembnejši naravni vir, zato bi bilo treba bolj skrbeti za njegovo ohranitev v sedanji obliki. Človeštvo predvsem s porabo fosilnih goriv prispeva k naraščanju koncentracije toplogrednih plinov v ozračju. Višja koncentracija toplogrednih plinov po dosedanjih spoznanjih povzroča segrevanje ozračja. Segrevanje ozračja je poleg globalnih podnebnih sprememb tudi posledica širjenja in rasti mest.

V Sloveniji je čedalje več borelioze in klopnega meningoencefalitisa.

Kožni rak je pogostejši zaradi ozonskih lukenj.

Tudi v Sloveniji »V minulem stoletju se je povprečna temperatura zemeljskega površja dvignila za 0,6 stopinje Celzija, glavna tega povečanja je bila v zadnjih 25 letih,« pravijo v SEG. Po podatkih Agencije RS za okolje so se tudi v Sloveniji v 30-letnem obdobju temperature v povprečju dvigale, najopazneje v Ljubljani. Najmanj opazen je bil dvig povprečne temperature na Primorskem, v Biljah se je povprečna letna temperatura v tem obdobju dvignila le za eno stopinjo Celzija. Tam blaži spremembe predvsem bližina morja. Drugje po Sloveniji se je povprečna temperatura v obravnavanem obdobju dvignila za okoli 1,5 stopinje Celzija. Višja temperatura ozračja vpliva predvsem na določeno populacijo. V letu 2006 je bilo zaradi težav s srcem oz. srčno-žilnega sistema prvič hospitaliziranih 33.927 ljudi, zaradi različnih kroničnih težav z dihali je bilo prvič hospitaliziranih 2.909 ljudi, od tega skoraj 37 odstotkov zaradi astme. Visoke temperature najbolj ogrožajo starejše ljudi in majhne otroke.

Širjenje klopov Znano je, da je Slovenija endemsko območje za lymsko boreliozo, prvi primer te bolezni se je pri nas pojavil leta 1984, prenašajo pa jo klopi. Druga bolezen, ki jo pri nas prav tako prenašajo klopi, je klopni meningoencefalitis, virusno obolenje centralnega živčnega sistema, proti kateremu pa obstaja cepivo. V letu 2006 je bilo v Sloveniji 373 primerov klopnege meningoencefalitisa, kar je za 23 odstotkov več kot leta 2005, 32 primerov borelioznega meningitisa in 4.364 primerov borelioznega eritema. Zaradi sprememb temperatur v kombinaciji s padavinami se bodo bolezenski prenašalci, kot so klopi in komarji, širili na območja, kjer jih prej ni bilo. Tako se klopi, ki prenašajo omenjeni bolezni, zaradi milejših zim in zgodnjih pomladi že selijo na višje zemljepisne širine in višje nadmorske višine.

Kožni rak Že dalj časa je dokazano, da lahko daljše izpostavljanje naravni sončni svetlobi poškoduje kožo, saj se učinki delovanja ultravijoličnih žarkov seštevajo vse življenje. Nekoč je človeka pred škodljivimi ultravijoličnimi žarki varovala debela ozonska plast, a se je ta zdaj močno stanjšala, ponekod nastajajo tudi ozonske luknje, zaradi česar se je količina UV-svetlobe, ki prodre do zemeljskega površja, povečala. Izpostavljanje UV-žarkom, ki se, kot rečeno, seštevajo vse življenje, pripelje do takojšnjih posledic, kot so sončne opekline, ali pa mnogih številnih poznih škodljivih posledic. Po več letih izpostavljanja UV-žarkom se koža hitreje stara, lahko zbolimo za kožnim rakom, sivo mreno, slabi imunski sistem. Naraščajo tudi alergije na sonce. Prav kožni rak je v Sloveniji za rakom dojke pri ženskah na drugem mestu, pri moških pa na tretjem, za rakom pljuč ter rakom na debelem črevesu in danki.

Strokovno srečanje Ob minulem svetovnem dnevu zdravja je Inštitut za varovanje zdravja pripravil strokovno srečanje pod geslom Podnebne spremembe vplivajo na zdravje: moje, tvoje, naše. Na njem so sodelovali številni strokovnjaki s področja zdravja. Na eni od okroglih miz so razpravljali državni sekretarji in drugi visoki predstavniki ministrstev.

Ministrstvo za zdravje je ob svetovnem dnevu zdravja organiziralo tudi hojo na Rožnik. V študentski organizaciji Univerze v Ljubljani pa so v sklopu meseca sociale in zdravstva priredili Festival zdravja, na katerem so študentska in druga društva predstavila zdravstvene vsebine, ki se dotikajo mladih. Na posledice podnebnih sprememb za duševno zdravje je ob svetovnem dnevu zdravja opozorilo nacionalno

Na kratko

RESOLUCIJA O BOJU PROTI RAKU

Evropski parlament v Bruslju je z veliko večino sprejel resolucijo o boju proti raku v razširjeni EU, v kateri poziva k sprejetju ukrepov za zmanjšanje rakavih obolenj tako na ravni EU kot v državah članicah. Po ocenah Mednarodne agencije za raziskave raka za to boleznijo zbolijo vsak tretji Evropejec, vsaki četrti pa zaradi nje umre. V letu 2006 je bilo v EU odkritih skoraj 2,3 milijona novih primerov raka, več kot milijon ljudi pa je zaradi njega umrlo. Evropski parlament je v resoluciji podprl slovensko predsedstvo EU, ki je rakava obolenja postavilo za eno od svojih prednostnih nalog v letu 2008. Parlament zato v resoluciji poziva evropsko komisijo, Svet EU in države članice, naj sprejmejo ustrezne ukrepe za preprečevanje, zgodnje odkrivanje, diagnosticiranje in zdravljenje, vključno s paliativno oskrbo, da se zmanjša veliko povečanje bremena zaradi rakavih obolenj, ki se približuje zaradi demografskih sprememb v naslednjih desetletjih, tudi z zagotavljanjem ustreznih finančnih podpore za usklajene ukrepe in primerno krepitev zmogljivosti. Parlamentarci pozivajo k oblikovanju medinstitucionalne delovne skupine EU za boj proti raku. Sestavljali bi jo predstavniki vseh treh institucij EU, ki bi se redno srečevali ter zbirali in izmenjevali zglede najboljše prakse za preprečevanje, preventivne preglede in zdravljenje ter zagotavljali vodenje pri boljšem nadzoru nad rakom v Evropi.

Evropski parlament o zdravju

KONGRES PEDIATROV IN MEDICINSKIH SESTER V mariborskem kongresnem centru Habakuk je 11. in 12. aprila potekalo tradicionalno srečanje pediatrov in medicinskih sester v pediatriji, ki je preraslo v kongres. Pediatri so se srečali že 18., medicinske sestre pa petič. Gre za največje tovrstno srečanje v Sloveniji z okoli 600 udeleženci iz celotne države ter številnimi domačimi in tujimi vrhovskimi strokovnjaki iz Hrvaške, Nemčije, Anglije in ZDA. Glavni organizator je Klinika za pediatrijo Univerzitetnega kliničnega centra Maribor. Prvi dan srečanja je potekala že tretja delavnica na temo otroške in mladostniške psihiatrije. Vodil jo je svetovno znan pedopsihiater Helmut Remschmidt iz Nemčije. Tema tokratne delavnice je bila hiperkinetični sindrom oziroma motnja aktivnosti in pozornosti, ki je zanimiva tako za otroške in mladostniške psihiatre, kakor tudi za pediatre in psihiatre, ki delajo z odraslimi.

Kongres pediatrov in medicinskih sester

zdrženje za kakovost življenja Ozara. Podnebne spremembe ter spremljajoči socialni, okoljski in ekonomski učinki povzročajo stres in tesnoba ter vplivajo na naraščanje depresije in samo-

morilnosti. Predsednik društva Ozara Slovenija Bogdan Dobnik je dejal, da so v svojih dnevnikih pripravili izobraževalne delavnice, na katerih bodo ljudi seznanili s to problematiko. ■

Slovenci in nogomet

Kristjan Stranščak, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Najpomembnejši moštveni šport nogomet je igra, ki ima dolgo zgodovino. Svojo, lahko bi rekli v dveh delih, pa imamo tudi Slovenci.

Nogometna igra je v Slovenijo prišla z Dunaja, ki je bilo takrat glavno mesto avstro-ogrške monarhije, kamor smo po državni ureditvi spadali tudi Slovenci, in iz Prage, s katero smo bili Slovenci zelo dobro kulturno povezani. Dunaj se je že od začetka 20. stoletja razvijal v močno evropsko nogometno središče. Zelo dobro nogometno razviti sta bili tudi Praga in Budimpešta, vendar je Dunaj zaradi svojega političnega položaja tudi v nogometu ohranil značaj središča, iz katerega se je nogomet širil v bližnja in bolj oddaljena avstrijska dežela središča in mesta. Pot k mladini je nogometu po organizacijski strani utirala tudi tedanja avstrijska oblast, ki je leta 1890 uvedla poleg šolske telovadbe še t. i. igralne popoldneve.

Takoj priljubljen med dijaki

Tako že kmalu po letu 1900 v

Dijaški nogometni klub Hermes iz Ljubljane (1910)

letnih poročilih srednjih šol na Slovenskem lahko beremo, da so dijaki med drugim zelo radi igrali mejni ali nemški nogomet. Ob tej priložnosti se pri nas prvič pojavi beseda »football«, žal pa se podrobnejši opisi omenjenih iger niso ohranili. V letnem poročilu kranjske osnovne šole iz leta 1903 se priporoča uvedba telovadbe in še posebej igra z žogo, imenovana »žogobitva«, vendar igra ni podrobneje opisana. Kasneje začinjajo letna poročila srednjih šol omenjati angleški nogomet, ki je na slovenskih šolskih igriščih zavladal zelo hitro in postal najbolj priljubljen šport med slovenskimi dijaki. Leta 1910 so v Ljubljani dijaki vseh slovenskih šol ustanovili svoj nogometni klub Hermes, ki je bil povsem slovenski in je v takratnem občutljivem obdobju slonel tudi na narodni

Srečko Katanec na SP v Italiji leta 1990

zavesti. Omeniti velja, da je prve prave nogometne čevlje in pravo usnjeno žogo v Ljubljano iz Prage prinesel Stanko Bloudek, ki je bil vnet privrženec nogometne igre in kasneje tudi sam uspešen nogometaš.

Razcvet klubov Do začetka prve svetovne vojne smo imeli Slovenci le dva nogometna kluba, Ilirijo in Slovan ki pa sta posledično prav zaradi vojne svoje delovanje začasno ustavila. Spomladi leta 1919 je najprej začela znova delovati Ilirija, malo kasneje pa ji je v Ljubljani sledil Slovan, edini slovenski klub, ki je vse do danes ohranil svoje prvotno ime. Drugo nogometno središče je nastalo v Mariboru, kjer sta poleg nemškega SV Rapida delovala še Hertha in Rote Elf, v Celju pa so se nogometaši združevali v Atletiku SK. V vseh teh središčih so naglo začeli rasti tudi novi klubi, kot so bili Šparta, Svoboda, Jadran in Primorje v Ljubljani, Olimp v Celju, Amater v Trbovljah in SSK Maribor, ki je postal osrednja celica slovenskega športa v mestu in okolici. Novi klubi niso bili samo nogometni, temveč so se ukvarjali tudi z drugimi panogami, zlasti z lahko atletiko, ki so jo športna vodstva celo predpisala kot obvezen sestavni del nogometnega treninga, kljub temu pa je nogomet ostajal prva in najpomembnejša športna panoga športnih klubov na Slovenskem.

Nogometna igra se je v prvih letih po 1. svetovni vojni na našem območju širila zelo intenzivno, kar kažejo mnogi novi klubi in nogometne sekcije. Tako so nastali poleg že omenjenih nogometni klubi v Trbovljah in celotnem Zasavju, Murski Soboti, na Gorenjskem in v Mariboru ter na širšem štajerskem območju. Prvotna središča Ljubljana, Maribor in Celje tako niso bila več osamljeni otoki, omrežje klubov je zajelo vse večje kraje na Slovenskem, ki so se tako potegovali za naslov slovenskih prvakov.

Uvajanje profesionalizma

Hkrati z zahtevami po kvaliteti se je od leta 1945 dalje kljub močnemu odporu z vseh strani začel razvijati tudi profesionalizem. Tudi v Sloveniji je namreč prevladalo mnenje, da bi, če bi se mu odrekli, to pomenilo zaostanek v nogometnem napredku. Navkljub uvajanju profesionalizma pa je bil slovenski nogomet

daleč za nogometom drugih jugoslovanskih republik, kar kaže tudi podatek, da je po osvoboditvi pa vse do leta 1970 v državni (jugoslovanski) reprezentanci mogoče najti vsega skupaj le tri Slovence, Edija Hočevarja, Ivana Toplaka in Braneta Oblaka.

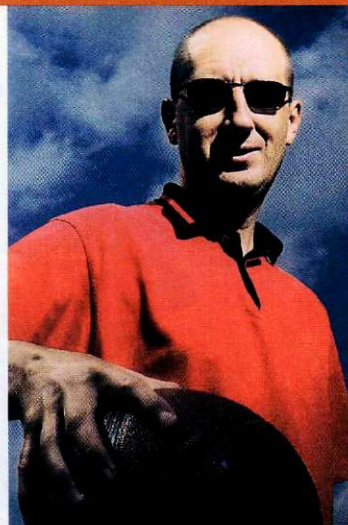
Čedalje bolj pa so se Slovenci uveljavljali tudi na jugoslovanskem območju. Po dolgoletnem »sušnem obdobju« so na jugoslovansko nogometno sceno stopili Brane Oblak, Danilo Popivoda, Marko Elsner in Srečko Katanec ter vsi po vrsti dokazali, da so tudi Slovenci večji te najpopularnejše igre na svetu. Seveda se je s tem povečalo nogometno rivalstvo.

Ustanovitev NZS Ob prvi reorganizaciji našega športa po drugi svetovni vojni je bila

jami, po reorganizaciji državne uprave leta 1949 pa so tudi na NZS poverjenišтва nadomestili z oblastnimi odbori. Leta 1952 so bila poverjenišтва dokončno odpravljena, namesto njih pa so ustanovili podzveze, prvo leto v Ljubljani, Mariboru in Kopru, leta 1953 v Celju, leta 1954 v Kranju, hkrati pa so sedež koprsko podzveze preselili v Novo Gorico; kasneje so obnovili koprsko in končno ustanovili še podzvezo v Murški Soboti. Poleg nogometnih podzvez je NZS v tem času pridobila dva samostojna kolektivna člana, ki jima je bilo poverjeno samostojno reševanje izredno pomembnih vprašanj. To sta Zveza nogometnih sodnikov Slovenije, ustanovljena leta 1948, in Zveza nogometnih trenerjev Slovenije, ki je bila ustanovljena leta 1953.

Vsa kasnejša leta je slovenski nogomet vidno napredoval, tako v naraščanju števila klubov in njihovem razvoju kot v intenzivnem delu z mladimi v okviru mladinskih nogometnih šol ter v šolanju in izpopolnjevanju strokovnih kadrov.

Zelo pomemben datum v delovanju NZS je tudi 29. 6. 1991. Tega dne je predsednik NZS Rudi Zavrl obvestil Nogometno zvezo Jugoslavije (NZJ), da so zaradi agresije na Slovenijo pretrgali vse stike z njo, leto pozneje pa je svetovna nogometna organizacija FIFA sprejela NZS v svoje polnopravno članstvo. Slovenija je tako uradno začela svojo nogometno pot oziroma svojo »novo« zgodovino. **D**

Derbija ne damo

Esad Babačić

Cena za članstvo v ligi EBEL je bila za ljubljanske hokejiste očitno višja, kot smo si sprva mislili.

Potem ko je Olimpija poletela do neba in že v svoji prvi sezoni skorajda ukradla avstrijsko krono, se je zdelo, da hokejski evforiji ne bo konca. Toda veselje ni trajalo dolgo, saj so se morali utrujeni zmaji praktično čez noč spopasti s spočitimi Jeseničani, ki so jih odpravili na preveč lahek način. Namesto šestih ali celo sedmih tekem smo videli štiri enosmerne vožnje rdečih oklepnikov. Bolj kot to, da ni bilo pravega boja, boli dejstvo, da so se resno stresli temelji večnega derbija. Tisti, ki so si tako želeli lige EBEL, so pozabili, da je naše prvenstvo prvi pogoj za preživetje slovenskega hokeja. Ne strinjam se s tistimi, ki so mnenja, da bi bil slovenski hokej brez te lige nepovratno izgubljen. Dejstvo je, da ne bi bilo kakšnega bliskovitega napredka, a tako je že nekaj časa, pa smo še vedno konkurenčni. Tudi Avstrijcem smo pokazali, da imajo naši hokejisti več srca in da lahko zaradi tega zmagujejo tudi proti objektivno boljšim moštvom. Res ne vem, zakaj bi se za vsako ceno udinjali tujcem in za povrh pljuvali po tistem, kar nam je sveto, pa četudi gre za dogodek, ki se zgodi enkrat na leto. Tudi EBEL je navsezadnje le regionalna liga, nekakšen podaljšek »kastri-ranega« avstrijskega prvenstva. Zakaj bi si nekdo bolj želel biti prvak neke umetne tvorbe, kot pa svojega matičnega prvenstva, kjer si junak že zato, ker si premagal svojega edinega pravega konkurenta? Na tem mestu se ne bom spuščal v to, zakaj imajo tisti, ki bi morali skrbeti za slovenski hokej, tako mačehovski odnos do nacionalnega prvenstva. Odgovor je verjetno preprostejši, kot se zdi na prvi pogled, za njim pa gotovo stojijo višji interesi, ki nimajo veliko opraviti z nacionalnimi. Tisti, ki da več, prej igra. Tako je v tem svetu. Nekaj slabe volje, ki se je kadila iz slačilnice hokejistov Olimpije, se je preneslo tudi na reprezentanco, ki je začela kanadsko zgodbo s standardnimi trzavicami med igralci in zvezo. Naporavnani računi iz prejšnjih let so razjezili nekatere posameznike, a so se razvedrili po vrnitvi Anžeta Kopitarja, ki je športnik od glave do pete. Strah, da bo na svetovno prvenstvo odpotovala B-ekipa, je bil na srečo odveč. Smešnih 500 evrov se je spremenilo v dvakrat višjo vsoto, ki gotovo ni zacelila vseh ran, toda risi so se vendarle odločili, da ne bodo delali težav. Še sreča, da pri njih dejansko ne šteje le denar, čeprav bi bilo tudi to nekaj povsem normalnega.

Rudi Zavrl, »večni« predsednik NZS

leta 1948 ustanovljena Nogometna zveza Slovenije (NZS), katere prvi predsednik je bil Danijel Lepin. Prvo leto delovanja je prek sedmih poverjeništev vzdrževala stike s članstvom, z nogometnimi klubi in s sekci-

GAŠPER VINČEC je na jadralski regati olimpijskih razredov na Gardskem jezeru ubranil naslov prvaka in si na največjem tekmovalstvu za olimpijske razrede v Italiji, ki se ga je udeležilo 300 posadk iz 43 držav, prijadral 1.000 evrov vredno nagrado.

Španec **JORGE LORENZO** (Yamaha) je zmagovalec 3. preizkušnje svetovnega motociklističnega prvenstva. V razredu MotoGP je na dirki za VN Portugalske v Estorilu drugo mesto osvojil njegov rojak Dani Pedrosa (Honda), tretji pa je bil Italijan Valentino Rossi (Yamaha).

Darko Njavro in Anton Krkovič: Mladina jima bo morala plačati po osem tisočakov.

Mladina mora plačati odškodnino

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Mladina bo morala Darku Njavru, Robertu Suhadolniku in Antonu Krkoviču zaradi širjenja neresničnih vesti plačati po osem tisočakov odškodnine, so odločili višji sodniki v Ljubljani po pritožbi na sodbo prvostopenjskega sodišča.

Pred letom dni je sodišče prve stopnje odločilo, da je bilo pisanje Mladine neresnično, in določilo vsakemu od trojice tožnikov odškodnino v višini pet tisoč evrov. Pritožbeni senat je menil, da je okrožni sodni senat pravilno ocenil okoliščine. Sodbo je ne le potrdil, ampak tudi nekoliko povišal znesek odškodnine. Po novem je vsak od treh tožnikov upravičen do odškodnine v višini osem tisoč evrov s pripadajočimi obrestmi.

»Jabolko spora« je bila razpita kraja orožja iz postojnske vojašnice pred skoraj desetimi leti. Predrzni in očitno zelo dobro informirani lopovi so izkoristili slabe varnostne razmere v vojašnici in ukradli kup orožja. Vse preiskave so bile zaman, orožje je poniknilo v neznanu in ga še dandanes niso

našli, prav tako pa tudi ne lopovov oziroma naročnikov kraje. Precej časa po kraji orožja so policisti na podlagi poročila policijskega informatorja našli nekaj avtomatskih pušk, zakopanih v sodu blizu Brnika. Aretirali so mladega prekupčevalca z orožjem, ki pa je zatrjeval, da mu je bilo vse podtaknjeno in da z orožjem nima nič. Vsekakor je šlo le za delček v postojnski vojašnici ukradenega orožja. Prijeti prekupčevalec je bil, čeprav je dosledno zanikal, da je orožje njegovo, obsojen na pet let zopora samo zato, ker je posest vojaškega orožja za civilne osebe v vsakem primeru protizakonita.

Teorija zarote Mladina je leta 2003 objavila štiri članke, v katerih je kot krivce oziroma glavne organizatorje kraje v vojašnici omenila

Antona Krkoviča, Darka Njavra in Roberta Suhadolnika. Posredno so članki namigovali, da je, kaj pa drugega, za vso zadevo Janez Janša. Krkovič, Njavro in Suhadolnik, nekoč pripadniki brigade Moris in znani iz zgodbe o Depali vasi, so med tistimi, ki jih levičarji vztrajno označujejo kot »janševce« in jim pripisujejo vse mogoče podtalne rabote. Članki v Mladini so namigovali, da je Suhadolnik, ki je zaposlen v vojski in je v času kraje služil v postojnski vojašnici, dal potrebne podatke za krajo.

Za vse tri omenjene v člankih je odvetnik Jože Hribernik vložil odškodninsko tožbo zoper Mladino. Sodišče je presodilo, da pisci člankov v Mladini niso preverili svojega pisanja. Mladina se je izgovarjala, da so dobili podatke od svojih virov, a jih zaradi novinarskega kodeksa ne želijo imenovati. Sodišče je odločilo, da je Mladina širila neresnične vesti in naložila plačilo odškodnine pet tisoč evrov vsakemu tožniku.

Mladina se je na to pritožila na višje sodišče, obramba pa tudi, ker je menila, da je odškodnina prenizka. Višji sodniki so spet ugodili tožnikom in celo povišali odškodninski znesek na osem tisoč evrov za vsakega tožnika. Mladina bo morala vrniti tudi pravdne stroške: Njavru in Krkoviču po 2.889 evrov, Suha-

Kazen za zlomljeno čeljust

Višji sodniki so razsodili, da mora Vinci Vogue Anžlovar plačati Branetu Šturbeju pet tisoč evrov odškodnine.

Po sedmih letih je Višje sodišče v Ljubljani izdalo sodbo za pretep med režiserjem Vincijem Vogue Anžlovarjem in igralcem Branetom Šturbejem. Šturbeju, ki je v pretepu potegnil precej krajšo, so višji sodniki prisodili pet tisoč štirideset evrov odškodnine, Anžlovar pa bo moral plačati še dobrih tisoč evrov Šturbejevih pravnih stroškov.

Zadnjega dne v marcu 2001 je bila v avli portoroškega Avditorija zabava po podelitvi priznanj na slovenskem filmskem festivalu. Šturbej se je vidno pijan primajal do mize, kjer je s svojo družbo sedel Anžlovar, in izrekel nekaj žaljivk na račun režiserja in njegovih filmov. Anžlovar je prosil Šturbejevo partnerico Natašo Barbaro Gračner, naj Šturbeja odstrani od njihove mize, kar je tudi storila. Kakšne pol ure kasneje je prišla Gračnerjeva nazaj do Anžlovarjeve družbe in prosila za cigareto. Spet je prišel

Šturbej in ji z udarcem zbil cigareto iz roke, Anžlovar pa ga je tedaj počil po obrazu in z zlomljeno čeljustjo poslal v bolnišnico. Šturbej je vložil tožbo, v kateri je zahteval enaindvajset tisočakov odškodnine. Anžlovar se je zagovarjal, da je branil Gračnerjevo oziroma vso družbo, ker se mu je zdelo, da bo Šturbej udaril še koga, pa ga je instiktivno preventivno udaril. Sodišče prve stopnje je menilo, da je Anžlovar neprimerno reagiral, in ocenilo, da bi bila primerna odškodnina pet tisoč evrov, ker pa je po njihovem mnenju Šturbej k zadevi tudi sam precej pripomogel, je odškodnino zmanjšalo na tri tisoč petsto evrov. Šturbeju je višje sodišče upelo prepričati, da ni nikogar ogrožal, zato so mu višji sodniki prisodili vseh pet tisočakov odškodnine. Anžlovar se je zdaj pritožil na vrhovno sodišče, zato končne sodbe še nekaj časa ne bo. B. S.

LAŽ IMA KRATKE NOGE Laž ni prinesla nič dobrega 39-letnici in mladoletnici, saj sta ovadeni zaradi goljufije. Starejša je namreč zvečer poklicala litijske policiste in dejala, da je s terencem BMW X5 po nesreči zapeljala s ceste. Kmalu pa so policisti ugotovili, da gre za lažno prijavo, kajti avto je vozil 34-letnik iz Maribora in zaradi prevelike hitrosti zapeljal najprej s ceste, nato pa treščil v škarpo in še v drevo. Zapustil je kraj nesreče in se z znanko dogovoril, naj prijavi, da je nesrečo zakrivila ona, zaradi zavarovalnine seveda. Priča pa naj bi bila mladoletnica, skoraj še otrok. Ženski sta ovadeni zaradi goljufije, Mariborčan pa se bo zaradi storjenih cestnopometnih prekrškov znašel pred sodnikom.

HLADNOKRVNO, NI KAJ Okoli četrte ure zjutraj so ljubljanski policisti dobili klic, da je v Ljubljani osební avtomobil, ki ima vključene še vse štiri smernike. Policisti in gasilci so se ekspresno odzvali na klic in potapljač se je spustil v mrzlo reko ter ugotovil, da v avtu ni ne kontaktnih ključev in, na srečo, tudi nobenega potnika. Na podlagi tablic so našli lastnika in se odpravili na njegov dom. Lastnica, 60-letna Ljubljanka, jih je počakala doma, živa in zdrava. Z vozilom se je peljala po cesti Ob Ljubljani, pa je vozilo zdrsnilo in drselo po devetmetrskem nasipu ter končalo v reki. Preden je maza 323 potonila, je lastnica pobasala torbico z dokumenti, izvlekla kontaktne ključke in se peš mirno odpravila domov.

Vaša pričakovanja narekujejo našo hitrost.

Intereuropo
Globalni logistični servis

Intereuropo je eden vodilnih logističnih podjetij v jugovzhodni Evropi na področju organizacije vseh vrst cestnih prevozov.

Od vrat do vrat prevzamemo vašo pošiljko, jo dostavimo in po potrebi ocarinimo. Naša storitev je hitra, vama, kakovostna in zanesljiva.

Še posebej dobro storitev pa vam s pomočjo lastne mreže v tujini in priznanih partnerjev jamčimo pri prevozih zbirnih pošilk.

Ponujamo dnevne zbirne linije za vse evropske destinacije.

Poleg organizacije cestnih prevozov vam zagotavljamo tudi železniške prevoze.

NAŠA POSLOVNA MREŽA Z LASTNIMI PODJETJI OBESEGA:

→ Slovenija → Francija
→ Hrvaška → Avstrija
→ BiH → Nemčija
→ Srbija → Rusija
→ Makedonija → Ukrajina

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
Loke pri Zagorju 22
1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
trgovina EVJ Center Kisovec
03-56-71-234
trgovina EVJ Trbovlje
05-90-23-203
storitev 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

http://etv.elektroprom.si
komercialna:
03-56-57-150
uredništvo:
03-56-57-177

tel.: 03/ 897 50 05

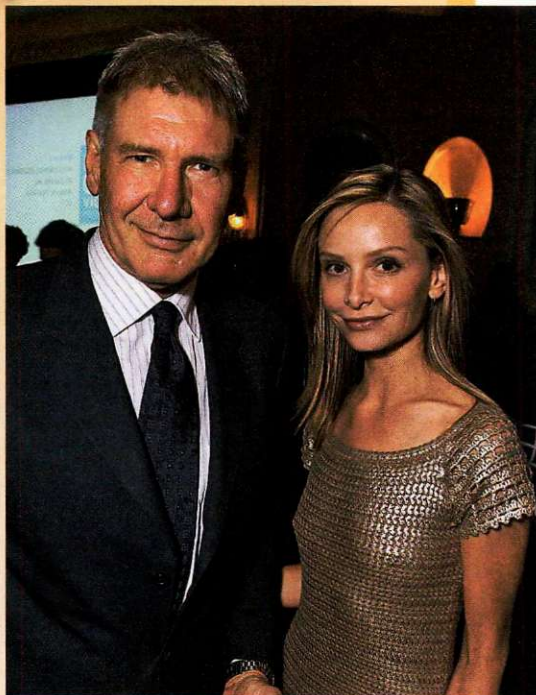
www.radiovelenje.com

107,8 MHz
www.radiovelenje.com

RADIO VELENJE

Gospodinjski pomočnik

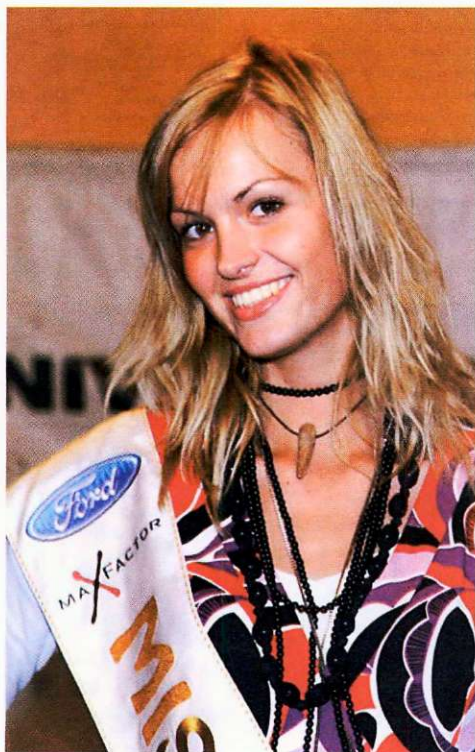
Hollywoodski zvezdnik Harrison Ford je priznal, da v osebnem življenju poprime za skoraj vsako delo. »Če je treba pomiti posodo, jo pomijem, če je treba pobrisati tla, jih pobrišem. Redno grem po časopis in pospravim svoje stvari za sabo,« je pojasnil 65-letni igralec v pogovoru z novinarjem za nemški časnik Bild am Sonntag. Le za vrt ne skrbi sam. »Za to imamo vrtnarja,« je rekel zvezdnik filmov Indiana Jones. Ford že nekaj let živi z igralko Calisto Flockhart (znano iz serije Ally McBeal), s katero ga veže poseben ljubezenski obred. Ko sta se prvič srečala, naj bi ga bila Calista po obleki polila z rdečim vinom – in to počne še vedno, pravi Ford. »Calista me še vedno kdaj polije z vinom – jaz pa njo. To je najin ritual,« je izdal.

V gospodinjstvu se dobro znajde.

Tjaša in njeni načrti

Aktualna slovenska Miss Universe Tjaša Kokalj je zelo premišljena in previdna pri načrtih za svojo prihodnost. Lepotička je dejala, da mora najprej končati zadnji letnik na fakulteti, potem bo zelo previdno razmislila, kako in kaj bo naredila s svojo lepотно kariero v tuji-

ni. »Mnogo ljudi in poznavalcev te scene mi sicer že zdaj svetuje, kaj bi bilo zame najbolje, a odločila se bom sama po končanem študiju. Za zdaj sem na slovenski sceni povsem zadovoljna s svojimi posli in javno podobo na tem področju. Najprej pa bom, kot rečeno, počakala na konec svojega mandata in zaključek študija,« pravi Tjaša, ki bo svojo lepотно krono predala 17. maja v Ljubljani. Atraktivna misica sodi ta čas pod okrilje ljubljanske agencije Bronz, ki jo uspešno upravlja iransko-angleški poslovnež Joe Rain, za odhod v evropske in svetovne modne prestolnice pa se bo morala »priključiti« kakšni večji tuji modni in menedžerski agenciji. »Najbolj se bojim, da bi odšla v tujino ter potem tam tedne in mesece čakala na svojo prvo ali veliko priložnost,« je priznala svetlolaska, ki najbolj verjame slovenskim lepoticam, ki živijo in delajo v tujini ali so se tam že uspešno preizkusile.

Za zdaj ostaja na slovenskih tleh.

Novi par?

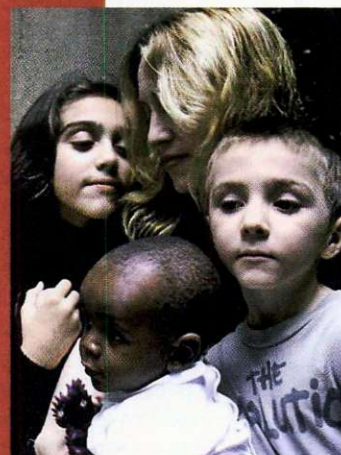
Na športnih in drugih prireditvah je pogosto videti skupaj nekdanjo smučarko Urško Hrovat in znanega podjetnika Roka Furlana -Taysona, ki sta očitno poglobila svoje prijateljstvo. Prijatelja (ali morda še kaj več) sta se nedavno pojavila na finalnem turnirju slovenskega rokometnega pokala v Celju. Urška, podjetnica in nekoč tudi gostinka v Stari Ljubljani, in zelo uspešen kamnosek Rok sta se pojavila tudi na tretji finalni tekmi hokejskega DP med ZM Olimpijo in Acronijem Jesenice v dvorani Tivoli. Urška in Rok veljata za velika »zabavljaca«, rada imata nočno življenje, zadnje tedne pa se skupaj pojavljata tudi v boljših ljubljanskih in obalnih lokalnih ter restavracijah. Ali sta samo prijatelja ali ljubezenski par, se bo nedvomno hitro pokazalo.

Nekdanja smučarka je pogosto v družbi Roka Furlana.

Želi še enega otroka

Kraljica popa Madonna Madonna si je po navedbah britanskega tabloida The Sun premislila in ne bo posvojila otroka iz Afrike. Pevka naj bi bila razočarana nad birokracijo v

Streho nad glavo bo ponudila še eni siroti.

Afriki in se zato ozira proti Indiji. Otroka si bo poiskala po koncu predstavljanja svojega novega albuma Hard candy. Glasbenica naj bi v posvojitve prepričala tudi svojega moža Guya Ritchieja. Par je pred pred letom in pol spoznal dečka Davida Bando iz Malavija in ga želel posvojiti, postopek pa je trajal več mesecev. Po obisku In-

dije letošnjo zimo pa naj bi pevko tako prevzela usoda indijskih otrok, da se je odločila za posvojitve otroka iz te države. Madonna ima poleg Davida še dva svoja otroka, hčerko Lourdes in sina Rocca, zvezdniška družina pa živi v Londonu.

domala gostilna

Najdi

Iščeš morda **domača gostilna**

V hipu do prave informacije.

Najdi.si

vse slovenske strani

Filozofov kompleks

Magični gledalec

Verjetno se vam zdim že kar pošteno tečen s svojim stalnim tarnanjem nad trditvami, da je nacionalna televizija provladna.

Ne morem pomagati, če sem že sit nabijanja po vedno istih bobnih. Morda tudi zato, ker sem v svojem okolišju ostal tako rekoč poslednji Mohikanec, ki si upa javno govoriti, da si tu in tam ogleda kakšno oddajo na TV Slovenija. Moji sosede namreč pravijo, da nacionalne televizije ne gledajo več, ker je neprebavljiva in ker jim Janševa oz. Grimsova propaganda ne prizanesa niti v razvedrilnem programu. No, glede vzdržnosti pri gledanju programov TVS sem dva od sedesov hitro dobil na laži, ko sem ju obiskal: eden je gledal oddajo Studio City, drugi pa oddajo Na zdravje!. Očitno je Studio City res tista »svetla izjema«, zaradi katere mnogi kršijo »dieto« spremljanja programov TVS, to pa seveda dokazuje, da je nacionalna televizija vendarle ohranila pluralnost in ni postala provladno trobilo, kot jo označujejo aktivisti Liberalne akademije. Če ste si morda ogledali zadnjo oddajo Slovenija predseduje, v kateri je Manica J. Ambrožič kar pošteno namučila predsednika slovenske vlade, ste lahko dobili vtis, da je nacionalna TV vladi ušla izpod nadzora. Razen če ustvarimo kakšno novo teorijo zarote: da je predsednik vlade Janez Janša naročil novinarki, da ga mora kot gosta malo trše prijeti, da ne bo videti, da je nacionalna televizija provladna, kar bi lahko dolgoročno škodovalo sedanji vladi. Pri Bogu ... hm ... pri Janši pač ni nič nemogoče.

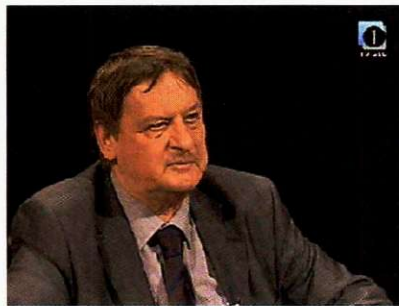
Kdo ve, morda je vlada naročila tudi intervju s filozofom dr. Tinetom Hribarjem (6. aprila 2008) glede na to, da je slednji izrekel kar nekaj krepkih na njen račun – na primer,

da je glede grobišč naredila manj kot prejšnja. No, pravzaprav Hribar niti ni toliko cilj na vlado, ampak bolj na Katoliško cerkev, ki je zanj še vedno strah in trepet. Ubogi svobodomiselnih intelektualci, ki se morajo toliko ukvarjati s Cerkvijo. Očitno je to postala Arhimedova točka Hribarjevega svobodomiselnega kompleksa. Pravzaprav mi je Hribar v samem intervjuju bolj kot filozof deloval kot nekakšen disidentski teolog (v slogu Vinka Ošlaka ali Hansa Künga), ki je predstavljal

svojo različico razlage Svetega pisma oz. krvočnosti Stare zaveze. Ne vem sicer, kaj bi na to dejal neki drugi akademik (biblicist in večkratni doktor znanosti Jože Krašovec), toda verjetno ni navdušen nad Hribarjevo svetopisemsko »znanostjo«. Je pa po svoje zabavno, kako se je Hri-

barju zalomilo pri znanju Stare zaveze: ko je govoril o razbitju dveh tabel z desetimi božjimi zapovedmi, ni prav razločno povedal, kdo ju je sploh razbil – je bil to Mojzes ali Jezus?

Seveda pa moram zasliševalcu Ladu Ambrožiču šteti v dobro, da je Hribarja kasneje, ko sta govorila o politiki, kar dobro »zmasiral«, in sicer v zvezi s tem, da je bil Hribar prvotno trd marksist, kar je gosta nekoliko zmedlo. Tudi pri trditvah, da sta skupaj z ženo Spomenko vedno enaka, le da enkrat prihajajo napadi z leve, drugič z desne strani, ni bil prepričljiv. No, morda sta res vedno enaka, ampak zagrenjenost pač narašča. Zato predlagam, da ga nacionalna TV povabi v oddajo Hri-bar. Že od nekdaj si namreč želim videti in slišati soočenje obeh Hribarjev ...

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

Ovni, ki ste v novi ljubezenski zvezi, se boste prestrašili, če se bo vaša nova ljubezen nenadoma razjokala. Zavedajte se, da potrebuje samo malo pozornosti in nežnosti, pa se bo pomirila.

Bik
21.4.-21.5.

V veselje vam bo, če se boste lahko posvetovali z najboljšimi strokovnjaki z vašega področja. Spomladansko vreme vas bo vabilo v naravo in temu vabilu se ne boste mogli odreči. Srečno!

Dvojčka
22.5.-21.6.

Ženske dvojčki se boste posvetile pospravljanju, in če imate že otroke, boste z njimi imele prave boje za prevlado. Moški dvojčki pa boste tokrat imeli bolj miren teden in preživeli ga boste veselo.

Rak
22.6.-21.7.

Veliko dela boste imeli, če se ne boste pravilo organizirali, sicer pa se bo vse skladalo z vašimi pogledi na prihodnost. Pomislite na to, koga bi morali obiskati, da bi bil volk sit in koza cela.

Lev
22.7.-21.8.

Morate se zavedati, da vam ljudje včasih ne morejo povedati nekaterih stvari, ker se bojijo vaših burnih reakcij. Umirite se nekoliko in sprejemajte vse bolj na lahko, pa vam bodo ljudje trumoma zaupali.

Devica
22.8.-21.9.

Ne boste se mogli sprizniti z nekaterimi spremembami, ki so vaša doletele, ki ste se pojavili v ponedeljek spet v službi. Ob popoldnevih si privoščite dolg sprehod in dobro sprostitve, da boste bolj veseli.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Družba vam bo pokazala, da ste nekoliko zašli na stranpot. Na srečo se boste lahko še kolikor toliko popravili in vaša stranpot ne bo imela hujskih posledic. Bodite optimisti in se veselite pomladi.

Škorpjon
23.10.-21.11.

Pomlad prinaša novo življenje in tudi novo veselje. Tisti, ki ste samski, boste takšni še zelo malo časa. Posebno ženske se boste ukvarjale z vrvti in rožami, če boste le mogle. Otroci pa z novim računalnikom.

Strelec
22.11.-20.12.

Morile vas bodo skrbi za prihodnost. Namesto da bi se končno lahko umirili, uživali življenje in se ga veselili, boste slabo spali. Morali se boste odločiti sami, saj se ne more nihče namesto vas.

Kozorog
21.12.-19.1.

Pomislite in se končno začnite ukvarjati z resničnim problemom, ki je ta čas zelo pomemben. Ne delajte preveč podrobnih načrtov, da se kaj ne izrodi v neprijetno nasprotje.

Vodnar
20.1.-18.2.

Svoje družine nekateri vodnarji ne boste videli kar dva tedna skupaj, in to bodisi zaradi potovanja, bodisi zaradi širših družinskih obveznosti. Nekoga boste dodali na svoj seznam prijubljenih.

Ribi
19.2.-20.3.

Bodite dobre volje in veseli, da vas prijatelji tako zelo cenijo. Pomoč, ki ste bili deležni, vas bo ohranila pri močeh in dobrem upanju na prihodnost. Odprite se za svet in vse se bo zelo dobro končalo.

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrie Airways:
2 x povratna vozovnica!*

Vse Adriine ugodne ponudbe si lahko ogledate na www.adria.si ali pokličete na 080 13 00.

www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	IGRA S KARTAMI	REKA V MONGOLJI	TVOREC SIKHIZMA (GURU)	GRŠKA BOGINJA MAŠČEVANJA	SLADKOVODNA ROPARSKA RIBA										
NEKDANJI AMERIŠKI ATLET (DWIGHT)																
DESNI PRITOK PADA V ITALIJI																
GORSKO ZEMLJEPIŠNO IME																
ENO OD IMEN PISATELJA DOYLA						ENOTA IONIZIRANEGA SEVANJA										
KAJETAJAN KOVIČ				PERZIJSKI KRALJ												
FILOZOFI IZ ELEJE																
DEMOKRACIJA	POPOLNA ZMAGA PRI TAROKU	MORSKI DEŽEVNIK	DEL RAČUNALNIKA	OTROŠKA ČREVESNA GLISTA	DEMOKRACIJA	IZKRČENO ZEMLIŠČE	ERNST HAAS									
							ALBERTO TOMBA			ZNAK ZA HELIJ	GRŠKI TEOLOG (SPIRIDON)	JOŽICA AVBELJ				
												BOLG. PIS. (LJUBEN)				
SANITETNI MATERIAL						PREPROST PLUG										
						TINE OREL				STARA PRESTOLNICA SEVERNE BABILONIJE						
GRŠKI FILOZOF IZ STARIGE										TANTAL ZAJEDAVEC			ANTON TROST			POKLON, DARILO
RUSKI PISATELJ (NIKOLAJ)							FIZIKALNA ENOTA						MUSLI-MANSKO ŽENSKO IME			DEMOKRACIJA
							GL. MESTO GANE									
KANADSKI PEVEC (PAUL)						KRADLJIVEC				ANTIČNO IME REKE GUADIANE						GROBO OBDELANA DESKA
						POZITIVNA ELEKTRODA										
KRONA RIMSKEGA PAPEŽA							OZIRALNI ZAIMEK			FRANCOSKI SKLADATELJ (MAURICE)						
							IGRALEC ARKIN									
DEMOKRACIJA	SL. PESNIK (MIHA)								DEMOKRACIJA	AMERIŠKA RAKETA						
	ZVIŠAN TONG									MAVRAH						
DOLG, OZEK, BENEŠKI COLN									ETNIČNA SKUPINA							
									PETAR UGRIN							
HOMERJEV EP								NARAVA, NATURA								
RIBIŠKA MREŽA				ALFI NIPIC				TEMELJNI ZAKON DRŽAVE								IME TREH PERGAMSKIH KRALJEV

Rešitev prejšnje križanke

GOLICA, OPANEK, ROMANA, NM, NIN, JIRAK, NENA, ARISTOTEL, ZAKA, RASKAVINA, PORA, ATKA, EB, ZVONAR, DIRKA, ETERNIT, TOALETA, VOLNAR, KARAKAL, OVOJ, ITALIJANI, NEVENKA, ANANAS, JC, LAT, NARAST

Nagrajenki 14. številke

1. nagrada: **NINA MURN**
C. Radomeljske čete 24, 1235 Radomlje

2. nagrada: **LENA SIMONIČ**
Zg. Hajdina 127, 2288 Hajdina

Dobitnicama čestitamo in ju hkrati prosimo, da nam pošljeta fotokopijo svoje davčne številke, kar je pogoj za izplačilo nagrade.

Nagradi

1. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Stockholm

2. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana–Atene

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 24. 4. 2008 pošljite na naš naslov:

Demokracija, Mivka 25, 1000 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

> **14.4.1818** je Luka Čeč odkril notranjost Postojnske jame. Naslednje leto so že naredili nove rove in jih usposobili za turistične obiske.

> **14.4.1836** je kot posebna knjižica izšla Prešernova pesnitev Krst pri Savici.

> **14.4.1912** se je zaradi trčenja z ledeno goro potopila najmodernejša ladja Titanic.

> **14.4.1942** so nemške oblasti začele zbirati koroške Slovence za izgon v Nemčijo.

> **15.4.1865** je za posledicami atentata umrl 16. predsednik ZDA Abraham Lincoln.

> **15.4.1993** so se začeli na območju Mostarja v BiH spopadati hercegovski Hrvati in vladni vojaki Bosne in Hercegovine.

> **15.4.2000** so na združitvenem kongresu SLS+SKD izbrali za predsednika Franca Zagožna. Marjan Podobnik, Lojze Peterle in Andrej Bajuk so postali podpredsedniki.

> **16.4.1844** se je rodil francoski pisatelj Anatole France. Rekel je: »Kaj lahko naredi hladna in gola resnica proti bleščečim lažem?«

> **16.4.1871** je postal Berlin glavno mesto nemškega kraljestva.

> **16.4.1889** se je rodil filmski igralec, režiser in producent Charles Chaplin.

> **16.4.1927** se je rodil papež Benedikt XVI. kot Joseph Ratzinger. 19. aprila 2005 so ga v četrtem glasovanju izvolil za papeža.

> **16.4.1941** so prišle v Prekmurje prve madžarske čete in ga zasedle.

> **17.4.1881** se je v Litiji rodil organizator smučanja na Slovenskem Rudolf Badjura.

> **17.4.1894** se je rodil sovjetski politik in predsednik države Nikita Sergejevič Hruščov.

> **17.4.1941** so v Beogradu podpisali brez-pogojno kapitulacijo Jugoslavije. Istega dne se je generalštabni polkovnik Draža Mihailović s skupino srbskih oficirjev in vojakov umaknil v okolico Ravne gore. Tako se je začel oborožen upor proti okupatorju.

> **18.4.1948** so ustanovili delovni odbor za graditev Nove Gorice.

> **18.4.1985** se je začel v Novem Sadu kongres Zveze književnikov Jugoslavije, na katerem so prišla do izraza popolnoma nasprotujoča si mnenja o kulturni enotnosti Jugoslavije.

> **19.4.1962** se je v Beogradu začela seja IK CK ZKJ, na kateri je prišlo do razkola med centralistično in demokratično strujo.

> **19.4.1967** je umrl Konrad Adenauer, prvi povojni kancler Zvezne republike Nemčije.

> **20.4.1808** se je rodil Napoleon III. Rekel je: »Smrt posameznega človeka v vojni je seveda strašna, sto tisoč mrtvih pa je samo še statistika.«

> **20.4.1889** se je v Braunau na Innu v Avstriji rodil Adolf Hitler.

POGLED NAZAJ (OD 14. 4. DO 21. 4.)

Mamie Smith

Leto 1920 je bilo za razvoj afroameriške glasbe izredno pomembno. Takrat je na plošči izšel prvi izvorni blues Crazy Blues, ki ga je pela slovita črnska pevka Mamie Smith. V prvem mesecu so prodali okoli 100.000 plošč in gramofonske hiše so začele upoštevati črnski trg.

Mamie Smith se je rodila **15. aprila 1898** v Chattanooga. Izhajala je iz revne družine. S petjem je zabavala sošolce že v osnovni šoli, pozneje je pela v cerkvah in nekaj malega zaslužila na raznih predstavah. Ko se je razvila v postavno dekle, je dobivala zaposlitve brez težav, a ker je bila črna, so bile vse slabo plačane. Po uspehu Crazy Bluesa je podpisala prvo snemalno pogodbo in postala nesporna kraljica te glasbene zvrsti. V 15 letih je prodala več kot 8 milijonov plošč. Vrhunec je dosegla leta 1927, potem pa je njena slava usihala. Začela je popivati, postajala čedalje nevarnejša za okolico in kmalu je izgubila delo. Nazadnje se je preživljala kot prodajalka sladkarij v gledališčih.

Slovenski TV-dnevnik

Ljubljanska televizija je začela **15. aprila 1968** oddajati večerni dnevnik v slovenščini. S tem se je slovenščina v javnem in političnem življenju simbolično izenačila s srbohrvaščino.

V drugi polovici šestdesetih let je bil eden od kazalnikov mednarodnih odnosov v jugoslovanski federativno urejeni državi t. i. jezikovno vprašanje. Posebno vlogo pri »srbohrvatiziranju« je imela televizija, saj je večino programa, zlasti poročila, oddajala v srbohrvaščini. Februarja 1967 so proti temu z javnim pismom, objavljenim v Delu, Večeru in Nedeljskem dnevniku, tedniku z največjo naklado v Sloveniji, protestirali Društvo slovenskih pisateljev, Slavistično društvo, Inštitut za slovenski jezik pri

SAZU in slovenski PEN ter zahtevali, naj bi bilo čim več programa domačega. Kljub načelni oziroma ustavno določeni enakopravnosti jezikov jugoslovanskih narodov je v javni rabi, zlasti v politiki in upravnem življenju, prevladovala srbohrvaščina.

Drnovšek in Jugoslavija

Slovenska skupščina je **14. aprila 1989** tudi formalno razglasila Janeza Drnovška za člana predsedstva SFRJ iz Slovenije. Oglejmo si nekaj njegovih citatov ob izvolitvi.

»Odgovorno funkcijo mi nalagate v tem trenutku, ko dosega inflacija vrtočlave višine in je očitno, da še nismo uspeli najti pravega izhoda iz globoke gospodarske krize, ko se hkrati do skrajnosti zapletajo politične in socialne razmere, zlasti pa mednarodni odnosi.«

»V svojih programskih usmeritvah sem ponudil vizijo izhoda iz današnje krizne situacije in s svojo današnjo odločitvijo ste potrdili, da je to tudi vaša vizija ... Želimo si stabilnost našega denarja, kar pa ne bo možno brez umika politike iz neposrednega gospodarskega odločanja, zlasti iz denarnišva.«

»Zavzemamo se za nadaljnjo demokratizacijo naše družbe, v kateri so vsi enaki pred zakonom in v kateri ne more biti zlorabe državne oblasti. Prav tako je nesporno, da se zavzemamo za enakopravne odnose med vsemi narodi in narodnostmi v naši skupni državi, v kateri mi ne vsiljujemo svoje volje drugim in pričakujemo, da je tudi drugi ne bodo nam.«

»Strpnost in konstruktivnost ne pomenita popuščanja pred nedemokratičnimi pritiski ali pred takšnimi ali drugačnimi grožnjami.«

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridržuje pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali karšno koli drugo prepričanje.

št. 15/38

O krizi filmske produkcije ne moremo govoriti (1)

Sicer cenim delo ministra za kulturo dr. Vaska Simonitija, vendar menim, da je v pogovoru z njim v Demokraciji 10. aprila 2008 manjkalo eno vprašanje: Kaj ste naredili za pluralizacijo medijev oziroma za to, da bi lahko začel izhajati nov neodvisen nevtralni dnevnik?

Oglašam se, ker sem imel kot vodja skupine Narodnega foruma SDS pripravljen do podrobnosti izdelan projekt novega dnevnega časopisa, vendar me dr. Simoniti kljub dvakratni prošnji ni sprejel, da bi mu projekt lahko predstavil ...

Pri oblikovanju projekta in po njem sem se posvetoval o sodelovanju in skupnem nastopu s številnimi vodilnimi delavci podjetij, ki se ukvarjajo z informiranjem, z novinarji in s publicisti, ki so pred tremi leti večinoma menili, da gre za »idealen čas« za nastop novega dnevnega časopisa, vendar dr. Simoniti očitno za to ni bil zainteresiran. Vse, kar sem dosegel, je bilo zagotovilo njegove predstavnice za tisk, da ga »stvar zanima«, in njeno zagotovilo, da me bodo poklicali ...

Mislím, da je dr. Vasko Simoniti s svojimi sodelavci – ob vsem priznanju njegovemu delu na drugih področjih – naredil škodo prizadevanju za pluralizacijo medijev.

Žal posledice takšnega odnosa Slovenija že čuti in jih bo verjetno še bolj čutila.

Peter Colnar, Kranj

Še pomnite, tovariši?

Z zanimanjem sem prebral javni poziv tako in drugače levih obupancev Liberalne anomalije, oprostite, akademije, v katerem pod razmislekom za demokracijo pozivajo vse, ki zagovarjajo enoumno komunistično revolucijo, da združijo moči proti sedanjí demokratični oblasti. Čista farsa! K razmisleku za demokracijo pozivajo tisti prokomunistični enoumni ljudje, ki so zbrani v krdelu, iz katerega izhaja mnogo nasprotnikov osamosvojitve Slovenije in za katere velja, da so v zagovarjanju zločinskega komunističnega enoumja ogrožali razvijajočo se demokracijo v RS. Še pomnite, tovariši, kako ste nasprotovali demokratičnim povezavam RS z evroatlantskimi zavezniki? Zapis levčarskega tov. Štrajna, v katerem izpostavlja politizacijo vseh družbenih sistemov, medijske pritiske, socialne probleme, kadrovske zlorabe, klientelizem kot geslo dneva, neresen problem inflacije in gospodarstva, nenehno ignoriranje stroke in civilne družbe v zakonodajnih postopkih, politično združevanje vseh treh vej oblasti, demoniziranje vseh drugače mislečih v politiki in širše, kaže na to, da je tov. Štrajn še kar verodostojno popisal kriminalno zapuščino skorumpirane in arogantne LDS, ki jo je v njenih najbolj cvetočih letih tranzicijske prihvatacije krasil pohlep po enoumni oblasti in po narodnem premoženju. Nedvomno velja, da bi mnogi pritrdili Štrajnovi anamnezi LDS, ki se je kadrovske vedno napajala iz Liberalne akademije.

Glede na to, da je tov. Štrajn 12-letno delovanje udbovske LDS popisal šele sedaj, je mogoče ugotoviti, da odzivni čas ni ena njegovih vrlin. No ja, obstaja še ena razlaga: tov. Štrajn je preprosto 'prešprical' čas, ko je v RS vladala transmisija udbovskega podmladka, združenega v LDS, podprta s pravno naslednico zločinskega enou-

mja, sicer bi mu uspelo posebej izpostaviti še za LDS značilno zlorabo državne psihiatrije v politične namene, npr. v državni norišnici Ljubljana-Polje, ki jo vodi domnevno svetovno znani strokovnjak za nepotetneže tov. Slavko Zihlerl, član LDS in Liberalne akademije, sedaj podpredsednik LDS. V tej norišnici je LDS vdana tov. Mihaela Trtnik Snój kot kakšna udbovska politkomisarka s srednjeveškimi dogmami zatohle državne psihiatrije še leta 1997 poskušala psihiatrično likvidirati skorumpiranemu LDS neljubega državljana, ki je korektno odrekel ponudbo finančno skorumpiranega tov. Iva Laha in tov. Nika Žibreta, sivega panterja LDS.

Še pomnite, tovariši, v Zihlerlovi državni norišnici je pred roko pravice našel zatočišče sam nekdanji udbovski financer tov. Danilo Kovačič, ki ga je potem pomilostil grobar pravne države, kot je Janeza Drnovška ob tej sporni pomilostitvi poimenoval eden redkih pravih novinarjev v nepregledni množici slinastih družbenopolitičnih delavcev, ki jih danes poosebljajo enoumni pisuni iz razpivte lažnive peticije.

Franc Trunk, Lucija

Vsi na ulice, da nas bo potem več na cesti!

V vseh radijskih in TV-poročilih, v vsakem časopisu lahko vidimo in slišimo ali preberemo o tej ali oni grožnji s stavko. Dvomim, da delavci vedo, kolikšne so plače njihovih sindikalistov. V 40 letih dela, ko sem moral biti v sindikatu, sem pač bil, ker je tako moralo biti, vendar sedaj ni potrebe, da bi delavci plačevali te ljudi. Seveda je cilj stalnih groženj s stavko uničiti vlado, ki dela dobro, tudi za delavce. Če jim bo uspelo spraviti v ga-

lop inflacijo, bodo s tem seveda spravili v krizo vso državo, delavci bodo ob službe, veliki sindikalni voditelji pa jih bodo še naprej prepričevali, da je za vse kriva vlada. Pravzaprav nimam nič proti sindikatom, saj so tudi v drugih državah, a ne vseh. Bil sem v več državah, kjer nimajo ne sindikatov ne pokojnin. Lepo je, če nekdo skrbi za delavce vseh vrst, vendar naj bo ta skrb zdrava in realna, ne pa demagoška, saj večina delavcev hitro nasede tem vodjem, ki radi obljublajo več, kot jim potem lahko dajo, oziroma več, kot lahko iztržijo od delodajalcev in vlade. Še nevarneje je, če jim lahko dajo več, kot zmore država, in s tem pahnejo v krizo tudi delavce; vodje bodo ostali še naprej in govorili delavcem, kako so jim potrebni! Sedanje stanje je obsedenost sindikalnih voditeljev, saj si ne morem predstavljati npr. napovedane stavke sodnikov glede na izredne zaostanke v sodstvu. Evropska skupnost ne bo nasedla sindikatom, najmanj sodniškimi, če-tudi se pritožujejo na evropska sodišča, saj smo prav te dni brali, koliko kazni so prisodila Sloveniji zaradi zaostankov! To je nesposobnost našega še vedno demagoško usmerjenega sodstva. Prav tako s stavkami zdravniškega osebja ne bi skrajšali vrst, ampak bi jih le podaljšali! Otroci, posebno v osnovnih šolah, ne bodo nič bolj pametni, če bodo stavkali učitelji. Vsi skupaj so še z eno nogo v prejšnjem sistemu, čeprav se z njimi do neke mere strinjam, da kruti kapitalizem ni dober za nikogar. Verjamem, da bo naša vlada znala urediti težave tistih z najmanjšimi dohodki, med katere gotovo kot upokojenec spadam tudi sam. Skrb za socialne probleme je zapisana v lizbonski strategiji, za katero upam, da bo delovala tako, da ne ▶

► bo prišlo do pretiranega razslojevanja, kar je sicer v kapitalizmu mogoče. Vendar so stavke, ki jih dnevno napovedujejo, zares demagoško usmerjene. To počno prav sedaj in prav zaradi tega, ker vlada uspešno vodi državo in Evropsko unijo.

Podobno kot sindikalisti delajo naša opozicija in nekateri nekdanji vodilni politiki, ki ne morejo preboleti izgube na volitvah. S podporo večine medijev, bolje rečeno enoumnih medijev, poskušajo zrušiti vlado, kar gotovo ni v smislu dobrih želja za Slovenijo in Slovence, posebno ne sedaj, ko se mora vlada ukvarjati z evropskimi zadevami. Novinarji pošiljajo nekakšne peticije po Evropi in sramotijo ne le vlado, ampak celotno Slovenijo. Evropi jo prikazujejo kot diktatorsko vlado, in to v času, ko jo vsi tuji diplomati in državniki upravičeno hvalijo. Ker jim prvo pismo ni bilo dovolj, se nekateri novinarji radi bahajo in pokažejo, da se ne »bojijo« vlade, in pošljejo še eno podobno pismo, tokrat menda še na več naslovov! Ko pa kdo od vlade stopi mačku (kakšnemu tajkunu) na rep, seveda zacvili, vendar o tem mediji, ker so v večini levičarski, molčijo! To ni pošteno in pomeni zavajanje ljudi! Opoziciji je skupaj s sindikati uspelo prepričati ljudi, da živimo zelo slabo, da je vse narobe, kar sploh ni res! Še nikoli nismo tako lepo živeli kot sedaj, čeprav je med ljudmi nekoliko črnogledih državljanov prav zaradi negativne propagande medijev! Nekakšni opozicijski »ekonomisti« in »vsevedni«,

RADIO
96,4 MHz
Slovenske gorice
Ta pravi!

Trg osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

RADIO
DMEV

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

večkrat prav hudobni poslanci brezglavo kritizirajo vlado in vse, kar ni v skladu z njihovimi zahtevami, zavračajo, tako da te vrste nepoštena kritika hudo škoduje Sloveniji in Slovencem. Verjemite mi, da samooklicani »bodoči« predsednik vlade ne more zmagati, četudi visoko dviga pest, ker je na leviči kar nekaj samovšečnih voditeljev v sorodnih, bi rekel enakih strankah, saj ni med njimi nikakršne razlike. Pred nekaj meseci je spoštovani filozof zapisal, da so sedanji mladi komunisti (ti so v SD, v Zaresu, LDS, morda tudi v SNS, zagotovo pa v Lipi) pravzaprav razvajeni sinčki nekdanjih vladarjev, komunističnih voditeljev torej! Ker opoziciji ni uspelo vreči vlade v času pred predsedovanjem Evropski uniji, to sedaj počne na najpodlejši način, naseda pa ji kar veliko število premalo poučenih Slovencev, čeprav kljub podražitvam, te so večinoma vzrok svetovnih razmer (nafta, surovine, energenti v celoti), vsi lepše živimo. Nikakor pa ne mislim, da imamo idealne plače oz. po-

kojnine, čeprav se življenje dolgočasno izboljšuje. Ne morem pa mimo nagovarjanja upokojencev, naj se udeležujejo stavk! Upokojenci smo vendarle dobili zakonsko določeno povnovešanje. Pokojnine se usklajujejo dvakrat letno. Koliko ima kdo pokojnine, je odvisno od njegovega preteklega dela, zakaj potem na ulice?

Sedanja propaganda in zahteve za stavke so ena sama demagogija levičarjev, ki bodo tudi v jeseni zgubili volitve, saj tem rušilcem vendar ne smemo dopustiti, da bi nam še kdaj vladali!

Štokelj Silvan, Ljubljana

Vloga žensk v šolstvu

Z razvojem družbe, s civilizacijo, z demokracijo se odnosi med moškim in žensko tudi pri nas počasi spreminjajo. Še vedno pa je v glavah mnogih prepričanje, da so za določena opravila bolj poklicani moški in za določena ženske. Res je tudi, da se morajo še danes ženske mnogo bolj dokazovati na odgovornih mestih, če jih hočejo obdržati. Obstaja tudi napačno prepričanje, da je vzgoja bolj pisana na kožo ženskam.

Pa si malo podrobneje pogledjmo, kakšno je stanje v naših družinah, vrtcih in osnovni šoli.

Vloga in pomen družine

Vsak otrok je sad ljubezni med moškim in žensko. Najbolj naravno je, da se otrok rodi v družini. Družina je osnovna in hkrati edina intimna človeška skupnost, ki omogoča najustreznejšo rast in zorenje otrok, staršem in drugim pa tudi razvoj duhovne dimenzije osebnosti.

Za oblikovanje mlade osebnosti sta pomembna oba – oče in mati. Dejstvo je, da se naša družina nenehno oblikuje na novo v skladu z dogajanjem v družbi, če s tem soglašamo ali ne. V Sloveniji imamo danes 20 odstotkov enostarševskih družin, reorganiziranih družin pa je 30 odstotkov. Enostarševske družine so pri nas v večini primerov z materjo. Otroci so prikrajšani za očetove vzorce vzgoje, še posebej dečki. Za oblikovanje mlade osebnosti, postavljanje temeljev na vseh področjih otrokovega razvoja sta torej potrebna oče in mati.

Vloga in pomen vrtca

Vrtec naj bi pri otroku nadaljeval razvoj, ki ga je zasnovala družina. Idealno bi bilo, da bi se tudi v vrtcu otrok srečeval z obema spoloma (vzgojitelj in vzgojiteljica). V naših vrtcih zelo redko srečamo ravnateljico ali vzgojiteljico. Prevladujejo ravnateljice, varuhinje in vzgojiteljice. Prav gotovo smo v preteklosti premalo opozarjali na te probleme. Zelo pomembno je, da v prihodnje tudi v vrtce pritegnemo več vzgojiteljev.

Vloga in pomen osnovne šole

Danes imamo v Sloveniji 448 osnovnih šol, ki jih vodi 188 ravnatelj (42 odstotkov) in 260 ravnateljic (58 odstotkov). Tu je razmerje dovolj dobro. Skupaj je v slovenskih osnovnih šolah 17.177 učiteljic in učiteljev. Od tega je učiteljev le 2.288 (13,3 odstotka) in učiteljic 14.889 (86,7 odstotka). Ta struktura pa nikakor ni ugodna. V prvi triadi prevladujejo učiteljice, v drugi in tretji pa so tudi učitelji, večino-

88,3 & 105,1 MHz
ALPSKI VAL

Radio Alpski val
www.alpskival.net
† 05 38 11 886
f 05 38 11 674

RADIO UNIVOX

107.5 MHz
e-mail: info@univox.si

ma učitelji športne vzgoje. Tudi v osnovni šoli je zelo pomembno in dragoceno, da nastopata oba spola (učitelj in učiteljica). S svojim obnašanjem, vedenjem, doslednostjo, avtoriteto učitelj in učiteljica dajeta vzorce, ki so prav gotovo kašipot učenkam in učencem. Zato je izrednega pomena, kakšne osebnosti so naše učiteljice, učitelji. Oni lahko v stikih z učenci in starši dobijo vpogled v »šolarjevo družinsko klimo«. Šola lahko zelo uspešno nadgrajuje delo na učnem in vzgojnem področju pri tistih učenkah in učencih, ki izhajajo iz družin, kjer se starši zavedajo, kako pomembno vlogo imajo v predšolskem obdobju. Starši morajo že zelo zgodaj na vseh področjih otrokovega razvoja postaviti trdne temelje (na intelektualnem, čustvenem, moralnem, estetskem, delovnem, duhovnem in še kakšnem področju). Več težav imajo učitelji in učiteljice pri tistih učenkah in učencih, ki imajo iz družine privzgojene vzorce, ki ne ustrezajo zahtevam šole, zlasti glede samodiscipline, delovnih navad, samostojnosti, potrpežljivosti, odnosa do avtoritete ... O tem se morajo učitelji in učiteljice pogovoriti s starši, če so seveda pripravljene. In prav tu nastajajo mnogokrat najrazličnejše težave.

In kakšno je današnje stanje?

Mnogi starši si vzamejo premalo časa za vzgojo svojih otrok. Glavna vrednota je denar! Starši mnogokrat preveč popuščajo svojim otrokom. Ni enotne vzgoje pri očetu in materi. Starši preveč pričakujejo od šole, šola od staršev.

Ni jasnih pravil – dogovorov v družini. Ni jasnih pravil obnašanja v šoli. Odnosi na šoli so marsikje slabi. Odnosi med šolo in starši niso odkriti, zato sta se zakona o osnovni šoli in o financiranju vzgoje in izobraževanja spremenila. Spremembe obeh zakonov bodo začele veljati s 1. 9. 2008. Pripomogle bodo k večji avtonomiji šol, ravnatelj in učitelj. Avtonomija pa prinaša veliko več odgovornosti. Spremeni se tudi vloga staršev, svetov šol in svetov staršev. Ali pa bodo te spremembe pripo-

mogle k dvigu kakovosti življenja in dela šole (večji red, disciplina, avtoriteta učitelja, boljši odnosi med učenci, učitelji in starši, kvalitetnejši pouk ...), je odvisno prav od ravnatelj, učitelj in staršev. Na vseh tistih šolah, kjer bodo ravnatelj, učitelji in starši pripravljene bolj sodelovati na vseh področjih in odkrito komunicirati, se bo na šolah marsikaj spremenilo v zadovoljstvo vseh, predvsem pa učenk in učencev. Kjer te pripravljenosti ne bo, bodo spremembe mrtva črka na papirju!

Družba kot celota bi se morala zavedati, da je kvaliteta vsake države odvisna od kvalitete njenih državljanov in državljanek. Vsi ti državljani in državljanke pa izhajajo iz družine. Obdobje odraščanja je najpomembnejše. Če nam vsem, ki v tem času delamo z otroki in se zavedamo svojih odgovornosti in dolžnosti, uspe postaviti trdne temelje na vseh področjih, da jih tudi poznejši viharji ne bodo izruvali, smo lahko najsrečnejši. Naša skupna naloga je, da v mladih vzbudimo veselje do življenja, da razvijamo v njih pozitivno samopodobo o sebi, dobro počutje v skupnosti, sprejemanje drugačnosti, pomen komunikacije, veselje do dela (vsi poklici so lepi, če jih opravljamo z veseljem), veselje do učenja, zdrav način življenja in preživljanje prostega časa ...

Delo z mladimi je zelo zahtevno, a hkrati tudi lepo. Svoje rezultate lahko vidiš na vsakem koraku.

Naj sklenem z besedami Antona Martina Slomška, zavetnika učiteljskega stanu, ki pravi: »Žal se v naših šolah vse preveč le na razvijanju uma meri, premalo pa na blaženju srca. Šola, ki se edino s poučevanjem peča, je polovičarska. Mnogo bolj važno delo je vzgoja, ki se nikoli ne sme ločiti od pouka.«

K temu lahko dodam le eno: Nič nam ne pomaga trikratni doktor znanosti, če je kot osebnost razvalinal!

Samo to, da se starši, vzgojitelji in učitelji zavedajo svojega poslanstva, je prava pot do uspeha!

Angelca Likovič, Grosuplje

Formalnost in neformalnost!

Marija Vodišek

Že beseda formalnost pomeni nekaj neobvezujočega, splošnega, neformalnost pa pojem splošnosti še bolj poudari. Neformalen pogovor lahko pomeni le potrditev ali dopolnitev že sprejetih sklepov. Zakaj ta razlaga? Sedanja nadzornica časnika Delo Andriana Starina Kosem v svojem intervjuju v Večeru, 29. marca, pojasnjuje enega od razlogov za svoj odhod z mesta državne sekretarke na ministrstvu za gospodarstvo. To naj bi bil obstoj nekakšne neformalne komisije na tem ministrstvu, ki naj bi se po trditvah ASK srečevala ob četrtkih v vladni palači. Vsakemu državljanu, ki se malo bolj zanima za politično in gospodarsko dogajanje v domovini, je jasno, da se morajo tisti, ki državo vodijo in upravljajo, pred zasedanjem vlade o marsičemu pogovoriti. Takšne pogovore, ki so za nadaljevanje razprave nujni, ASK označi za »neformalno tajno komisijo«. Namenoma uporablja pojem »neformalen«, ker večina ljudi to besedo drugače pojmuje, s čimer je njen namen dosežen. Kako ASK takšne pogovore, potem ko je sprejela donosnejšo funkcijo nadzornice Dela, imenuje, je njena in novih delodajalcev odločitev. Finančni minister Andrej Bajuk je zanikal obstoj kakršnekoli »tajne neformalne komisije«. Jasno je, da mora omenjena gospa stvari prikazati tako, kot to od nje pričakujejo, da bi bil povod njenega odhoda iz vladne palače bolj verodostojen. Sicer pa je ASK samo en član v širokopotezni zaroti proti sedanji vladi. V tej zaroti se družijo med seboj pogosto sprti kandidati opozicijskih strank, ki so neprestano na preži, da zasedejo najvišje vladne položaje. Priče smo, kako »levosredinske«, kakor same sebe označujejo te stranke, ker nočejo biti samo leve, vneto »kradejo« člane istonazorskim strankam. Samo da jih bo več, kajti številke so važne, ne kakovost. V tej igri vodita dve stranki, Pahorjeva SD in Golobičeva Zares. Glavna »zgrabarka« v tej sprevrženi igri plazečih se podlasic pa je LDS in njena predsednica Katarina Kresal. Se bo Borutu Pahorju, ki svoje mandatarstvo napoveduje že kar nekaj časa, vse izšlo po načrtih? Njegova obljuba je »drugačnost«. Kakšna pa ne pove, ker pač ne ve, kakšna naj bi bila in kakšna bo, če bo postal premier. Vse »leve« stranke imajo tudi isti slogan, to je, da ne bodo šle v koalicio s SDS. Se bojijo, da bi jih Janševa SDS preveč zasencila, ker je ta vlada s premierjem Janšo, odkar predseduje EU, znana in vsesplošno priznana povsod po svetu? Pravkar končani neformalni zasedanji zunanjih in finančnih ministrov na Brdu pri Kranju dokazujeta popolno zaupanje naši mali, a uspešni državi. Svoj lonček, poln negativnih ocen sedanje Slovenije in EU, je pristavil še »nekdanji« predsednik Milan Kučan, ki ga je na vsej črti povozil čas. Njegova stališča so v popolnem nasprotju z delovanjem predsednika Slovenije Danila Türka. Na koncu še vprašanje nacionalne televiziji. Je mar tudi ona zgubila kompas, da na pogovor o delavskih plačah in »revščini« vabi dva denarno NASICENA »podpornika revnih« Vlada Dimovskega in Draška Veselinoviča, kot je to storila v Odmevih 4. aprila 2008?

Politični semafor

Močno pretirava Predsednica strokovnega sveta za zdravje pri SD Julijana Bizjak Mlakar zatrjuje, da zdravstvo v Sloveniji razpada, sedanja vlada pa naj ne bi bila sposobna ponuditi prave alternative. »Janševa vlada ponuja le krizni menedžment in večje neenakosti v zdravstvu, SD pa ponujamo evropsko zdravstvo,« zatrjuje Bizjak Mlakarjeva. Poraja se vprašanje, katero zdravstvo ima v mislih – zahodno-evropskega ali tistega, ki je zrastle iz nekdanjega socialističnega.

0

Uspelo mu je Koprskemu županu Borisu Popoviču je vendarle uspelo postati državni svetnik. Elektorji v 18. volilni enoti (Koper, Izola, Piran) so ga prejšnji teden prepričljivo izvolili na to funkcijo, saj jih je od 17 kar 12 glasovalo zanj. Popovičeva izvolitev se je zavlekla za pol leta. V SD so mu namreč očitali, da se je prijavil na neveljavnem obrazcu. O veljavnosti njegove kandidature je odločalo sodišče in razsodilo v njegov prid.

+

Pokazal krivca Vodja poslanske skupine NSi Jožef Horvat meni, da bi bilo prav, da odškodnino, ki jo je Ljubu Sircu zaradi sodnih zaostankov prisodilo Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourgu, plačali »Miran Potrč in somišljeniki«. Po njegovo bi morali plačati vse morebitne podobne odškodnine. Po njegovo SD s Potrčem na čelu in opozicija vseskozi upočasnjujeta proces denacionalizacije, zaradi česar prihaja do takšnih odškodnin.

Nezadovoljen z odločitvijo

Evropsko sodišče za človekove pravice je odločilo, da mora Slovenija 88-letnemu nekdanjemu disidentu dr. Ljubu Sircu zaradi kršenja pravice do odločanja sodišč v razumnem roku plačati odškodnino. Kot je dejal Sirc, z odškodnino 20.000 evrov ni zadovoljen, saj ocenjuje, da je to le »žepnina« v primerjavi s tistim, kar zahteva. Sirc že vse od leta 1991 v štirih sodnih postopkih zahteva, da mu država vrne ali vsaj plača odškodnino za premoženje, ki so ga državne oblasti po drugi svetovni vojni zaplenile njegovi družini. Kot je dejal za STA, je želel s pritožbo na Evropsko sodišče za človekove pravice doseči predvsem to, da bi sodišče razveljavilo odločitve slovenskih sodišč, ki so zavrnila nekatere njegove zahtevke. Namesto tega je v isti sodbi, s katero mu je prisodilo odškodnino zaradi sodnih zaostankov, odločilo, da o tem ne more odločiti, ker še

niso končani vsi postopki pred slovenskimi sodišči. Sirc je zato že napovedal, da se bo pritožil. V dozdejšnji pritožbi na Evropsko sodišče za človekove pravice je zagovarjal mnenje, da bi sodišče moralo razveljaviti nekatere odločitve slovenskih sodišč, ker naj bi temeljile na zakonih, ki so jih spreminjali, potem ko je denacionalizacija že tekla. S tem je država po njegovem mnenju spreminjala pravila igre med igro, česar ne bi smela početi.

Sirc je eden od obsojencev, ki so ga povojne komunistične oblasti na t. i. Nagodetovem procesu sprva obsodile na smrt, kasneje pa sodbo spremenile na dolgotrajno zaporno kazen. Po izpustitvi iz zapore je pobegnil v Veliko Britanijo. Leta 1991 je Vrhovno sodišče RS vse obsodbe razveljavilo, ker je menilo, da je šlo za krivičen proces. No, jeseni naj bi v obsežni knjigi izšla Sirčeva življenjska zgodba. M. B.

Naročilnica

NAROČILO (označite z x):

- Tone Kuntner: **Mati Slovenija** 9,18 EUR
- Dušan S. Lajovic: **Med svobodo in rdečo zvezdo** 25,87 EUR
- Milan Zver: **100 let socialdemokracije** 9,18 EUR
- Janez Janša: **Okopi** 9,18 EUR
- Janez Janša: **Premiki** 9,18 EUR
- Jaklič in Toplak: **Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili** 20,82 EUR
- Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): **Državna ureditev Republike Slovenije** 35,46 EUR
- Viktor Miklavčič: **Pričevanja** 20,44 EUR
- Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: **Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni** 32,00 EUR
- Silvin Eiletz: **Skrivnost kominterne** 23,96 EUR
- Jan F. Triska: **Pozabljena fronta prve svetovne vojne** 22,95 EUR
- M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: **Ušli so smrti** 16,29 EUR
- Vasja Klavora: **Predel 1809** 28,07 EUR
- Tomaž Butkovič: **Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogarske** 22,95 EUR
- Jože Dežman: **Moč preživetja** 27,16 EUR
- Jože Hubad: **Dolga slovenska pot v svobodno Evropo** 4,13 EUR
- Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: **Slovenija brez meja** 45,27 EUR
- Jože Dežman, Marjan Linas: **Med kljukastim križem in rdečo zvezdo** 20,82 EUR
- Jože Dežman: **S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe** 27,16 EUR
- A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: **Nacistična Avstrija na zatožni klopi** 22,11 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.** 4,52 EUR
- Stane Kos: **Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.** 4,52 EUR
- Tamara Griesser-Pečar: **Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora** 18,56 EUR
- Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: **Boljševiki in Nemci 1914-1918** 27,94 EUR
- Andrej Rahten: **Pozabljeni slovenski premier** 17,65 EUR
- Dieter Blumenwitz: **Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)** 16,02 EUR
- Vasja Klavora: **Koraki skozi meglo** 26,95 EUR
- Milan Zver: **Demokracija v klasični slovenski politični misli** 18,36 EUR
- Tita Kovač Artemis: **Baron Janez Vajkard Valvasor** 12,51 EUR
- Jože Zemljich: **Življenje je večna borba** 8,34 EUR
- Jože Dežman: **Rojstvo Slovenije** 20,00 EUR
- Jože Dežman, Hanzi Filipič: **Hitlerjeva dolga senca** 26,99 EUR
- Jelka Žmuc Kušar: **Evropski večeri Lojzeta Peterleta** 14,99 EUR
- Vasja Klavora: **Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916** 29,90 EUR
- Rajko Topolovec: **Kraj prišlekov: Strnišče – Kidričevo** 10,00 EUR
- NOVO** Ive A. Stanič: **Kočevski proces 1943** 28,00 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, Mivka 25,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01/ 24 47 204**

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu

- 2 (dveh) knjig: **darilo lonček »Demokracija«**
- 3 (treh) knjig: **darilo lonček + kapa »Demokracija«**
- 4 (štirih) in več knjig: **darilo lonček + kapa »Demokracija« + knjiga (po našem izboru)**

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Ulica: _____

Davčni zavezanec: NE DA

Kraj, poštna št.: _____

ID za DDV: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

MOBITEL

SIOL TELEVIZIJA

SIOL INTERNET

SIOL TELEFONIJA

Štirke so med nami

Zapolnili smo še eno vrzel. Sedaj lahko v enem paketu dobite kar 4 storitve: poleg mobilnih telekomunikacij tudi SiOL telefonijo, SiOL televizijo in SiOL internet!

Super!
Samo ena položnica!

Strankam je svetovanje za vse storitve M4 na voljo v vseh Mobitelovih centrih ali na brezplačni številki za Mobitelove uporabnike **041 700 700**.

WWW.MOBITEL.SI